

JUSTITIE-OMBUDSMANNENS

EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1878;

samt

Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1878.

I N N E H Å L L.

	Sid.
Redovisning för åtal, anställda emot	
1) Stockholms Rådstufvurätts andra afdelning, för olagligt förfarande, i anledning af efterbevakningar i konkurs (fortsättning från 1877 års embetsberättelse sidd. 24—39)	2
2) Konungens Fogat, för obehörigt dröjsmål med verkställande af utslag (forts. från 1877 års embetsberättelse sidd. 40—42)	2
3) En Pastorsadjunkt i Qville församling af Göteborgs stift, för det han i prestbevis för en person infört annat eller mera, än Kongl. Förordningen den 20 Januari 1865 tillstädjer	2
4) Magistraten i Hernösand, för förment olagligen fördröjd verkställighet af riksdagsmannaval	4
5) En tillförordnad Landsskreterare i Elfsborgs län, för olagligen verkställda bestraffningar å två fångar i länshäktet	12
6) Landshöfdinge-embetet i Vesternorrlands län, för olagligt förfarande i anledning af verkstald skogsafverkning å skatteköpt nybygge (forts. från 1877 års embetsberättelse sidd. 3—22)	15
7) En Pastorsadjunkt i Tvååkers församling af Göteborgs stift, för misshandel emot nattvardsbarn (forts. från 1877 års embetsberättelse sidd. 50—56)	15
8) Domhafvanden i Gotlands Norra domsaga, för det han inregistrerat och uppburit afgifter för bouppveckning efter lefvande personer m. m.	16
9) En tillförordnad Domhafvande i Gotlands Norra domsaga, för dröjsmål med expedierande af utslag	31
10) En tillförordnad Domhafvande i Norrbottens Norra domsaga, för förment orätt dom	33
—————	
Yttrande om lagskipningens tillstånd i riket	37
Underdånig hemställan till Kongl. Maj:t, angående förändrade föreskrifter, i fråga om fullgörande af Hofrätts dom genom nedsättning af hvad dömdt blifvit, samt om sålunda nedsatta medels lyftning	37
Lagförslag angående skyldighet för aktiebolag att hos rätten eller domaren anmäla, hvilka personer utgöra bolagets styrelse	45
» angående befrielse från stämpel för utdrag ur domstolarnes protokoll, innefattande föreläggande för förmyndare att fullgöra sin redovisningsskyldighet	46
Betraktelser:	
Öfver lagstiftningen rörande straffs verkställande	48
Angående frågan, huruvida, när två eller flere personer på en gång lagfara med samma fastighet, den de, en efter annan, innehaft, lagfartsbevis skall utfärdas till annan än siste egaren	56

	Sid.
Angående prestbevis, och i sammanhang dermed förslag om upphäfvande af mom. 1 i 46 § af 1833 års Legostadga, beträffande skyldighet för kyrkoherde att vägra prestbevis åt tjänstehjon, som ej uppvisar afskedsbetyg	59
Utdrag ur Högsta Domstolens »Minnesbok» för år 1877	65
Uppgift å antalet af de under år 1877 till Justitieombudsmans-expeditionen inkomna klagomål, förordnade åtal m. m.	68
Embetsresan år 1877	69
Anmälan, att icke någon lagförklaring blifvit, i den ordning 19 § Regeringsformen föreskrifver, af Kongl. Maj:t utfärdad sedan början af sistförflutna års riksmöte	71
Om de från Kongl. Statsdepartementen inkomna uppgifter, som äro intagna i bilagan	71

B I L A G A.

Uppgifter från Kongl. Statsdepartementen på de af Riksdagen år 1877 aflåtna underdåniga skrivelser och i anledning af dem hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder	3
» å de i merberörda underdåniga skrivelser omförmälda ärenden, som ännu icke blifvit afgjorda	17
» å de genom förutgångna Riksdagens underdåniga skrivelser anhängiggjorde ärenden, hvilka i Justitieombudsmannens senaste embetsberättelse finnas upptagna, såsom i sin helhet eller till någon del afgjorda, samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna	19
Tabell öfver förstberörda uppgifter	33
Berättelse, afgifven af Komiterade för tryckfrihetens vård	34

Till Riksdagen.

Till åtlydnad af 14 § af den för Riksdagens Justitie-ombudsman gällande instruktion, går jag att, såsom bidrag till utredande af lagskipningens tillstånd i riket, afgifva redogörelse för de åtal, jag funnit mig för-
anlåten att anställa mot domare och andre embets- och tjänstemän för fel eller försummelser i embetsutöfning; hvarefter några iakttagna brister uti

lagar och författningar skola anmärkas, ett och annat förslag till deras förbättring uppgifvas, samt i öfrigt meddelanden lemnas om hvad under förvaltningen af det mig anförtrodda embete under sistförflutna året förekommit.

Bland de ofvan nämnda åtalen intagas här likväl endast de, i hvilka åtminstone *en* domstol meddelat utslag.

För olagligt förfarande vid behandling af efterbevakningar i konkurs förordnade jag åtal mot några ledamöter i Stockholms Rådstufvurätts andra afdelning jemte Stadsnotarien, såsom närmare omförmåles i min till 1877 års Riksdag afgifna embetsberättelse, — sid. 24 och följande. — Genom utslag den 19 Juni 1876 dömdes Kongl. Svea Hofrätt en af bemälde ledamöter att böta ett hundra, en annan tre hundra, en tredje femtio och Stadsnotarien två hundra kronor. Häröfver anförde de sakfælde underdåniga besvär, men enligt nådigt utslag den 26 Januari 1877 har Kongl. Maj:t ej funnit skäl vara anfördt, som uti Hofrättens öfverklagade utslag kunde verka ändring.

Å sidan 40 och följande i den till 1877 års Riksdag afgifna embetsberättelsen redogjordes för ett åtal emot Konungens Fogate, för det han obehörigen dröjt att verkställa Kongl. Maj:ts utslag den 26 November 1867, hvarigenom böter blifvit förre Snickaremästaren J. P. Pettersson ådömda. Uppå detta åtal meddelade Kongl. Svea Hofrätt utslag och dömdes Fogaten, likmätigt 25 kap. 17 § Strafflagen, att böta femtio kronor.

Öfver detta utslag anförde Fogaten underdåniga besvär hos Kongl. Maj:t, som i utslag den 9 November 1876 — hvilket först efter det ofvan nämnda berättelse var afgifven ankom till Justitie-ombudsins- expeditionen, — förklarade skäl ej vara anfördt, som i Hofrättens öfverklagade utslag kunde verka ändring.

I anledning af Telegrafisten W:s klagan deröfver, att vice Pastorn T. i Qville församling af Göteborgs stift uti ett för klaganden utfärdadt prestbevis infört, bland annat, att emot klagandens frejd ingen anmärkning förekomme, men att, i kraft af Kongl. Förordningen den 20 Januari 1865, det skulle i beviset autecknas, att klaganden, under de åtta år hon vistats i Qville församling, icke veterligen besökt den allmänna gudstjensten, förordnade jag åtal emot bemälde vice Pastor, derföre att han

i prestbeviset intagit annat och mera, än nyss åberopade Kongl. Förordning tillstädjer. Häröfver yttrade Domkapitlet i nämnda stift, genom utslag den 9 Augusti 1876, på sätt min till 1877 års Riksdag afgifna embetsberättelse — sid. 46 — innehåller, att, som vice Pastorn T. ej bestridt, att det af klaganden i afskrift företedda betyg vore lika lydande med originalet, och det ej blifvit styrkt, att klaganden varit föremål för åtgärd å kyrkorådets sida med afseende å försummad gudstjenst, så pröfvade Domkapitlet rättvist ålägga vice Pastor T. att genast till Domkapitlet insända nytt lagenligt betyg, som genom Domkapitlets försorg skulle vederbörande tillhandahållas, men då vice Pastorn stödt sig på en, såsom det dåmera visserligen visat sig, felaktig tolkning af hithörande författning den 20 Januari 1865, hvilken tolkning dock icke aldeles omöjliggjordes vid denna författnings jemförelse med Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, ansåge Domkapitlet, något särskildt ansvar, i anledning af det gjorda ansvarspåståendet, icke kunna vice Pastorn åläggas.

Öfver detta utslag anförde jag besvär i Kongl. Göta Hofrätt, som i *utslag den 20 April 1877* utlät sig, att emedan ostridigt vore, det Telegrafisten W. vid den tid då ifrågavarande flyttningsbetyg utfärdades, icke varit för försummelse af allmänna gudstjensten stäld under sådan kyrkotukt, som, enligt Kongl. Förordningen angående kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, af kyrkorådet utöfvas, samt vid sådant förhållande T. genom att uti flyttningsbeviset göra anteckning om dylik försummelse förfarit i strid emot föreskrifterna i Kongl. Förordningen den 20 Januari 1865; ty pröfvade Kongl. Hofrätten, jemlikt Kongl. Cirkulärbrefven den 7 December 1787 och den 21 Augusti 1786, rättvist att, med upphäfvande af Domkapitlets utslag, så vidt det blifvit öfverklagadt, döma T., för hvad honom sålunda till last låge, att i vederbörlig ordning emottaga tjenlig varning med tillagd förmaning.

Häröfver anförde vice Pastor T. underdåniga besvär hos Kongl. Maj:t, som i nådigt utslag den 23 Oktober 1877, hvaraf jag i Kongl. Justitierevisionen tagit kännedom, förklarade sig icke hafva funnit skäl att i Kongl. Hofrättens utslag göra annan ändring, än att T. skulle för sitt omförmälda felaktiga förfarande, jemlikt Kongl. Cirkuläret den 21 Augusti 1786, i vederbörlig ordning erhålla tjenlig föreställning med tillagd förmaning.

Konungens Befallningshafvande i Vesternorrlands län hade i skrifvelse den 24 December 1875 anmält, bland annat, hvilket jag ej ansett föranleda åtal, att sedan Magistraten i Hernösand såsom valförrättare uti den valkrets, som omfattade städerna Hernösand, Umeå, Skellefteå, Piteå, Luleå och Haparanda, den 6 December nyssnämnda år emottagit ej mindre underrättelse derom, att det val till ledamot af Riksdagens Andra Kammare för berörda valkrets, som förrättats den 8 nästförutgångna September, blifvit genom Konungens Befallningshafvandes utslag den 9 Oktober och Kongl. Maj:ts nådiga utslag den 29 November samma år upphävet, än ock förständigande från Konungens Befallningshafvande att nytt riksdagsmannaval i grundlagsenlig ordning ofördröjligen förrätta; så hade bemälda Magistrat genom en samma dag eller den 6 December utfärdad kungörelse, hvilken påföljande dag till Konungens Befallningshafvande ankommit och, enligt Magistratens begäran, blifvit till vederbörande Länsstyrelser öfversänd för att i valkretsens kyrkor uppläsas, ut-satt nytt riksdagsmannaval att i valkretsens alla städer förrättas den 10 Januari 1876 klockan tio före middagen samt tillika förklarar, att sammanräkning af rösterna komme att ega rum inför Magistraten den 24 i samma månad, för hvilket ändamål valprotokollen för valkretsens öfriga städer borde före sistnämnde dag till Magistraten insändas.

Det sätt, hvarpå Magistraten i Hernösand sålunda fullgjort de Magistraten i egenskap af valförrättare enligt grundlagen tillkommande åligganden, hade synts Konungens Befallningshafvande i flera hänseenden vara af så anmärkningsvärd beskaffenhet, att Konungens Befallningshafvande, sin pligt likmätigt, ansett sig icke kunna undgå att anmäla förhållandet till den åtgärd, jag i anledning deraf funne skäligen vidtaga. Det borde nemligen icke kunna uppstå något tvifvel derom, att ju Magistraten genom att förordna om det nya valets förrättande först den 10 Januari i hög grad åsidosatt sin skyldighet att, i enlighet med grundlagens oförtydbara föreskrift, föranstalta om det nya valets förrättande med minsta möjliga tidsutdrägt. Såsom antydt vore, hade Magistraten redan den 6 December emottagit underrättelse om det förra valets upphäfvande samt utfärdat kungörelse om det nya valet, hvilken kungörelse, då under vanliga förhållanden för befordrande af bref från Hernösand till Haparanda åtginge en tid af högst åtta dagar, med all säkerhet kunnat antagas, såsom också, efter hvad Konungens Befallningshafvande hade sig bekant, skett, blifva uppläst i valkretsens alla kyrkor *sist* den 19 December, hvar-efter intet hinder mött för valets förrättande redan åtta dagar derefter och således någon af de fem sista dagarne i December, i hvilket fall och äfven med den rundligt tillmätta tiden af fjorton dagar för val-

protokollens insändande till Magistraten, sammanräkningen af rösterna kunnat försiggå och fullmagt för den valde riksdagsmannen utfärdas så tidigt, att denne kunnat infinna sig vid Riksdagen i rätt tid eller åtminstone endast några få dagar efter Riksdagens början och i alla händelser i god tid före motionstidens utgång. Att den långa tiden emellan kungörelsens utfärdande och valdagen kunnat betydligt förkortas, hade Magistraten sjelf bevisat, då den beräknat, att fjorton dagar åtginge för valprotokollens insändande. Hade nemligen denna tid varit tillräcklig, då det gälde valprotokollens insändande från valkretsens öfriga städer till Magistraten i Hernösand, så måste också samma tid varit tillräcklig, då det gälde valkungörelsens afsändande från Hernösand till valkretsens öfriga städer. Med en sådan beräkning hade också, såsom Konungens Befallningshafvande här ofvan antydt, valet kunnat verkställas redan den 27 December. Slutligen ansåge Konungens Befallningshafvande särskildt förtjena anmärkas, hurusom Magistratens obehöriga uttänjande af tiden bjert afstucke emot den exempellösa skyndsamhet, med hvilken Högsta Domstolen låtit sig angeläget vara att, till åtlydnad af grundlagens bud, afgöra besvärfrågan; till upplysning hvarom Konungens Befallningshafvande meddelade att, sedan förklarings tiden tilländagått den 19 November, besvärshandlingarne afsändts från Hernösand påföljande dag eller den 20 på morgonen, hvadan och då besvaren redan den 29 i samma månad blifvit af Högsta Domstolen pröfvade och Kongl. Maj:ts utslag derefter blifvit så skyndsamt expedieradt, att detsamma redan den 6 December kunnat komma Konungens Befallningshafvande tillhanda, det befunnes, att den tid, som åtgått för besvärshandlingarnas insändande, målets föredragning och afgörande samt utslagets expedierande och afsändande till Hernösand, icke uppgått ens till hälften af den tid, Magistraten ansett tillständigt anslå till förberedande åtgärder för det nya valet; och då Högsta Domstolen i uppenbar afsigt att möjliggöra nytt vals anställande i rätt tid uppbjudit allt för att skyndsamt rätta det fel, Magistratens oförstånd vållat, hade man efter Konungens Befallningshafvandes förmenande haft rätt att fordra, det frukten af detta den högsta domaremagtens bemödande icke skulle spillas genom nytt oförstånd och godtycklig sjelffrådighet hos den underordnade administrativa myndigheten.

Denna Konungens Befallningshafvandes anmälan meddelade jag Magistraten, som i den del af samma anmälan, hvilken nu vore i fråga, uti afgifven förklaring anförde:

att i gällande Riksdagsordning icke förekomme någon bestämmelse om den tid kungörelse angående riksdagsmannaval, som skulle med be-

gagnande af omedelbart valsätt förrättas, borde före valet vara inom valkretsen kungjord, utan måste vid bestämmandet af denna tid ledning därför sökas af hvad Riksdagsordningen innehöle i 18 § beträffande der omförmälda val af elektorer. Då nu nämnda lagrum föreskrefve, att för kallelse till elektorsval skulle i tillämpliga delar gälla hvad om kallelse till allmän rådstufva stadgadt vore, samt, enligt 18 § i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad, sådan kallelse skulle kungöras minst fjorton dagar förut, borde kallelsetiden till riksdagsmannaval, hvilket obestriddigen vore af större vikt och betydelse än elektorsval, icke kunna utsättas kortare än fjorton dagar, särdeles uti en valkrets, hvilken, likasom den i fråga varande, bestode af så många och så aflägsne från hvarandra belägna kommuner. För postgången emellan den nordligaste och sydligaste staden inom valkretsen åtginge nemligen i lyckligaste fall en tid af icke mindre än åtta dagar. Genom användande af en kortare kallelsetid skulle den nödiga betänketid, som borde beredas valmännen inom de särskilda kommunerna, dem nära nog beröfvas, likasom äfven tillfälle, att om de personer, som ansåges böra komma i fråga vid valet, förskaffa sig nödiga upplysningar. Väl medgifve 18 § i sistberörda Kongl. Förordning kortare kallelsetid än fjorton dagar för ärende, som fördrade så skyndsamt handläggning, att kallelse icke medhunnas så tidigt, som i allmänhet stadgadt vore, men sådant medgifvande kunde i alla fall icke afse annat ärende än sådant, hvars handläggning skulle med den långa kallelsetiden omöjliggöras, eller der ändamålet med ärendets behandling skulle förfelas, hvilket här dock icke varit förhållandet. Magistraten hoppades därför, att jag skulle finna, det Magistraten icke skäligen bort beräkna kortare kallelsetid, än som skett, eller fjorton dagar från kungörelsens uppläsande i valkretsens kyrkor.

Att Magistratens kungörelse om valet skulle kunnat hinna uppläsas i valkretsens samtliga kyrkor förr än Söndagen den 26 December, hade Magistraten ej vågat antaga. Det vore visserligen sant, att för postgången emellan Hernösand och Haparanda åtginge under vanliga förhållanden omkring en vecka, men det vore ock lika sant, att under December och Januari månader snöfall ofta brukade inträffa, hvilka fördröjde postgången på sträckan emellan nämnda två städer med ända till åtta dagar. Så hade åtminstone förhållandet varit tre år derförut, då posten från Luleå och Piteå genom snöfall fördröjdes öfver åtta dagar, så att valprotokollen beträffande det då hållna riksdagsmannavalet icke kunde komma Magistraten tillhanda förr än sex eller sju dagar efter den för rösternas sammanräknande bestämda dagen. Kungörelsen angående det nu i fråga varande valet hade ankommit, enligt åtecknad intyg,

den 16 December till ordföranden i stadsstyrelsen uti Haparanda, som tillika vore postförvaltare derstädes. Posten hade således icke behöft blifva uppehållen mer än tre eller fyra dagar för att omöjliggöra kungörelsens uppläsande derstädes den 19, hvilket då ej kunnat ske förr än den 26 i nyssberörde December månad. Med kännedom om dessa förhållanden hade Magistraten ej kunnat beräkna, att valkungörelsen med säkerhet skulle hinna uppläsa i Haparanda kyrka förr än sistnämde dag. Förhållandet hade emellertid blifvit ett annat, men lika lätt hade kunnat inträffa, hvad Magistraten befarat. Det finge likväl efter Magistratens förmenande anses oemotsägligt att vid behandling af frågor utaf sådan vikt och beskaffenhet som den förevarande en embetsmyndighet icke bort blottställa sig för den olägenhet, att dess påbud ej blefve i rätter tid kungjorda, för att derigenom möjligen inbespara en tid af fyra dagar. Magistraten trodde sig ej behöfva påpeka de olägenheter, som skulle hafva inträffat, om riksdagsmannavalet utsatts åtta dagar tidigare, men kungörelsen derom icke blifvit uppläst inom laga tid eller fjorton dagar före valet.

Vid beräkningen af den tid, som ansetts åtgå för att en kungörelse, afskickad från Hernösand, skulle kunna så fort som möjligt och med bestämdhet påräknas å viss dag blifva uppläst i valkretsens kyrkor, vore Magistraten nog lycklig att kunna åberopa Konungens Befallningshafvandes i Vesternorrlands län eget förfarande, beträffande denna myndighets kungörelse angående upphäfvande af det den 8 September för rättade riksdagsmannavalet. Konungens Befallningshafvande hade den 9 Oktober meddelat sitt utslag i auledning af besvären öfver valet och förordnat, att detsamma skulle uppläsa från predikstolarne i valkretsens kyrkor den 24 i samma månad. Då nämnda utslag bort vara expedieradt så tidigt, att det kunnat med posten från Hernösand afgå den 10 Oktober, men Konungens Befallningshafvande icke destomindre påbudt, att utslaget skulle från predikstolarne i valkretsens kyrkor uppläsa den 24 i samma månad, och Konungens Befallningshafvande härvid måste anses hafva beräknat nätt och jemnt den tid som erfordrades eller, likasom Magistraten, fjorton dagar, förmodade Magistraten, det jag skulle finna, att Magistraten till stöd för sitt förfarande haft att åberopa en embetsmyndighet, hvars nit för skyndsamt behandling af ett ärende som detta borde få anses vara höjdt öfver allt tvifvel.

Att Magistraten i afseende på nu ifrågavarande val icke beräknat längre tid än vid ett föregående tillfälle, eller för sex år sedan, kunde inhemtas af en vid förklaringen bilagd kungörelse af den 6 December 1869. Äfven då hade Kongl. Maj:t genom utslag den 29 nästförutgångna

November upphäft ett för valkretsen, då endast bestående af fyra städer, förrättadt val. Då lika som nu hade Kongl. Maj:ts utslag kommit Magistraten till handa den 6 December. Då likasom nu hade valet blifvit utsatt att förrättas den 10 Januari nästpåföljande år och då öfversändes kungörelsen den 9, nu den 7 December till Konungens Befallningshafvande med begäran om dess åtgärd för att få kungörelsen i valkretsens kyrkor uppläst. Vid det tillfället hade, såvidt känt vore för Magistraten — af hvilken dåvarande ledamöter ännu *en* qvarstode — icke förekommit inom valkretsen någon klagan öfver Magistratens förfarande. Konungens dåvarande Befallningshafvande hade ej heller funnit Magistratens åtgörande vara af den betänkliga beskaffenhet, att han ansett sig böra göra detsamma till föremål för en anmälan hos Justitie-ombudsmannen.

Äfven för det riksdagsmannaval, som den 15 Januari 1873 förrättades med anledning af den förut valde representantens frånfälle, beräknades fjorton dagars tid för valkungörelsens framkomst till Luleå och jemväl fjorton dagars tid för dess uppläsande före valet; men då hade tiden emellan valtillfället och dagen för valets afslutande, som varit bestämd till tolf dagar, varit för kort tilltagen, så att valprotokollen, på sätt förut blifvit upplyst, till följd af inträffadt snöfall ej i behörig tid till Hernösand framkommit från valkretsens två nordligaste städer, hvarföre då mycket högljudt klagats deröfver, att Magistraten beräknat för kort tid. Det vore af sådan anledning Magistraten vid sisthållna valförrättning bestämt fjorton i stället för tolf dagar emellan valet och dess afslutande.

Sedan Konungens Befallningshafvande begärt, att af nyss anförda förklaring undfå del för att densamma med påminnelser bemöta och denna begäran beviljats, hade Konungens Befallningshafvande den 7 Oktober 1876 med sådana påminnelser inkommit och rörande nu ifrågasvarande punkt andragit:

Magistraten började sitt försvar i denna del med den anmärkning, att i gällande Riksdagsordning icke förekomme någon bestämmelse om den tid, inom hvilken kungörelse angående riksdagsmannaval, som skulle med begagnande af omedelbart valsätt förrättas, borde före valet vara inom valkretsen kungjord — och så långt vore Länsstyrelsen med Magistraten ense — men då Magistraten i det följande antog, att vid bestämmandet af denna tid ledning därför borde sökas af Riksdagsordningens föreskrift i 18 §, att för kallelse till elektorsval skulle i tillämpliga delar gälla hvad om kallelse till allmän rådstufva vore stadgadt, befundes Länsstyrelsen vara af en derifrån afvikande mening. Helt visst innehölle nämnda

§ ledning för bedömande af tidsmättet emellan valkungörelsens uppläsande och valet, men denna ledning borde icke sökas i den af Magistraten uppgifna föreskrift om tiden för kallelse till elektorsval utan fast heldre i stadgandet, att elektorsval, der det egde rum, skulle hållas minst åtta dagar före riksdagsmannavalet. Då denna »betänketid» för elektorer på landet eller dem, som hade att delta i valet, ansåges tillräcklig, så måste den »a fortiori» äfven vara tillräcklig för dem, som i städer, der omedelbart valsätt egde rum, skulle utöfva sin rösträtt, helst vistandet uti en stad beredde lättare tillfälle till öfverläggning och samråd med öfrige valmän än hvad förhållandet vore på landet; och då härtill lades, att flera präjudikat funnes, hvilka gäfvade vid handen, att Kongl. Maj:t ansett blott den omständighet, att elektor blifvit utsedd inom kortare tid än åtta dagar före riksdagsmannavalet, icke i och för sig utgöra laga skäl för valets upphäfvande, förmodade Konungens Befallningshafvande dermed vara klarligen ådagalagdt, att ingenting hindrade, att riksdagsmannavalet kunde förrättas redan dagen efter det valkungörelsen blifvit uppläst; men äfven om man ville ingå på Magistratens origtiga förutsättning, att en tid af minst fjorton dagar borde förflyta emellan valets kungörande och valets förrättande, återstode i alla fall för Magistraten att styrka befogenheten af sin uppgifna beräkning i fråga om den tid, som kunde antagas åtgå innan valkungörelsen kunde hinna uppläsas i valkretsens kyrkor. Vid beräkning af denna tid likasom af tiden för sjelfva valet och för valprotokollens insändande, hade det ålegat Magistraten att taga hänsyn till de flera i grundlagen förekommande stadganden, hvilka tillförbinda alla myndigheter, som med riksdagsmannavalet hade befattning, att förfara med skyndsamt, t. ex. stadgandet uti senare mom. af 15 § R. O., som förnådde, att då riksdagsman afginge, nytt val »ofördröjligen» borde verkställas; stadgandet i 22 §, som bjöde, att sist inom »nästa dags utgång» efter förklaringstidens slut utslag skulle meddelas i besvärsmål rörande riksdagsmannavalet, med flera stadganden, hvilka alla bort leda Magistraten till insigt uti sin tjenstepligt att, i hvad på Magistraten berott, vidtaga sådana anordningar, att det nya riksdagsmannavalet kunnat med minsta möjliga tidsutdrägt förrättas. Härvid hade Magistraten, utan att behöfva använda den onödiga omvägen att anlita Konungens Befallningshafvandes handräckning för valkungörelsernas öfversändande, allt för väl kunnat omedelbart öfversända samma kungörelser till vederbörande valförrättare, hvarigenom redan en tidsvinst uppstått; men, då Magistraten föredragit att vända sig till Konungens Befallningshafvande, hade det åtminstone ålegat Magistraten att beräkna den tid, som skäligen kunnat antagas åtgå för

kungörelsernas expedierande från Länsstyrelsen och dessas frankomst till valförrättaren. I förra hänseendet hade Magistraten bort förutse, att kungörelserna kunnat hinna expedieras redan samma dag, de kommit Länsstyrelsen tillhanda, den 7 December, eller åtminstone följande dagen, och i senare hänseendet hade Magistraten kunnat, i likhet med hvad Länsstyrelsen gjort, af chefen för Hernösands postkontor införskaffa officiell uppgift om den för posternas afgang från och ankomst till valkretsens städer fastställda tid. Magistraten hade då kunnat erfaras, att, på sätt af den vid påminnelserna fogade tidtabell inhämtades, en tid af endast fem dagar, i stället för de af Magistraten uppgifna »åtta» dagar, åtginge för postens fortskaffande från Hernösand till den längst aflägsset belägna staden inom valkretsen, Haparanda, så att t. ex. den post, hvilken afgått från Hernösand på söndagen klockan nio eftermiddagen, ankommit till Haparanda följande fredag klockan fem och 15 minuter eftermiddagen, hvilken tid enligt Postmästarens ä tabellen tecknade intyg åtminstone för posternas ankomst norrifrån i allmänhet icke öfverskridits. Hade Magistraten gjort sig den mödan att införskaffa upplysningar i nyss sagda afseende, så hade Magistraten bort inse, att valkungörelserna kunnat framkomma till sin bestämmelseort i värsta fall åt minstone under loppet af samma vecka, så att kungörelsen kunnat uppläsas den 19, hvilket också skett, såsom Länsstyrelsen i sin inläga uppläst. Då Magistraten till skydd för sitt förfarande åberopat Länsstyrelsens eget exempel vid kungörandet af utslaget om upphäfvande af det den 8 September förrättade riksdagsmannavalet, bragte detta ingalunda Länsstyrelsen i någon förlägenhet, enär Magistraten härvid helt och hållet förbisett de väsentligt skiljaktiga omständigheter, hvilka föranledt Konungens Befallningshafvande att förordna om utslagets kungörande söndagen den 24 i påföljande månad. Förhållandet dermed hade varit, att förklarings tiden utgått den 8 Oktober och utslaget meddelats, enligt grundlagens föreskrift, lördagen den 9 i samma månad; men som utslaget varit af vidlyftig beskaffenhet och icke mindre än sex exemplar deraf skolat utskrifvas, så hade härtill åtgått två arbetsdagar eller måndagen den 11 och tisdagen den 12 Oktober, hvadan utslaget först den 13 i samma månad kunnat från landskansliet expedieras, hvaraf åter blifvit en nödvändig följd, att utslaget med beräkning af fem dagars tidsutdrägt för postens frankomst icke *kunnat* i valkretsens kyrkor kungöras förr än den 24 Oktober.

Slutligen — fortfor Konungens Befallningshafvande — och då Magistraten åberopat præcidensfall af liknande beskaffenhet, då det kunnat oanmärkt passera, att Magistraten fördröjt riksdagsmannavalens förrät-

tande, förtjenade detta icke att bemötas med annan erinran, än att, om Magistratens förfarande denna gång varit olagligt, den omständighet att, Magistraten för enahanda förfarande förut kunnat undgå åtal, icke minskade olagligheten i förfarandet och ej förbättrade Magistratens ställning utan fastheldre syntes innefatta ökad anledning för Justitie-ombudsmannens ingripande, till undvikande deraf, att Magistratens obehöriga tidsutdrägt med riksdagsmannavalets förrättande äfven hädanefter måtte vinna häfd.

I den skrifvelse af den 14 Oktober 1876, i hvilken jag uppdrog åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att ställa Magistraten under åtal, för hvad sålunda förekommit, yttrades hufvudsakligen, att jag funnit Magistratens öfverklagade förfarande vid förrättande af valet till riksdagsman i Riksdagens Andra Kammare för de nordligast belägna städernas valkrets under de tre åren från och med 1876 till och med 1878 vara så anmärkningsvärdt, att jag ej kunnat lemna det opåtaldt, destomindre som enahanda förfarande, enligt Magistratens egen uppgift, förut egt rum och således hotade att blifva för framtiden häfdvunnet.

Af handlingarna inhemtades, hvad af Magistraten lemnats obestriddt, att Magistraten redan den 6 December 1875 eller fyratio dagar före början af 1876 års riksmöte erhållit förståndigande att, efter det ett förutgången riksdagsmannaval inom samma valkrets blifvit upphäfvit, nytt riksdagsmannaval *ofördröjligen* förrätta. Vid fullgörandet deraf utsatte Magistraten sjelfva valet att försiggå först den 10 Januari och dagen för de vid valet afgifna rösternas sammanräkande och fullmagts utfärdande för den valde riksdagsmannen så sent som den 24 Januari 1876, eller nio dagar efter den i Riksdagsordningen bestämda dag för riksmötets början.

Följden deraf måste uppenbarligen blifva den, att riksdagsmannen, som valdes, ehuru bosatt i Hernösand eller den sydligast belägna af de till valkretsen hörande städer men likväl omkring femtio mil från hufvudstaden, icke kunde hinna inställa sig å riksdagsorten vid riksmötets början, ja ej ens före utgången af motionstiden, hvilken detta år tog sin början vid riksmötets öppnande den 19 och följaktligen slutade den 29 Januari, således endast fem dagar efter den, på hvilken Magistraten utsatt rösternas sammanräkning och fullmagts utfärdande. Denna riksdagsman gick således miste om sin i Riksdagsordningen förvarade rätt att bringa under Riksdagens pröfning de förslag, han kunnat hafva att framställa ej allenast i fosterlandets allmänna utan ock i valkretsens enskilda angelägenheter, för såvidt dessa förslag tillhörde de ständiga Riksdagsutskottens pröfning.

Att Riksdagsordningens flera föreskrifter om behörig skyndsamhet i

fråga om riksdagsmannaval blifvit sålunda åsidossatta, att den ögonskenliga följderna deraf måste blifva och blifvit förlust ej mindre för riksdagsmannen än ock hans valkrets af en i grundlagen stadgad rättighet, låte icke, på sätt Magistraten försökt, sig urskuldade med åberopande af en minst sagdt omtvistelig förslagsmening rörande tillämpligheten af ett grundlagsstadgande med förutsättning af naturhinder, hvilka en och annan gång kunna inträffa, men hvilka antagande såsom stadigvarande skulle förlama ej endast dessa utan alla andra ärendens behöriga fortgång.

Då uti de af Konungens Befallningshafvande afgifna påminnelser förekomme en vederläggning, punkt för punkt, af hvad Magistraten till försvar för det öfverklagade förfarandet andragit, inskränkte jag mig i öfrigt till att endast åberopa samma vederläggning.

På det åtal, Advokatfiskals-embetet i anledning deraf anställde, meddelade Kongl. Hofrätten den *13 April 1877* utslag af innehåll, att som Magistratens anmärkta förfarande vid ifrågavarande riksdagsmannaval icke vore mot någon i Riksdagsordningen angående sådan förrättning meddelad föreskrift stridande, samt med afseende å afstånden emellan de inom valkretsen belägna städer och å de hinder i kommunikationen, som under den årtid, valet egt rum, kunde vara att befara, Magistraten icke heller kunde anses hafva saknat giltigt skäl att för anställande och afslutande af valet bestämma den tidrymd, som den derom beslutade kungörelsen innehölle, blef åtalet ogilladt.

Detta Kongl. Hofrättens utslag har icke blifvit öfverklagadt af det skäl, att under tiden, genom Riksdagens beslut om förändring uti städernas ursprungliga indelning uti valkretsar, Hernösands stad blifvit sammanslagen med Östersunds stad till ett valdistrikt och de nordligare belägna städerna till ett annat. Derigenom har det sammanlagda afståndet emellan de till nordligaste valdistriktet hörande städer betydligt förminskats, så att den tidsutdrägt med valens förrättande i nämnda distrikt — hvars förnyade uppreparande, som hotade att öfvergå till häfd, just utgjort anledningen till åtalet — icke vidare bör vara att befara, helst som tillika jernvägen emellan Östersund och Sundsvall, i den mån den blifver färdig, kommer att bereda en snabbare samfärdsel emellan Östersund och Hernösand.

Vid granskning af de från länsfängelset i Venersborg inkomna fångförteckningar för år 1875 anmärktes — bland annat, som efter förutgången skriftvexling ansetts icke utgöra föremål för åtal — dels att sol-

daten Per Johan Frithiof Olsson, som dömdes af Wädtele Häradsrätt genom utslag den 13 Februari 1875 att för stöld och rymningsbrott hållas till straffarbete i tre månader och 7 dagar, blifvit den 18 i samma månad å nämnda bestraffning insatt, men frigifvits redan den 16 påföljande Maj, och dels att skomakarelärlingen Leo Pettersson, hvilken af Rådstufvurätten i Venersborg genom utslag den 4 Januari 1875 dömdes till sju månaders straffarbete och den 10 i samma månad börjat undergå straffet, fått den 11 påföljande Februari månad, då till fängelset ankommit ofvannämnda Rådstufvurätts den 8 i samma månad meddelade utslag, genom hvilket Leo Pettersson ådömts ytterligare två månaders straffarbete med afdrag af hvad han aftjenat å det honom först ådömda straffet, afbryta bestraffningen och, sedan han den 13 i samma månad förklarar sig nöjd med det senare utslaget, sistnämnde dag ånyo fortsätta med straffarbetet, hvarefter han blifvit frigifven den 29 påföljande Juli; och då sålunda ej allenast Olsson utan äfven Petterson blifvit hållna till bestraffning under kortare tid än som, äfven med iakttagande af gällande föreskrifter om afdrag å straff, hvilka i enrum verkställas, bort ske, anmodade jag i skrifvelse den 30 December 1876 Konungens Befallningshafvande i Elfsborgs län att underrätta mig om de beräkningsgrunder i afseende å bestämmandet af strafftiden, som vid verkställande af ifrågavarande straff blifvit tillämpade.

I anledning deraf insände Konungens Befallningshafvande, med tillkännagifvande, att vid de tider, då föreskrifter om verkställighet af ofvannämnda bestraffningar meddelats, Länsnotarien, såsom tjänstförrättande Landssekreterare, jemte Landskamereraren utöfvat Landshöfdingeembetet i länet, ett af Länsnotarien öfver de framställda anmärkningarna afgifvet yttrande, hvaraf hufvudsakligen inhemtades: att då utslag angående häktade personer för verkställighet med posten till Konungens Befallningshafvande inkomme, blefve, enligt en vid landskansliet öfelig praxis, utslaget samma dag öfverlemnadt till Fängelsedirektören för att delgifvas den dömda, samt att, om denne med utslaget förklarade sig nöjd, Fängelsedirektören å utslaget antecknade en uträkning om strafftiden och två dagar efter delgifningen instälde fången till förhör å landskansliet för det ändamål, som omförmaldes i 2 § af Kongl. Förordningen den 30 Maj 1873 angående verkställighet af straff, ådömdt genom icke laga kraftegande utslag, hvarefter Landssekreteraren, derest fången vidhölle sitt förklarande, att han med utslaget åtnöjdes, å detsamma tecknade en verkställighetsresolution i öfverensstämmelse med Fängelsedirektörens uträkning och hvad i protokollet förekomme. I förevarande fall hade emellertid dessa uträkningar, hvilkas granskning antagligen försummats,

varit felaktiga i så måtto, dels att Olsson blifvit frigifven den 16 i stället för den 23 Maj och således sju dagar tidigare än som vederborde, och dels att Leo Pettersson skolat aftjena det honom ådömda straffet intill den 27 Augusti i stället för den 29 Juli, då han obehörigen frigifvits. Länsnotarien måste därför erkänna, att dessa felaktigheter i afseende å verkställigheten af de ifrågavarande straffen voro af honom beroende och att han, som i dessa hänseenden förlitat sig på rättigheten af Fängelsedirektörens omförmälda uträkningar, därför måste bära ansvaret.

I den skrifvelse af den 30 Maj 1877, i hvilken jag uppdrog åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Göta Hofrätt att inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Länsnotarien, yttrades, att genom hvad sålunda förekommit det vore ådagalagdt, att de anmärkta felen i verkställandet af ofvannämnda utslag verkligen förelupit och härflutit från försummelse att granska Fängelsedirektörens beräkningar af strafftiden i de särskilda fallen; och då, jemlikt 14 § i Kongl. Maj:ts nådiga instruktion för Landshöfdingarne i Rikets län samt de vid Länsstyrelserna anställda tjänstemän den 10 November 1855, det åläge Konungens Befallningshafvande vaka deröfver, att utslag i brottmål blefve till verkställighet befordrade, då den dömda skulle undergå sitt straff uti fängelse inom länet, genom fängelsets styresman eller Fängelsedirektören; då enligt 58 § i samma instruktion, det vore Landssekreterarens skyldighet att, närmast Landshöfdingen, handhafva tillsyn å de i länsfängelset förvarade fångarnes vård och behandling, hvadan, när såsom i förevarande fall varit händelsen, Landshöfdingen icke utöfvade sitt embete, berörda skyldighet torde hafva hvilat på Landssekreteraren ensam; då vidare Länsnotarien vid den tid, under hvilken de ifrågavarande af honom erkända felen inträffade, förrättat Landssekreterare-befattningen, funne jag honom, på sätt han jemväl vidgått, vara ensam skyldig att bära ansvaret för försummelsen att vaka öfver, det förrberörda utslag angående Olsson och Pettersson blifvit behörigen verkställda.

Kongl. Hofrätten meddelade på det åtal, Advokatfiskals-embetet i anledning deraf anställde, *utslag den 30 Oktober 1877* af innehåll, att emedan bemålde Olsson och Pettersson, hvilka med tillämpning af de för straffarbetets verkställande i enrum meddelade bestämmelser bort undergå dylikt arbete, den förre i tre månader 5 dagar, och den senare i sju månader 16 dagar, kommit att hållas till straffarbete Olsson allenast i två månader 28 dagar och Pettersson i endast sex månader 17 dagar, samt upplyst blifvit, att den obehöriga afkortning i straffarbetet, som dem sålunda tillgodokommit, berott på Länsnotarien i hans egenskap af

tillförordnad Landssekreterare i Elfsborgs län, pröfvade Kongl. Hofrätten i förmåga af 25 kapitlet 17 § Strafflagen rättvist döma honom att för den vårdslöshet och försummelse, han med afseende å verkställigheten af sagda bestraffningar låtit komma sig till last, till kronan böta femtio kronor.

Det åtal, jag förordnat emot Landshöfdinge-embetet i Vesternorrlands län, Landskamreraren A. och Landssekreteraren R., för olagligt förfarande i anledning af verkställd skogsafverkning å skatteköpt nybygge har blifvit redovisadt i min till 1877 års Riksdag afgifna embetsberättelse — sid. 3 och följande — Öfver Kongl. Svea Hofrätts uppå detta åtal den 4 April 1876 gifna utslag anförde Landskamreraren och Landssekreteraren under-dåniga besvär. Kongl. Maj:t meddelade häruppå nådigt utslag den 13 April 1877 af innehåll, att Kongl. Maj:t funne, med afslag å Landskamreraren A:s begäran om vittnesförhör, ej skäl att i Hofrättens utslag göra ändring; och skulle, enligt af målsegaren framställt yrkande, Landskamreraren A. ersätta målsegarens förklaringskostnad med fordrade tjugufem kronor.

Uti min till 1877 års Riksdag afgifna embetsberättelse — sid. 50 och följande — redogjorde jag för ett åtal, anställt emot Pastorsadjunkten B. i Tvååkers församling af Göteborgs stift, för det han under senaste åren flere gånger företagit sig att på farligt sätt misshandla gossar, som af honom skolat beredas till deras första nattvardsgång. Domkapitlet i nämnda stift meddelade under den 31 Maj 1876 utslag uppå berörda åtal och pröfvade, på grund af hvad i målet förekommit, rättvist att Pastorsadjunkten, eller då mera till komminister utnämnde B. skulle, för hvad honom till last kommit, till Domkapitlet inkallas för att inför det samma af dess ordförande erhålla en tjenlig tillrättavisning jemte en kraftig föreställning att för framtiden vinnlägga sig om en noggrannare vaksamhet öfver sig sjelf samt en större försigtighet i sin embetsutöfning.

Med detta utslag åtnöjdes jag icke; och uppå mina deröfver anförda besvär meddelade *Kongl. Göta Hofrätt utslag den 15 Mars 1877* af innehåll, att Kongl. Hofrätten, med ändring af öfverklagade utslaget, jemlikt Kongl. Cirkulärbrefvet den 21 Augusti 1786 och Kongl. Brefvet den 7 December 1787, pröfvade rättvist, att för ifrågavarande förseelser döma Komministern B. till afhållande från utöfningen af prestembetet under en månad.

Detta utslag har icke å någondera sidan blifvit öfverklagadt.

I början af Mars månad 1876 kom mig till handa en handling, hvilken, såsom det af innehållet ville synas, utgjorde en den 30 December 1873 vid Granskogs i Dalhems socken å Gotland förrättad bouppteckning hos *ännu lefvande* Husbonden Hans Olofsson och hans hustru Margareta Christina Jonasdatter, hvilka makar hade endast ett barn, sonen Olof Hansson, gift med husbondedottern Catharina Margareta Dahlbäck, åt hvilka föräldrarne, såsom genom ålder och skröplighet förhindrade att med gårdsbruket fortfara, velat afstå deras egendom i löst och fast. Bouppteckningen slutades med följande mening: »att vårt bo rätteligen uppgifvet är och ingenting med vett eller vilja undandöljdt, kan med ed styrkas, om så fordras. Hans Olofsson med hand på papperet. Christina Margareta Jonsdatter med hand på papperet».

Derefter följde ett förklarande, att sonen Olof Hansson och hans hustru Catharina Margareta Dahlbäck genast skulle med full eganderätt få emottaga fastigheten med förbindelse att till föräldrarne, i händelse de icke skulle finna sig belättna att taga sitt uppehälle och andra förnödenheter i deras hus, utgifva uppräknade »lefvisionspersedlar»; samt slutligen orden: »detta vårt förklarande, på grund hvaraf våra barn, utan vårt vidare hörande, må med fastigheten lagfara, bestyrka vi med våra namns undersättande i vittnens närvaro. Hans Olofsson med hand på papperet, Christina Margareta Jonsdatter med hand på papperet. Med förestående afhandling förklara vi oss nöjda: Olof Hansson, Catharina Hansson med styrd penna. Såsom boupptecknings- och värderingsmän samt vittnen: Lars Granberg Petter Hellgren Jakob Lindby».

Slutligen fanns i handlingen intagen en så kallad utredning, egenhändigt underskrifven af Häradshöfdingen von S. På första sidan af handlingen tvärt öfver var tecknad: »Boupptecknings- och utredningsprocenten 116 Rdr 28 öre», längre ned: »Inregl. 15: 60, Ch. Sigl. 19: 40 belägn. 15 = 35 Rdr 15 öre»; och på näst sista sidan af handlingen förekom denna påskrift: »L. p. § 158 år 1874 den 20 Januari vid första sammanträdet under lagtina vårtinget med Gotlands norra härad, blef detta boupptecknings- och utredningsinstrument tvefaldt till Häradsrätten ingifvet samt ena exemplaret deraf lagdt till förvar bland Rättens handlingar, hvarjemte på grund häraf meddelades uppbud för Olof Hansson och hans hustru Catharina Margareta Dahlbäck å $\frac{9}{32}$ mantal kronoskatte Granskog i Dalhem socken med tillydenheter nu — första gången»; hvarjemte denna påskrift var å Häradsrättens vägnar undertecknad af Häradshöfdingen v. S. och tillikaförsedd med anteckning, att lösen för beviset blifvit med en krona påförd expeditionen i ärendet.

Denna handling fann jag såväl till sitt innehåll som sin beskaffenhet

för öfrigt i mer än ett afseende anmärkningsvärd. Hvad som först och tydligast fölle i ögonen vore, att en bouppteckning efter lefvande personer blifvit vid Häradsrätten inregistrerad samt med stämpelpapper och lösen belagd. Detta vore ett fel, ty de lagbud, som föreskrefve, att bouppteckning skulle till rätten ingifvas och med stämpelpapper beläggas, förutsatte otvetydigt, att en sådan bouppteckning skulle vara upprättad öfver en afliden persons qvarlätenskap. Felet, för hvilket den domare, som handlagt ärendet, vore ansvarig, tillskyndade de personer, som nödgats erlægga nyss nämnda, för i fråga varande fall icke påbudna afgifter, skada och förlust, men domaren, som uppburit lösen för stämpelpapperefs påläggning, en fördel; och att felet varit uppsåtligt franginge deraf, att i boupptecknings-instrumentet uttryckligen tillkännagåfve, att personerna, hos hvilka bouppteckningen förrättades, vore lefvande, och än ytterligare af de förhållanden, som längre fram närmare omförmälas.

Vidare förekomme, att hela den i fråga varande handlingen, från början till slut, synbarligen vore skrifven med samma handstil, undantagandes Häradshöfdingens egenhändiga namnteckning, dels under den så kallade utredningen, som här ofvan omnämndes, dels ock under påskriften angående bouppteckningens ingifvande till Häradsrätten och första uppbudets meddelande på den fasta egendomens öfverlåtelse från föräldrarne till sonen och hans hustru. Sjelfva öfverlåtelsen tycktes alltså hvarken af öfverlåtarena och emottagarena, ej heller af vittnena vara egenhändigt undertecknad, hvaraf i sakens närvarande skick knappast någon annan slutsats kunde dragas än den, att Häradshöfdingen, hvilkens namnteckning ensam syntes vara egenhändig, låtit skrifva handlingen och de under densamma befintliga underskrifter. Till ett sådant handlingssätt funnes åter näppeligen någon annan förklaringsgrund än den, att Häradshöfdingen sjelf förrättat ej blott den så kallade utredningen utan äfven bouppteckningen samt uppsatt det förklarande, hvarigenom Hans Olofsson och hans hustru till Olof Hansson och hans hustru öfverlätit deras fasta och lösa egendom. Detta antagande vunne jemväl stöd af den omständighet, att »boupptecknings- och utredningsprocenten» vore utförd i *en* summa, 116 rdr 28 öre, då väl eljest denna procent, om någon del deraf, t. ex. bouppteckningsprocenten, tillkommit andra personer, såsom de uppgifne boupptecknings- och värderingsmännen, ej behöft sanmanräknas med den Häradshöfdingen tillhörande utredningsprocenten och utföras på sjelfva handlingen, som i detta hänseende borde betraktas såsom en af Häradshöfdingen å Hans Olofsson eller Olof Hansson — hvilkendera uppgåfves ej å expeditionen — utställd räkning å fordran.

Om nu Häradshöfdingen v. S. varit bouppteckningsförrättaren, hade

han väl genom en sådan handling i och för sig ej begått något lagbrott, ty lagen förbjöde ej domare att förrätta bouppteckningar äfven inom de dem anförtrodda domsagor, men sättet, hvarpå det skett, kunde vara för domarembetets anseende mer eller mindre tillständigt. Huru dermed förhölle sig i förevarande fall, syntes ej svårt att afgöra. Om den höga bouppteckningsprocenten borde måhända något omdöme icke uttalas, så länge det vore oafgjordt, huruvida Häradshöfdingen varit förrättningsmannen eller icke; men då ostridigt vore, att han förrättat den så kallade utredningen och därför låtit betala sig 38 kronor 76 öre, eller en half procent af summa inventarii — ty detta belopp sammanlagdt med bouppteckningsprocenten, en procent af berörda summa inventarii, utgjorde just 116 kronor 28 öre — måste det väcka förvåning och billig förtrytelse, att se en domare i sin ort utöfva ett sådant prejeri emot personer, som uppenbarligen icke förstått att bevaka sin rätt. Den så kallade utredningen, affattad på icke fullt en sida af ett skrifpappersark, vore nemligen utan allt värde och betydelse. Den kunde ej kallas ett arfskifte, då de, hvilkas qvarlåtenskap skulle skiftas, ännu voro i lifvet, och då i allt fall skifte ej kunde komma i fråga, när arvingen var en och ej flere. Hela utredningen, som tycktes hafva tillkommit endast för utredningsprocentens skull, kunde således icke vara påkallad af någon, som hade ringaste begrepp om saken.

Af nu anförda omständigheter torde det vara klart, att Häradshöfdingen v. S. hade den närmare kännedom om förhållandena, att han kunnat inse, att den bouppteckning, hvarom här vore fråga, ej var en sådan, som enligt lag skulle till Häradsrätten ingifvas, registreras samt med stämpladt papper och lösen beläggas; hvadan det fel, han begått, när han sålunda behandlade samma bouppteckning, vore uppsåtligt och ej genom öfverraskning och villfarelse tillkommet.

Att åter på en åtkomsthandling, som synbarligen ej var af öfverlåtaren egenhändigt underskrifven, ej heller med sådana underskrifter af vittnen försedd, bevilja lagfart, måste betraktas såsom ett förbiseende af föreskrifterna i 4 kapitlet Jordabalken, äfven om Häradshöfdingen haft sig bekant, att den fastighets öfverlåtelse, hvarå lagfart söktes, verkligen egt rum.

I dessa två punkter vore det som, uti sakens närvarande outredda skick, bestämda lagöfverträdelser framträdde, och dessa syntes mig tillräckliga att rättfärdiga det åtal, jag i skrifvelse den 16 Mars 1876 uppdrog åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att mot Häradshöfdingen v. S. anhängiggöra. I denna skrifvelse yttrade jag tillika, att Advokatfiskalsembetet, sedan Häradshöfdingen fått afgifva sin förklaring,

egde vidtaga de ytterligare åtgärder, som till sakens fullständiga utredande ansåges erforderliga, såsom målsegandens och möjligen äfven vittnenas hörande, det senare i fråga om underskrifterna å öfverlåtelsen af den fasta egendomen, hvarfter Advokatfiskalsembetet hade att framställa de ansvarspåståenden, jemväl i andra än de ofvan uppgifna punkterna, till hvilka lag och sakens utredda beskaffenhet föranledde; hvarförutan de ersättningsanspråk, som från målsegandesidan framställdes, borde efter befogenhet understödjas.

Sedan Advokatfiskalsembetet i anledning deraf i memorial den 23 Mars 1876 inför Kongl. Hofrätten tilltalat Häradshöfdingen v. S. för de förseelser i embetet, jag fört honom till last, men tillika anhållit, att efter delfäende af den förklaring, som kunde varda Häradshöfdingen af fordrad och af hvilken handlingens innehåll komme att bero, huruvida, för fullständig utredning af de på saken inverkan omständigheter, vittnesförhör inför domstol blefve erforderligt, Advokatfiskalsembetet måtte lemnas tillfälle att få denna sin talan vidare utföra, och Kongl. Hofrätten deröfver infordrat förklaring från bemälda Häradshöfding, så hade denne under den 3 derpå följande Maj afgifvit en sådan förklaring, i hvilken han hufvudsakligen yttrade, att det exemplar af bouppteckningen hos Hans Olofsson och hans hustru Margaretha Jonasdöter, som funnits förvaradt i Rättens arkif, men af Konungens Befallningshafvande i länet sedermera blifvit derifrån utreqvireradt, tydligen utmärkte, att bouppteckningen upprättats af nämndemannen L. Granberg samt af honom under Vårtinget 1874 ingifvits till Rätten och blifvit i likhet med andra bouppteckningsinstrument inregistreradt. Till förklaring öfver en sådan åtgärd anförde Häradshöfdingen, att sedan uråldriga tider på Gotland och, efter hvad Häradshöfdingen hört uppgifvas, jemväl å andra orter, såsom i Norrland, varit brukligt, att lefvande personer hos sig läte anställa bouppteckningar och öfverlemnade sin såväl lösa som fasta egendom, med något undantag af den förra, till delning åt sina barn eller, såsom det benämndes, till arfs. Detta bruk hade varit allmänt gängse, när Häradshöfdingen tillträdde domsagan, och största delen af de lagfarter, som då ifrågakommit, hade grundat sig på bouppteckningar förrättade hos lefvande personer. Med ett sådant förfarande trodde Häradshöfdingen hufvudsakligen ändamålet hafva varit, såsom ock i rubriken plägat angifvas, att förekomma arfstvister och kunna öfverlemna jorden såsom arf för bibehållande vid jorden af denna efter fornnordiska begrepp så viktiga egenskap, ett ändamål, som dock, efter den förändring arfslagarne numera undergått, måste anses hafva upphört. I likhet med sina samtliga företrädare hade Häradshöfdingen, hvilken ej funnit sig

kallad till reformator, trots, att sådana bouppteckningsinstrument hos lefvande personer kunnat och bort likasom sådana efter döda behandlas. Något förbud mot en dylik behandling eller att i denna del efterkomna vederbörandes önskan och gällande landssed kände Härads höfdingen icke och ansåge icke heller att derigenom någon förlust tillskyndades staten. I de till Advokatfiskalsembetet under en lång följd af år insända renoverade protokoll, serdeles för längre tid tillbaka, hade en mängd bouppteckningsinstrument hos lefvande personer tillika med åtföljande kartor blifvit antecknade, utan att sådant föranledt någon anmärkning.

Detta bruk hade sedermera blifvit sällsyntare, och i allmänhet plägade äldre personer öfverlåta sin fastighet och lösegendom medelst afhändling till sina barn, i följd hvaraf numera bouppteckningar högst sällan inlemnades till Rätten efter andra än undantagsfolk, inhyses hjon och sådana obemedlade personer, hvarigenom statens inkomster för stämpladt papper ej obetydligt förminskats.

De nu vanliga öfverlåtelserna gifve ej sällan anledning till invecklade rättegångar. Då lösegendom utan förteckning eller specifikation blifvit upplåten och en af öfverlåtarne efter längre tid afled, uppstode frågor, om den i undantagsfolkets bo befintliga egendom till större eller mindre del utgjorde dem tillhörig egendom, eller vore sådan, som upplåtits till barnen, med hvilka de bodde tillsammans. Någon nämnvärd vinst kunde numera icke heller tillskyndas domaren genom uppteckningar hos lefvande personer, då inregistreringsafgiften blifvit nedsatt till 50 öre utan afseende på boets storlek.

Att slika bouppteckningar verkligen kunde vara af nöden, visade sig till exempel vid skilnad i äktenskap, när boet måste fördelas. För förvarande af dylika bouppteckningar i Rättens arkif syntes samma grund förefinnas som för en slik åtgärd med bouppteckningar efter död person. Åtminstone hade Härads höfdingen under de 34 år, han utöfvat domarembetet, funnit bouppteckningsinstrument efter lefvande personer lika mycket efterfrågade och till upplysning utskrifna som dem, hvilka efter döda personer förrättats.

I fråga åter om den anmärkning, som rigtats mot Härads höfdingen för den utredning han fogat efter bouppteckningsinstrumentet, så vore detta en aldeles enskild åtgärd, som med domarembetet icke sammanhänge, hvilket desto tydligare framginge deraf, att Härads höfdingen undertecknat detsamma »*efter anmodan*» och icke å embetets vägnar, såsom en annan domare gjort. Påteckning om boupptecknings- och skiftesprocenten förefunnes å särskildt ställe för att lättare falla i ögonen, hvaremot särskilda anteckningar på annat ställe förekomme öfver in-

registreringsafgiften, stämpladt papper och makulering, så att de ej kunde förväxlas med den först nämnda anteckningen. Af sådant skäl funne Häradshöfdingen den klandrade åtgärden innefatta en handling af enskild egenskap, ej något obehörigt tillvällande af en honom icke tillkommande embetsmagt, hvadan han förmenade den ifrågavarande utredningen icke rätteligen bort blifva föremål för allmänt åtal. Kunde icke Häradshöfdingen lika väl som annan person förrätta bouppteckningsskifte och utredning? Att sådant skulle med domareembetet vara oförenligt, kunde så mycket mindre antagas, som i städerna, åtminstone i de flesta, domarena å embetets vägnar hade sig ålagdt att förrätta bouppteckningar.

Under en längre tid hade Nämndemannen Lars Granberg till Häradshöfdingen inlemnadt upprättade bouppteckningsinstrument för att enligt hans begifvande rättas i afseende å språket och möjligen förekommande missräkningar samt för utskrifning af det rättade conceptexemplaret, äfvensom för uträkning af omkostnaderna. Vid utredning eller skifte hade Häradshöfdingen utfört den vanliga boupptecknings- och skiftesprocenten, enär bouppteckningsutgifterna bland de antecknade skulderna icke upptagits. Af denna procent hade Granberg plägat lemna Häradshöfdingen en del, hvilken icke kunde anses såsom gifva utan ersättning.

Det medgifves, att Häradshöfdingen å utgående exemplaret af förenämnda bouppteckningsinstrument satt sitt namn under utredningen, men att detta ej skett å det ineliggande exemplaret härflöte deraf, att Häradshöfdingen icke vetat, om Granberg sjelf velat underteckna utredningen och derföre, att någon bestämd föreskrift, att skiftes- och utredningsinstrument skulle till Rätten inlemnas, icke förefunnes; och ansåge Häradshöfdingen en sådan påskrift desto mindre nödig som till exempel bevis om inregistrering icke tecknas på det ineliggande exemplaret, fastän sådant innefattade en embetsåtgärd, utan endast på det, som utlemnades.

Efter erhållen underrättelse från Granberg, att Hans Olsson ansett boupptecknings- och utredningsprocenten vara för hög, hade Häradshöfdingen tillsagt Granberg, att han vore nöjd med hvad denne ville lemna, men erinrade sig icke, huru mycket han sedermera bekommit, emedan Granberg efter hand uttagit handlingar och lemnat lösen, utan att Häradshöfdingen deröfver fört någon räkning; dock visste Häradshöfdingen, att han hvarken emottagit eller, efter hvad Granberg upp gifvit, Olsson utbetalt det för bouppteckningen och utredningen utförda belopp; uttalande i sammanhang härmed Häradshöfdingen den förmodan, att Granberg såsom bouppteckningsförrättare icke kunnat vara obehörig att erhålla vanlig procent för sitt åtgörande, hvilket för honom

medfört enahanda besvär antingen Olsson och hustrun lefvat eller endera af dem varit afliden.

Det vore klart, att skiftes- och utredningsinstrument icke kunde af vederbörande undertecknas, förr än detsamma blifvit upprättadt; och därför måste plats lemnas för underskrifterna. Vore vederbörande med skiftet missnöjde, förfölle naturligtvis frågan om den därför utförda procenten, hvilken ej heller kunde exekutivt utfordras och således icke heller med lösen förvexlas. Emellertid hade vederbörande till sin rättelse erhållit skifte eller utredning, den de kunde göra gällande genom ordentligt undertecknande, äfvensom det stode dem öppet att få underskrifterna införda på ineliggande exemplaret till framtida efterrättelse, om de så åstundade och för sådant ändamål förevisade det undertecknade.

Angående slutligen den för Olof Hansson och hans hustru å ofvanberörda fastighet meddelade lagfart, innan utredningen blifvit underskrifven, ansåge Häradshöfdingen, att i detta hänseende något felaktigt förfarande icke kunde läggas honom till last, då bouppteckningsinstrumentet åtföljdes af en efteråt vederbörligen underskrifven fastighetsöfverlåtelse.

Öfver berörda förklaring afgaf Advokatfiskals-embetet nytt memorial under den 18 Augusti 1876 af hufvudsakligen följande innehåll. I fråga om tillkomsten af och den befattning, Häradshöfdingen v. S. tagit med ofvanberörda vid Gotlands Norra Häradsrätt lagfarna handling, hade Advokatfiskals-embetet af Häradshöfdingens afgifna förklaring samt vid tagen kännedom af den hos Häradsrätten förvarade och af Advokatfiskals-embetet infordrade hufvudskriften, ansett det kunna antagas:

att denna hufvudskrift, innefattande uppteckning och värdering af Hans Olssons och hans hustrus bo och derefter träffadt aftal med sonen och sonhustrun om egendomens öfverlåtande på dem mot undantagsförmåner, blifvit på anmodan af kontrahenterna uppsatt af nämndemannen Lars Granberg i Granskogs samt, efter det handlingen den 30 December 1873 underskrifvits af kontrahenterna och jemväl blifvit af Granberg såsom förrättningsman och af tillkallade vittnen bestyrkt, af Granberg ingifven till Häradsrätten å vårtinget 1874;

att, sedan handlingen sålunda blifvit till Häradshöfdingen v. S. såsom Rättens ordförande aflemnad, Häradshöfdingen, efter det han dels deri verkställt åtskilliga ändringar afseende stafningen, uttryckssättet och värdenas utförande i särskild summa för hvarje särskildt slag af egendom, och dels vid slutet af handlingen skrifvit ett tillägg, som skulle vara att betrakta såsom »utredning» af boet, hvilken, afslutad med orden »efter anmodan» dock icke blifvit med någon underskrift försedd, låtit utskrifva

den på detta sätt förändrade handlingen samt under utskriften tecknat sitt namn, såsom hade hela förrättningen jemte afhandlingens derom blifvit »efter anmodan» af Häradshöfdingen ombesörjd;

att denna senare handling af Häradshöfdingen behandlats såsom hufvudskrift och, jemte den till Rätten ingifna, men förändrade handlingen blifvit der föredragen;

att dervid sistberörda exemplar blifvit med förklarande, att detta boupptecknings- och utredningsinstrument tvefaldt till Rätten ingifvits, lagdt till förvar bland Rättens handlingar, hvarjente på grund af den skedda fastighetsöfverlåtelsen uppbud för Olof Hansson och hans hustru meddelats å $\frac{9}{32}$ mantal kronoskatte Granskogs;

att det andra exemplaret, försedt med Häradshöfdingens den 20 Januari 1874 å Rättens vägnar utfärdade bevis derom, åtecknats på första sidan, dels »boupptecknings- och utredningsprocenten 116 rdr 28 öre», dels och

inregistreringsafgift	15: 60
charta sigillata	19: 40
beläggningsafgift	— 15 35 rdr 15 öre;

hvarförutan Häradshöfdingen i fråga om betalningen derfor uppgifvit, att han, efter erhållen underrättelse af Granberg att vederbörande ansett nämnda procent vara för hög, yttrat sig vara nöjd med hvad Granberg ville lemna honom, utan att Häradshöfdingen numera kunde erinra sig, huru mycket han derefter erhållit af det skäl, som här ofvan förut blifvit omförmäldt.

Bemålde Granberg, som på Advokatfiskals-embetets föranstaltande blifvit inför Konungens Befallningshafvande å Landskansliet i Visby den 4 Juli 1876 öfver dessa förhållanden hörd, hade enligt Advokatfiskals-embetet tillhandakommet protokoll öfver förhöret dervid uppgifvit:

att ofvanberörda på Hans Olssons och Olof Hanssons begäran af Granberg upprättade samt af kontrahenterne och Granberg underskrifna och derefter bevittnade öfverlåtelsehandling med tillhörande boförteckning blifvit den 20 Januari 1874 af Granberg inlemnad till Rätten, der Häradshöfdingen v. S. då varit ordförande, med begäran om lagfart å den öfverlätna fastigheten för Olof Hansson och hans hustru, hvaremot Granberg icke begärt handlingens inregistrerande såsom bouppteckning, enär Granberg aldrig kunnat föreställa sig, att med uppteckning af lefvandes bo så skulle förfaras;

att då Granberg sedermera af Häradshöfdingen för uttagande af lösen och provision i stället för nyssnämnda handling erhållit ofvan om-

förmälda af Häradshöfdingen undertecknade expedition, Granberg väl för afgifterna kräft Olof Hansson, hvilken skulle vidkännas alla med öfverlåtelsen förenade kostnader; men att, då denne vägrat utgifva hela beloppet och äfven Granberg ansett detsamma vara alltför högt och obehörigt, Granberg förklarar, det han för sin del ville eftergifva den andel eller $\frac{1}{3}$, som af provisionen bort honom tillkomma;

att efter hvad Granberg ville minnas, äfven Häradshöfdingen v. S., efter erhållen kännedom om Olof Hanssons berörda vägran, medgifvit afdrag af omkring $\frac{1}{3}$ af provisionen och Olof Hansson således endast erlagt återstoden af provisionen och dessutom inregistreringsavgifterna 35 kronor 15 öre jemte lagfartskostnaderna 45 kronor 50 öre eller tillhopa omkring 120 kronor, som Granberg sedermera till Häradshöfdingen redovisat, dervid Granberg såsom ersättning för sitt besvär bekommit $\frac{1}{3}$ af den erlagda provisionen; samt

att Granberg icke haft någon del uti eller afvetat »utredningens» uppgörande eller provisionens beräkande, derom han först efter expeditionens mottagande för indrifning af afgifterna erhållit kännedom, liksom de uti hufvudskrifterna med annan hand än Granbergs gjorda ändringar tillkommit utan hans eller kontrahenternas eller vittnenas vetenskap och samtycke.

Derförutan hade Granberg upplysningsvis hörd uppgifvit, att han, som de senare åren på anmodan af vederbörande sterbhusdelegare förrättat bouppteckningar efter aflidna personer, plägat till Häradshöfdingen v. S. aflenna förrättningsinstrumenten uti endast ett exemplar, hvaruppå Häradshöfdingen efter rättelse af omeningar eller felaktigheter, der sådana förefunnits, låtit utskrifva ett exemplar för att bifogas vid inregistreringen samt vanligen äfven, utan någon särskildt anmodan derom, uppgjort och efter bouppteckningen tillfogat ett arfskifte och härför debiterat sterbhuset $1\frac{1}{2}$ procent i boupptecknings- och arfskiftesprovision, hvilken Granberg derefter uppburit och hvaraf vid deras redovisande till Häradshöfdingen denne enligt gammalt bruk tilldelat Granberg $\frac{1}{3}$ såsom arvode.

Förrbemälde Hans Olsson och Olof Hansson, äfvenledes hörde vid öförmälda tillfälle inför Konungens Befallningshafvande, hade angående tillkomsten af och ändamålet med den ifrågakomna öfverlåtelsehandlingen samt de i hufvudskriften till densamma med annan hand än Granbergs gjorda ändringar och tillägg lemnat enahanda utsagor, som Granberg i dessa delar, hvaremot Olof Hansson förklarar sig bestämdt ihågkomma, att han å afgifterna 151 kronor 43 öre för den utaf Häradshöfdingen utfärdade ofvanberörda tingsexpeditionen, fått afprutade endast 30 kro-

nor och till Granberg betalt återstående beloppet, jemte det Olof Hansson godtgjort lagfartskostnaderna med 45 kronor 50 öre.

Hvad i allmänhet anginge Häradshöfdingens tillvägagående, när bouppteckningar efter aflidne personer i inregistreringsändamål till honom aflemnats, hade vid förhöret närvarande Länsmanen C. J. Nordahl meddelat upplysningar, som i allt hufvudsakligt sammanfölla med Granbergs derom gjorda berättelse, samt tillika uppgifvit, att då Nordahl, som under längre tid biträdt i sterbhus med boupptecknings hållande och de deröfver upprättade instrumentens befordrande till inregistrering hos domstolen, samt desamma för sådant ändamål till Häradshöfdingen öfverlemnad, från och med år 1874 vägrat, att till Häradshöfdingen, som icke i något af dessa fall haft sterbhusets uppdrag att taga hand om boutredningen, vidare utgifva någon del af den därför erhållna provisionen, denne sedan den tiden visat ovilja mot Nordahl och frantagit honom dittills lemnad rätt att inom distriktet utfärda stämmingsresolutioner.

Efter att sålunda hafva anmärkt innehållet af det protokoll, som hos Konungens Befallningshafvande vid omförmälda förhör blifvit hållet, anförde Advokatfiskals-embetet vidare, att genom skriftvexlingen och berörda förhör detta mål i mera än ett hänseende kommit uti ett väsendtligt förändradt skick. Såsom felaktigt hade förut blifvit anmärkt, att Häradsrätten meddelat Olof Hansson och hans hustru uppbud å $\frac{9}{32}$ mantal Granskogs på grund af den i förra memorialet omförmälda, endast af Häradshöfdingen v. S. undertecknade handlingen. Numera vore emellertid utredt, att denna lagfart i sjelfva verket grundade sig på en i fullt laga form uppgjord öfverlåtelse af hemmanet eller på ofvannämnda, af samtliga kontrahenter och vittnen vederbörligen underskrifna, till Rätten för lagfart ingifna handling, vid hvilket förhållande anmärkningen, såvidt den afsåge Rättens beslut om den sökta lagfartens beviljande, måste förfalla och derföre äfven återkallades.

Dere-not, och jemte det att hvad memorialet i öfrigt innehölle i fråga om befogenheten att såsom bouppteckning efter afliden person hos Häradsrätten inregistrera denna öfverlåtelsehandling och derför påföra sökanden afgifter till alla delar vidhölls, förekomme nu anledning till ytterligare anmärkning, såvidt af den hittills erhållna utredning i målet ville framgå, att Häradshöfdingen v. S., efter att hafva å embetets vägnar emottagit berörda handling, dels dristat sig att utan något dertill erhållet uppdrag, förutom några oväsentliga ändringar i sjelfva texten, efter desamma göra tillägg, föreställande utredning af Hans Olssons och hans hustrus bo, der dock någon sådan icke erfordrats eller ens dåmera kunnat ifrågakomma, dels efter att hafva besörjt afskrift af den sålunda

bearbetade handlingen och afskriften med sitt namn undertecknat, i Rätten föredragit bägge dessa handlingar såsom hade de båda och i då befintligt skick blifvit af sökanden till domstolen ingifna och såsom hade de äfven båda varit lika lydande, änskönt tillägget å det af sökanden verkliga ingifna exemplaret icke likasom afskriften varit med Häradshöfdingens namnteckning försedt, och dels slutligen låtit teckna Rättens bevis om dess vid föredragningen fattade beslut i ärendet icke, såsom vederbort, på hufvudskriften, utan på den af Häradshöfdingen undertecknade afskriften och denna senare derefter såsom en för framtiden gällande rättshandling till sökanden utfärdad; och syntes det som allt detta vidtagits i afsigt att bibringa läsaren en mot sanna förhållandet stridande föreställning, att Häradshöfdingen skulle efter vederbörandes anmodan ombesörjt hela den förrättning, handlingen afsäga, likasom uppsättningen af instrumentet deröfver och således egt befogenhet att, på sätt som skett, därför tillgodoräkna sig provision.

Någon på sakförhållandet inverkan närmare utredning af hithörande omständigheter ansåge Advokatfiskals-embetet Häradshöfdingen icke kunna förebringa; men då, med afseende å de anmärkingar af svårare beskaffenhet, som mot honom ytterligare blifvit framställda, tillfälle der till enligt Advokatfiskals-embetets tanke borde honom beredas, hemstälde embetet att Kongl. Hofrätten måtte öfver berörda memorial infordra Häradshöfdingens förklaring.

Öfver nyssanmärkta memorial, hvilket Kongl. Hofrätten utstälde till delgifning med Häradshöfdingen v. S., afgaf denne yttrande under den 4 Oktober 1876, som kortligen innehöll, att Häradshöfdingen, som ansåge det hafva med vanlig rättegångsordning varit instämmande, att han kallats till det förhör, som hållits inför Konungens Befallningshafvande, och derigenom fått tillfälle att öfvervara förhöret samt framställa de frågor och göra de erinringar, omständigheterna kunnat påkalla, i fråga om anmärkingen, att inregistreringsbeviset bort tecknas å det af Granberg ingifna exemplaret, trott det vara rättast att anse det redigast skrifna exemplaret såsom hufvudskrift och förmodat att, då tvenne lika lydande exemplar ingifvits, hvilketdera som helst kunnat såsom utgående begagnas; hvarförutan Häradshöfdingen, med anmärkning, att han ej »för sig» utfört provisionen, utan endast till vederbörandes efterrättelse uträknat densamma, ytterligare ville erinra, att han alldeles icke på embetets vägnar vidtagit de anmärkta ändringarna eller boutredningen, utan i följd deraf att Granberg, hvilken hvarken vid emottagandet af det expedierade exemplaret af bouppteckningen eller sedermera framställt någon anmärkning derom, att detsamma expedierats annorlunda än

han sig förestält, för längre tid tillbaka lemnat ett sådant medgifvande och därför för sådant ändamål städse till Häradshöfdingen aflemnat bouppteckningsinstrumentet.

I det slutpåstående, Advokatfiskals-embetet den 14 Decemer 1876 i målet afgaf, blef, efter närmare angifvande af de utredda sakförhållandena, hvad enligt nämnda embetes åsigt i detta mål läge Häradshöfdingen v. S. till last, sålunda sammanfördt att, sedan Häradshöfdingen å embetets vägnar i och för lagfart emottagit ifrågakomna mellan Olof Hansson och dennes föräldrar upprättade, vederbörligen bevittnade afhandling, han

dels utan kontrahenternas och vittnenas vetskap och samtycke af egen magtfullkomlighet i samma handling gjort hvarjehanda ändringar och tillägg, hvilka, om de ock ej inneburit någon ändring i sjelfva aftalet, sådant det blifvit genom handlingen uttryckt, likväl i flera delar gifvit åt denna ett annat utseende än det ursprungliga;

dels, i stället att, efter ärendets handläggning i Häradsrätten, dervid uppbud å det öfverlåtna hemmanet beviljades Olof Hansson och hans hustru, låta till Olof Hansson återlemna hans berörda åtkomsthaling med derå tecknade uppbudsbevis, föranstaltat afskrift af samma handling och den derpå af Häradshöfdingen skrifna så kallade utredningen, under afskriften satt sitt namn med det fullkomligt oberättigade tillägget »efter anmodan», vidare å afskriften meddelat bevis på Häradsrättens vägnar icke blott om det beviljade uppbudet, utan äfven i uppenbar strid med sanna förhållandet derom, att den af Häradshöfdingen sjelf sålunda ombesörjda handling skulle blifvit, och det i två exemplar, till Häradsrätten ingifven, samt derefter, och sedan det stämpelpapper, hvarmed till följd af fastighetsöfverlåtelsen åtkomsthalingen författningens enligt skolat förses, i stället blifvit fäst å afskriften, låtit denna afskrift, såsom hade den varit hufvudhandling, Olof Hansson tillställas, hvaremot dennes rätta åtkomsthaling fått stanna i Häradshöfdingens förvar utan någon stämpelbeläggning; och

dels å den af Häradshöfdingen på detta sätt utfärdade embetshaling obehörigen påfört sökanden afgifter för lösen och stämpelpapper, såsom hade handlingen utgjort bouppteckning efter döde personer, äfvensom Häradshöfdingen, likaledes utan att han visat sig dertill ega någon rättighet, å samma handling debiterat så kallad boupptecknings- och utredningsprocent, hvilka afgifter, tillhopa 151 kronor 43 öre, Olof Hansson, efter hvad han inför Konungens Befallningshafvande derom hörd, uppgifvit, till den, som å Häradshöfdingens vägnar hade att dem utkräfva, jemväl erlagt, dock efter afdrag af 30 kronor, som på Olof Hanssons anmärkning, att det fordrade beloppet vore allt för högt, med-

gifvits finge derå afgå; att dessa åtgärder, såsom nogsam kunde inses, vore af den beskaffenhet att, om de ock skulle tillkommit efter aftal med tredje person, denne i sådant fall endast vore Häradshöfdingens medbrottsling, och att följaktligen uti dylikt aftal icke kunde ligga ringaste anledning till befrielse från ansvar efter lag för samma åtgärder; och då detta ansvar vore utsatt dels i första punkten af 9 § 25 kapitlet Strafflagen, såvida Häradshöfdingen uppsåtligen af rättssökande uttagit högre allmän afgift, än beviljad och påbuden vore, och dels i 16 § af samma kapitel, såvida Häradshöfdingen vore förvunnen att på annat här ofvan beskrifvet sätt hafva i embetet uppsåtligen sig förbrutit i afsigt att bereda sig fördel genom gerningar, som tillika innefattat kränkning af enskild rätt och säkerhet, så ansåge Advokatfiskals-embetet sig icke kunna undgå att yrka, det Häradshöfdingen v. S. för dessa sina embetsbrott måtte varda dömd i enlighet med nu nämnda lagrum samt derjemte få sig ålagdt att till Olof Hansson, såsom denne fordrat, återgälda de honom för den så kallade bouppteckningen och utredningen obehörigen affordrade afgifter till det belopp, de blifvit af Olof Hansson erlagda eller 121 kronor 43 öre, äfvensom utgifva ersättning för Olof Hanssons inställelse vid förhöret i detta mål, beräknadt efter kostnaden för hans i och för detta förhör företagna resa till Visby och åter till Granskogs.

I den förklaring, som öfver berörda memorial affordrades Häradshöfdingen, återopades ett vid förklaringen fogadt bevis af nämndemannen Lars Granberg, som innehöll, att då Granberg lemnat Häradshöfdingen ofta nämnda bouppteckningsinstrument, detta skett i tanka att dermed skulle förfaras på enahanda sätt som förut tillgått med bouppteckningsinstrumentet hos Olof Hanssons föräldrar och hvilket tjenat honom till ledning, enär boets förhållanden då varit alldeles desamma som nu; samt att enligt Granbergs tillförene gjorda medgifvande eller rättast annodan Häradshöfdingen plägat genomse och rätta de formfel, som kunnat förefinnas och vidtagit enahanda åtgärd med det af Granberg insända, nu ifrågakomna instrument; och hade det afskrifna exemplaret sedermera till Granberg återlemnats och han därför uppburit chartæ- och inregistreringsbeloppen, äfvensom någon mindre del af det uträknade boupptecknings- och utredningsarvodet.

I öfrigt anförde Häradshöfdingen under upprepande af sitt förut framställda påstående, att han såsom enskild person, icke såsom domare, gått Granberg tillhanda med uträkning af den honom för hans besvär med bouppteckningens förrättande tillkommande ersättning, att riktigheten af detta hans påstående skulle framgå af Granbergs ofvan anmärkta

bevis samt ytterligare visade sig deraf, att denne affordrat Olof Hansson en del af det uträknade arvodet, då deremot Häradshöfdingen icke gjort en sådan framställning, utan öfverlåtitt åt Granberg att taga hvad han för godt funne af det uträknade beloppet, hvartill han ock varit fullt berättigad, enär något särskildt aftal emellan honom och Olof Hansson i denna del icke blifvit ingånget. Enligt Häradshöfdingens åsigt afsåge frågan om bouppteckningsprocenten ett förhållande emellan Granberg och Olof Hansson och ej emellan denne sistnämnde och Häradshöfdingen. Huru mycket Granberg utbekommit af bouppteckningsarvodet visste icke Häradshöfdingen, lika litet som han ihågkom, hvad han deraf erhållit, men han vore villig, att när helst Granberg det påfordrade, detsamma till honom återställa. Med Olof Hansson hade Häradshöfdingen icke något att skaffa; och då han aldrig affordrat denne några penningar, kunde han ej heller, såsom Advokatfiskals-embetet yrkat, vara skyldig att återställa några sådana. Att deremot Granberg kunnat för bouppteckningens upprättande taga, hvad han funne skäligt, öfverensstämde ju med förhållandet för hvarje enskildt arbete, å hvilket särskildt taxa ej vore utsatt.

Angående Advokatfiskals-embetets påstående, att Häradshöfdingen saknat befogenhet att till bouppteckningen foga ett tillägg, hänvisade Häradshöfdingen till Granbergs här ofvan anmärkta intyg, hvilket enligt Häradshöfdingens förmenande utvisade, att han dertill varit berättigad; och uppgaf Häradshöfdingen i sammanhang dermed, att bland då inkomna bouppteckningar funnes tvänne, i fråga om hvilka vederbörande gjort skriftlig framställning, att domaren skulle verkställa skifte, samt framkastade det spörjsmålet, om han genom att efterkomma en sådan begäran skulle ha gjort sig skyldig till ett embetsfel.

Den åtgärd, Häradshöfdingen efter anmodan vidtagit med ofta berörda bouppteckningsinstrument, borde noga särskiljas från det fall, att under-tecknandet skett å »embetets vägnar». I detta fall tillvällade man sig en magt, den man icke egde, eller beginge ett magtmissbruk genom att upptaga en afgift såsom legal och derföre exekutiv. Ett sådant förfarande kunde ej annorlunda bedömas än att lägga olaglig skatt eller tunga å Rikets innevånare. Advokatfiskals-embetet hade försökt framställa saken från den synpunkten, att Häradshöfdingen borde anses med Granberg delaktig uti en dylik förbrytelse, men då Granberg såsom ej varande embetsman icke kunde komma under en sådan rubrik, så kunde väl icke heller Häradshöfdingen rimligen anses såsom medhjelpare till ett brott, hvartill hufvudman eller anstiftare icke funnes.

Advokatfiskals-embetet hade såsom osed betecknat det urgamla bru-

ket inom Gotland att behandla bouppteckningar efter levande personer på samma sätt som efter döda; men något lagstadgande, som förbjöde ett sådant förfarande, hade icke blifvit uppgifvet. Den sista Förordningen om stämplat papper, likasom de föregående, nämnde endast ordet »bouppteckning» utan närmare tillägg eller bestämmelse än för det fall, att maka lefde efter. Om än Häradshöfdingen i likhet med samtliga sina företrädare i detta hänseende skulle hafva misstagit sig, kunde väl detta misstag icke förtjena benämningen »att lägga skatt och tunga på Rikets innebyggare».

Kongl. Hofrätten meddelade *utslag den 28 Mars 1877* af innehåll, att alldenstund Häradshöfdingen v. S., hvilken å embetets vägnar emottagit ifrågavarande, af ofvanbemälda Granberg upprättade och af vederbörande undertecknade handling samt icke emot Granbergs, Hans Olofsons och Olof Hanssons bestridande styrkt, att någon af dem anmodat honom att med densamma taga annan befattning än honom å embetets vägnar ålegat, *dels* verkställt ändringar i nämnda handling, *dels* upprättat och å handlingen tecknat ofvanberörda »utredning», *dels ock* efter det han föranstaltat en afskrift af den sålunda förändrade handlingen, medelst sin nannunderskrift sökt att åt afskriften bereda skenet af laggild handling och derefter inregistrerat densamma i Häradsrättens protokoll, såsom hade den varit bouppteckning efter död man; fördenskull och emedan Häradshöfdingen genom dessa af honom vidtagna åtgärder, hvilka varit mot lag och Häradshöfdingens embetspligt stridande, sig i embetet förbrutit och, vid det förhållande, att Häradshöfdingen genom ofvanbemälda Granberg låtit affordra Olof Hansson ej mindre de såsom för bouppteckning efter död man å handlingen antecknade registrerings- och makuleringsafgifter än äfven såsom boupptecknings- och utredningsarvode ett belopp af 116 kronor 28 öre, uppenbart vore, att Häradshöfdingen för egen fördel begått ofvanberörda förbrytelser i embetet; ty och som Häradshöfdingen dessutom vid ifrågavarande lagfartsärendes behandling visat oförstånd i domareembetets utöfning *dels* deruti, att han hvarken tillsett, att den i lagfartsändamål till honom ingifna handlingen blifvit behörigen försedd med stämplat papper, eller å densamma tecknat bevis om det beviljade uppbudet eller återställt samma handling till lagfartssökanden, *dels ock* deruti, att han å afskriften tecknat uppudsbevis, innehållande tillika den emot verkliga förhållandet stridande uppgiften att »boupptecknings- och utredningsinstrumentet blifvit tvåfaldt till Häradsrätten ingifvet»; alltså pröfvade Kongl. Hofrätten, som ansåg 9 § af 25 kapitlet Strafflagen icke vara i målet tillämplig, rättvist i förmåga af 16 och 17 §§ i samma kapitel, det skulle Häradshöfdingen, för det han

uppsåtliga för egen fördel begått förbrytelser i embetet och under synnerligen försvårande omständigheter visat oförstånd i domare-embetets utöfning, vara afsatt från Häradshöfdingeembetet i Gotlands norra domsaga, hvarjemte Häradshöfdingen, hvilken vidgått, att han emottagit någon del af de medel, hvilka, på sätt ofvan förmäldes, blifvit Olof Hansson obehörigen affordrade, men förklarat sig icke kunna uppgifva, huru stort belopp, han sålunda bekommit, förpligtades att till Olof Hansson utgifva, hvad denne förmålt sig hafva erlagt med 121 kronor 43 öre, med rättighet för Häradshöfdingen att återbekomma det stämplade papper till belopp af 19 kronor 40 öre, hvarmed ofvanberörda afskrift såsom bouppteckning blifvit af Häradshöfdingen belagd, äfvensom Häradshöfdingen förpligtades att godtgöra Olof Hansson för dennes inställelse vid förhöret inför Konungens Befallningshafvande med tio kronor 75 öre.

Öfver detta utslag anförde Häradshöfdingen v. S. underdåniga besvär, och har Kongl. Maj:t efter förutgången skriftvexling, enligt utslag den 9 Juli 1877, ej funnit skäl vara anfördt, som kunde föranleda ändring i Hofrättens öfverklagade utslag; dock att v. S., på sätt han begärt och Advokatfiskals-embetet medgifvit, egde återbekomma de hos Hofrätten förvarade delar af det stämpelpapper, hvarmed omförmälda handling såsom bouppteckning blifvit belagd.

Sedermåra har v. S. sökt, det Kongl. Maj:t af nåd måtte förunna honom någon mildring i det ådömda straffet; men i utslag den 10 September 1877 har Kongl. Maj:t förklarat, det anledning icke förekommit att till den underdåniga ansökan lemna bifall.

Uti en till mig ingifven skrift hade Husbonden Jakob Jakobsson vid Norrbys i Hall klagat, bland annat, som ansetts till åtal icke kunna föranleda, deröfver, att Notarien K., hvilken såsom tillförordnad ordförande hållit fjerde sammanträdet af 1875 års lagtima hösteting med Gotlands Norra härad, icke, oaktadt flerfaldiga påminnelser, inom den i lag föreskrifna tid, utan först den 7 Februari 1876, tillhandahållit klaganden Häradsrättens vid afslutande af nämnda sammanträde den 30 December 1875 meddelade utslag i mål emellan ej mindre klaganden, å ena, samt förre Husbonden Olof Bingström vid Medebys, å andra sidan, hvar emot annan kärande och svarande, än äfven klaganden, kärande, och Olivia Bingström, svarande, angående yrkande om ansvar och ersättning för åverkan m. m.; och som klaganden genom berörda försumlighet af Notarien K. förlorat rättigheten att genom utslagets öfverklagande vinna rättelse, i hvad det honom gått emot, anhöll klaganden, att bemålde

Notarie måtte fällas till laga ansvar samt förpligtas ersätta klaganden, utom annat, de kostnader anförandet af detta klagomål honom tillskyndat.

Berörda klagoskrift meddelade jag Notarien K. för att lemna honom tillfälle att deröfver sig yttra; och anförde han i afgifvet utlåtande rörande den del af klagandens framställda talan, hvarom nu vore fråga, hufvudsakligen, att det visserligen ej kunde förnekas, det ett utskrifvet exemplar af ifrågavarande utslag icke funnits att lösa den dag, utslaget meddelades eller den 30 December 1875, men att orsaken dertill varit den, att utslaget, sådant det af Notarien affattats, blifvit efter öfverläggning med Nämnden ändradt; dock bestrede Notarien i öfrigt allt afseende å klagandens enligt Notariens förmenande i allo obefogade uppgift, att utslaget icke blifvit honom tillhandahållet inom den i lag föreskrifna tid.

Hvad åter anginge klagandens påstående, att han, derigenom att utslaget honom förhållits, blifvit förhindrad att genom anförande af besvär deri vinna ändring, ville Notarien, för att ådagalägga haltlösheten af detta påstående påpeka, att derest klaganden verkligen haft för afsigt att öfverklaga utslaget, han ju alltid varit oförhindrad att i Kongl. Hofrätten reservationsvis anföra besvär och i sammanhang dermed vidtaga erforderliga åtgärder för att tvinga Notarien att fullgöra sina åligganden. Att deremot åtta månader efter utslagets meddelande anföra klagomål, syntes Notarien vara att drifva saken nog långt och ådagalade nästan till full visshet, att någon annan driffjeder än den synliga låge till grund för klagandens förfaringssätt. Då således Notarien, hvilken icke ville undandraga sig laga ansvar för fel, dem han kunde hafva begått, icke förmådde inse, att han i denna sak låtit något sådant komma sig till last, nödgades han bestrida allt afseende å den talan klaganden uti ifrågavarande hänseende mot honom framstält.

Sedan klagoskriften blifvit till Notarien K. öfversänd, men innan hans ofvan anmärkta yttrande till mig inkommit, hade klaganden låtit till mig ingifva tvänne särskilda af Tingsskrifvaren Johan Broström och Länsmannen J. Håkansson utfärdade vittnesattester af den 11 och 16 September 1876, utvisande *den förre*, att bemålde Broström skulle hafva varit närvarande någon dag i början af år 1876, då Länsmannen Håkansson, hvilken varit ombud för klaganden vid Häradsrätten, efterfrågat, såsom Broström ville erinra sig, klagandens exemplar af meranämnda utslag, men att Notarien K. svarat, att detsamma ännu icke varit färdigt, utan hölle just då på att utskrifvas; dock kunde Broström icke erinra sig, när Håkansson sedermera fått utslaget sig tillsändt; och *den senare*, att Håkansson den 27 sistlidne Januari i närvaro af bemålde

Broström och tvänne andra namngifne personer hos Notarien K. anhållit att få utlösa klagandens exemplar af utslaget, men att denne svarat, såsom orden fallit: »det är ännu icke färdigt, vi hålla just nu på med detsamma», samt att utslaget först den 6 derpå följande Februari blifvit Håkansson tillhandahållet.

Då Notarien K. ej ens försökt visa, att han, på sätt 14 och 15 §§ i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855 föreskrefve, hållit klaganden tillhanda i fråga varande utslag, ansåg jag, hvad han till sitt urskuldande andragit, icke förtjena afseende, utan uppdrog i skrifvelse den 21 November 1876 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att för hvad mot Notarien K. sålunda blifvit anmärkt ställa honoin under åtal.

Sedan med Kongl. Hofrättens tillstånd vittnesförhör inför Gotlands Norra Häradsrätt blifvit hållet, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 3 Oktober 1877* af innehåll, att som genom hvad i målet förekommit, vore ådagalagdt, att Notarien K., hvilken, på sätt ofvan förmäldes, såsom tillförordnad Ordförande i Gotlands Norra Häradsrätt hållit fjerde sammanträdet å 1875 års hösteting och vid sammanträdet afslutande den 30 December afkunnat utslag uti i fråga varande mål, icke i enlighet med §§ 14 och 15 i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855 samt Kongl. Kungörelsen den 27 September 1872 tillhandahållit Jakob Jakobsson ifrågavarande expedition, hvilken icke bevisligen kommit Jakob Jakobsson tillhanda förr än den 7 Februari 1876, samt K. vore för anmärkta förseelsen ansvarig, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist jemlikt 24 kapitlet 5 § Rättegångsbalken, sådant detta lagrum lydte i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, fälla K. att derför böta tjugufem daler silfvermynt med tolf kronor 50 öre, hvilka kronan tillfölle; hvaremot beträffande Jakob Jakobssons anspråk på godtgörelse för de kostnader, han skulle fått vidkännas för anförande af klagan i målet, Kongl. Hofrätten, då Jakob Jakobsson icke ens uppgifvit, hvori dessa kostnader bestått, fann berörda anspråk icke kunna bifallas.

Uti en till mig ingifven klagoskrift anförde Byggmästaren S. i Luleå, att, sedan han till 1876 års lagtina ting med Jukkasjärvi lappmarks tingslag instämt uppgifne ledamöter uti Jukkasjärvi vägbyggnadsdirektion under yrkande att utbekomma sexhundra sextiotre kronor 7 öre, som skulle utgöra ogulden återstod af den ersättning, klaganden tillkomme för tillsyn öfver vägbyggnadsarbetet, samt målet blifvit på svarandenas begäran om uppskof för förebringande af bevisning utställdt till förnyad

handläggning å 1877 års ting; så hade, då den person, hvilken klaganden, som varit förhindrad att personligen infinna sig vid tinget, befullmäktigat att föra sin talan, uraktlåtitt att fullgöra det honom lemnade uppdraget, Tingsrätten genom beslut den 10 Mars 1877 förklarar, att då klaganden icke iakttagit inställelse, målet skulle såsom ej fullföljdt från vidare behandling afskrifvas samt derjemte förpligtat klaganden att ersätta motparterna deras utgifter i målet med tillhopa sjutiofem kronor 70 öre; och enär Tingsrättens berörda beslut, vid hvars fattande vice Häradshöfdingen S. fört ordet i Rätten, enligt klagandens åsigt stode i uppenbar strid mot stadgandena i 12 kapitlet 2 § Rättegångsbalken, i öfverensstämmelse med hvilket lagbud klagandens utevaro ej bort föranleda svårare påföljd, än att han kunnat fällas att böta fyra daler silfvermynt med två kronor och att honom kunnat föreläggas vid lämpligt äfventyr att komma tillstädes vid påföljande ting, anhöll klaganden, som först efter vadetidens utgång fått kännedom om Tingsrättens ifrågavarande beslut, att vice Häradshöfdingen S. måtte för detsamma varda åtalad samt förpligtad till ansvar efter lag och dessutom att ersätta klaganden ej mindre ofvanberörda belopp sjutiofem kronor 70 öre än äfven hans kostnader i målet enligt en i Tingsrättens protokoll införd räkning; hvarförutan vid klagoskriften fans fogadt det i målet förda protokoll, som vitsordade rättigheten af klagandens uppgifter samt i öfrigt ådagalade, att Tingsrätten genom sitt i målet meddelade uppskofs-beslut af den 6 Mars 1876 icke förelagt klaganden, vare sig vid vite eller annat äfventyr, att komma tillstädes å det påföljande tinget.

I skrifvelse den 26 Maj 1877 uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att ställa vice Häradshöfdingen S. under åtal samt yttrade i berörda skrifvelse, att då lagen i 12 kapitlet 2 § Rättegångsbalken endast för det fall, att käranden uteblefve från första tinget, men svaranden deremot kommit tillstädes, stadgade att målet på den då ågångna stämningen skulle anses vara förfallet och käranden skyldig att gälda svaranden hans kostnad, samt berörda stadgande desto mindre kunde tolkas så vidsträckt, att det skulle vara tillämpligt äfven i den händelse, som här inträffat, att käranden, som instält sig vid första tinget, uteblifvit från det andra, som 16 kapitlet 6 § samma balk särskildt bestämde den påföljd, Rätten, när målet på någondera partens begäran till annat ting uppsköttes, egde förelägga; hade jag funnit Tingsrättens ifrågavarande beslut icke vara på lag grundadt, hvarföre och enär genom detta beslut klaganden blifvit satt ur stånd att i den ordning, lag tillstadde, utföra och bevaka sin talan och derjemte oskäligen kostnad honom

ti lskyndats, jag ansåge mig ej böra undandraga klaganden det bistånd, han äskat och för utkräfvande af sin lagliga rätt hade af nöden.

På det åtal, Advokatfiskals-embetet i anledning af denna min skrifvelse anstält mot vice Häradshöfdingen S., har Kongl. Hofrätten *den 8 November 1877* meddelat utslag af innehåll, att som Häradsrättens i fråga varande förfarande ej vore af beskaffenhet att till ansvars- eller ersättnings-påföljd för vice Häradshöfdingen föranleda, kunde Advokatfiskals-embetets i målet förda talan ej bifallas*).

Med denna utgång af saken ansåg jag mig ej kunna åtnöjas, utan anmodade i skrifvelse den 4 December 1877 Advokatfiskals-embetet att i laga ordning öfverklaga utslaget. I berörda skrifvelse anfördes hufvudsakligen, att jag till de skäl, på hvilka jag grundat åtalet, blott hade att tillägga, i fråga om rättegångsordningen i likartade fall vid underrätt i stad, att 14 kapitlet 2 § Rättegångsbalken stadgade, att om käranden försummade den dag, då han sin vederparts svar enottaga borde, han skulle böta två daler, men föreskrefve icke, att han tillika skulle hafva försuttit stämningen; och då 12 kapitlet 2 § samma balk enligt dess uttryckliga innehåll gälde vid underrätt såväl å landet som i stad samt detta lagstadgande följaktligen ej kunde, på sätt i åtalade utslaget skett, tillämpas å kärande vid stadsdomstol, som uteblefve från ett senare rättegångstillfälle, syntes mig något skäl ej finnas, hvarföre dess tillämpning skulle utsträckas till käranden vid underdomstol å landet, som icke iakttagit inställelse å andra tinget.

Vidare erinrades, hurusom, äfven om 12 kapitlet 2 § Rättegångsbalken varit i förevarande fall tillämplig, Tingsrätten icke desto mindre genom sitt ifrågavarande utslag visat sig hafva origtigt uppfattat detta

---

*) Från detta beslut var en ledamot skiljaktig och yttrade: »medan upplyst är, att Byggmästaren S. å 1876 års lagtima ting, då saken emellan honom och ledamöterna i Jukkasjärvi sockens vägbyggnadsdirektion af Häradsrätten första gången handlades, varit vid Rätten tillstädes och fullföljt sin talan, och vid sådant förhållande Häradsrätten, som på anhållan af ledamöterna i nämnda direktion uppskjutit saken till lagtima tinget 1877, utan att dervid S. förelagts någon påföljd för den händelse han från Rätten uteblefve, lagligen icke egt att, på sätt genom Häradsrättens nu i fråga varande beslut skett, med anledning deraf att S. vid sistberörde ting ej lätit sig afhöra, saken såsom ej fullföljd från vidare behandling afföra samt ålägga S. att godtgöra vederparternes rättegångskostnad; ty och som vice Häradshöfdingen S. såsom Häradsrättens ordförande är för det felaktiga beslutet ansvarig, finner jag skäligt jemlikt 25 kapitlet 17, 21 och 22 §§ Strafflagen, fälla vice Häradshöfdingen S. att böta femton kronor till Kronan äfvensom förpligta vice Häradshöfdingen att ersätta Byggmästaren S. det honom af Häradsrätten till utgifvande åt vederparterne ådömda belopp sjuotiofem kronor 70 öre, i den mån denne med qvitto af vederbörande visar sig hafva samma belopp guldit, hvaremot, och enär befogenheten af Byggmästaren S:s ersättningsanspråk i öfrigt ej blifvit ådagalagd, jag finner vice Häradshöfdingen S. ej kunna vidare ersättningskyldighet åläggas.»

lagbud. Der föreskrefves nemligen, att käranden vore skyldig att gälda svaranden dess kostnad, såvida han ej vid nästa ting å landet eller inom en månad i staden gitte visa, det han haft laga förfall och att han ej kunnat Rätten det kungöra. Deraf följde väl klarligen, att Rätten vid det ting, då käranden uteblef, icke bort afgifva slutligt yttrande i fråga om ersättning till svaranden utan måst uppskjuta målet till annat ting för att lemna käranden tillfälle att visa, om han det gitte, att han haft laga förfall. Nu hade emellertid Tingsrätten i sammanhang med förklarandet, att målet skulle såsom förfallet afskrifvas, tillika förpligtat käranden att godtgöra svarandena deras kostnader.

Det vore sant, att Häradsrättens ordförande ej gjort sig skyldig till öfverträdelse af tydlig lag, men lika sant vore ock, att han för sitt domslut ej hade något stöd af lag att åberopa. Under den rådande bristen på uttryckliga lagstadganden i detta ämne hade en praxis utbildat sig hos domstolarne, för hvilken goda grunder kunde uppvisas. Det vore emot denna praxis, som bemålde ordförande felat. Att han gjort det af oförstånd och okunnighet och förthy bort mildt bedömas, ville jag ej bestrida, men om så varit, måste jag befara, på samma gång som jag beklagade, att han sannolikt icke af Kongl. Hofrättens utslag förmådde sluta sig till att han felat. Jag förutsatte, att Kongl. Hofrätten funnit det åtalade domslutet origtigt, men af formela skäl ej velat utsäga detta. Kongl. Hofrätten hade ansett sig ej ega att meddela yttrande om annat än den frågan, huruvida den åtalade domaren skulle dömas till ansvar eller icke. Detta vore den nyare tidens åsigt, formel och logisk utan tvifvel, men huruvida den i allo kunde förenas med lagens bud i 8 kapitlet 1 § Rättegångsbalken, att Hofrätten, som vore Konungens högsta nämnd, egde uppsigt och vård hafva, att i de domstolar, som derunder hörde, rätt skipades efter lag och dess rätta förstånd, hade i min tanke förtjent att särskildt öfvervägas i förevarande fall, der Underrätts beslut, icke i ett enstaka rättsfall, utan i ett snart sagdt dagligen förekommande, på en laga rättegångsordning inverkan fråga, skulle i afseende på dess öfverensstämmelse med lagen och dess rätta förstånd bedömas. Då emellertid af detta Kongl. Hofrättens utslag, om detsamma vunne laga kraft, den följden vore att befara, att i vissa trakter af vårt land, der den nu tillförordnade domhafvanden komme att utöfva domarekallet, en annan rättegångsordning blefve tillämpad än i andra delar af landet, till oberäknelig våda åtminstone för dem, som bosatta i sistberörda landsändar hade rättstvister att bevaka i de förstnämnda, hade jag ansett mig böra söka rättelse i det utslag, Kongl. Hofrätten meddelat.

Och härmed är redovisningen för anställda och afdömda åtal för denna gång afslutad.

Aberopande det bidrag, denna redovisning och den längre fram intagna sammanfattningen af det förflutna årets reseberättelse kunna lemna till utredande af *lagskipningens tillstånd i riket*, har jag föga att tillägga i detta ämne. Till någon ändring i de omdömen, jag derom uttalat i föregående embetsberättelser, hafva senaste årets tilldragelser ej gifvit anledning.

De brister, som i allmänhet vidlåda vårt rättegångsväsende, äro redan kända och erkända. Förslag till deras afhjelpande lärer näppeligen väntas i en embetsberättelse. De kräfva en fullständig omarbetning af rättegångsordningen och förändringar i domstolsorganisationen, dem endast regeringen har i sin magt att utföra och väl äfven kommer att utföra, när nu pågående, såsom ännu angelägnare ansedda lagarbeten dertill lemna rådrom. Blott ett och annat förslag af obetydligare omfattning inom *lagstiftningens* område vågar jag här nedan framlägga.

För att söka undanrödja en del af de olägenheter, som äro förenade med den vedertagna ordningen ej mindre för lyftning af medel, nedsatta till fullgörande af Hofrätts dom eller utslag, då ändring deri hos Kongl. Maj:t sökes, än ock för verkställande af Kongl. Maj:ts dom eller utslag i mål, der medel för nyssberörda ändamål äro nedsatta, har jag under den 17 November sistlidna år hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning af följande hufvudsakliga innehåll:

Af klagomål, som till mig inkommit, hade jag funnit olika åsigter rådande i fråga ej mindre, huruvida Hofrätts dom kan lagligen verkställas eller icke, när den tappande parten styrkt, att han i föreskrifven ordning förvarat sin rätt till talan emot berörda dom och till fullgörande af densamma nedsatt hos Konungens Befallningshafvande eller i taka händer penningar, svarande emot hvad dömdt blifvit, än ock huru de sålunda nedsatta medlen böra lyftas, samt slutligen huru Kongl. Maj:ts nådiga dom eller utslag skall verkställas.

Enligt ett af ofvannämnda klagomål hade, efter det den i Hofrätten tappande parten nedsatt, hvad dömdt var, och i underdånighet fullföljt sin talan hos Kongl. Maj:t, vederparten inställt sig hos Kronofogden i orten med Hofrättens utslag och yrkat verkställighet af detsamma. Kronofogden, hos hvilken nyssberörda nedsättning blifvit verkställd, hade icke destomindre låtit Länsmannen i det distrikt, der den tappande bodde, hos denne verkställa utmätning af det ådömda beloppet. Öfver denna utmätning klagades

hos Konungens Befallningshafvande, men under tiden, som förflöt emellan utmätningen och Konungens Befallningshafvandes pröfning af de öfverdensamma anförda besvär, hade Kongl. Maj:ts utslag i hufvudmålet fallit, hvilket fastställde Hofrättens utslag; och i sitt beslut rörande utmätningensfrågan beropade sig Konungens Befallningshafvande på nämnda förhållande samt ogillade besvären. Detta beslut fastställdes af Hofrätten, dit frågan genom besvär fullföljdes.

Vid närmare betraktande af detta Kronofogdens förfarande måste rättskänslan finna sig förnärad af en lagtillämpning, genom hvilken den hos Hofrätten tappande parten, som omant utgifvit, hvad af bemålde Rätt dömdt var, icke destomindre underkastats utmätning för samma belopp, hvilket, derest det vore betydligt i förhållande till personens tillgångar, kunde, då det på nämnda sätt två gånger skulle erläggas, vålla hans obestånd, och, om han äfven sedermera vid sakens slut finge återlyfta den nedsatta summan, kunde möjligen det inträffade obeståndet ej afhjelpas eller den skada i hans näring, honom tillskyndats, icke ersättas; hvartill ytterligare komme, att han fått vidkännas serskilda kostnader för utmätningen, försäljningen af det utmätta m. m.

Någon laglig grund för ett dylikt förfarande hade jag icke kunnat finna; men jag förmodade, att det härledde sig från oriktig tillämpning af stadgandet i 3 kap. 5 § Utsökningsbalken: »Hafver någon vunnit hos underrätt och varder deremot vädjadt, njute ändå utmätning», i så måtto, nemligen, att Kronofogden föreställt sig, att hvad som gälde om underrätts utslag, i afseende på verkställbarheten, med ännu större skäl borde gälla om öfverrättens domslut, utan att han dervid erinrat sig, att sistnämnde domslut måste vara fullgjordt, innan ändring deri finge sökas, så att domslutets verkställande, sedan hvad dömdt var blifvit nedsatt, i sjelfva verket vore detsamma som utmätning två gånger för ett och samma underrättens utslag.

Genom § 39 i nya Utsökningslagen borde, enligt min tanke, en dylik missuppfattning af lagens grund och mening vara för framtiden förebyggd. Der hette nemligen, att »utmätning å Hofrätts dom ej må ske, der galdenären styrker, att han, på sätt 30 kap. Rättegångsbalken foreskrifver, sin rätt till talan mot domen förvarat och till fullgörande deraf hos Konungens Befallningshafvande eller utmätningssman nedsatt penningar, svarande mot hvad dömdt blifvit».

Ett annat af de förut nämnda klagomålen hade gått derpå ut, att en kronofogde, hos hvilken för underdånig fullföljd af besvärstalan emot Hofrätts utslag ett ersättningsbelopp blifvit af den i Hofrätten tappande parten nedsatt, vägrat att till den vinnande parten utbetala beloppet,

ehuru denne erbjudit borgen, och detta endast derföre, att nedsättningsbeviset ej företeddes. I sjelfva verket innebure klagandens sålunda framställda begäran ett anspråk på verkställighet af Hofrättens utslag, oberoende af ersättningsbeloppets nedsättning och de fullföljda underdåniga besvärerna; men på klagan öfver Kronofogdens beslut förklarade Konungens Befallningshafvande i länet — hvilket var ett annat än det hvarifrån först anförde klagomål inkommit — nämnda klagan icke förtjena afseende. Så mot hvarandra stridande vore åsigterna i detta ämne hos de exekutiva myndigheterna.

Hvad nu i allmänhet anginge frågan om de nedsatta medlens lyftning i föreskrifven ordning, innan Kongl. Maj:ts dom eller utslag i målet meddelats, vore denna lyftning förenad med besvär, tidsutdrägt och kostnader; ty såsom bekant vore, måste den lyftningssökande ingå till Kongl. Maj:t med underdånig ansökning om det dit ingifna nedsättningsbevisets utbekommande. Stundom hördes öfver sådan ansökning vederpartens ombud, men vanligast vore, att det begärda beviset utan vidare omgång skickades från Kongl. Maj:ts nedre Justitierevision till Konungens Befallningshafvande i det län, der medlen voro nedsatta. Hos sistnämnda myndighet måste sökanden sedan, innan beviset till honom utlemnades, ställa borgen för lyftningen; och efter det han sålunda kommit i besittning af beviset, hade han att dermed försedd begifva sig till den myndighet eller person, hos hvilken medlen voro nedsatta för att der få lyfta dem. Allt detta vållade besvär och tidsutdrägt. Kostnaderna åter voro: i Justitierevisionen, för lösen och stämpladt papper omkring tio kronor 50 öre, utom kallelsepenningar, när förhör egde rum; och, hos Konungens Befallningshafvande, likaledes lösen för protokoll, nemligen öfver den erbjudna borgens pröfning, samt möjligen dertill för kommunikationsresolution, när vederparten ansåges böra höras i fråga om den ställda borgens vederhäftighet, således omkring tre kronor. Hade då sökanden icke ombud i saken hos Kongl. Maj:t, så måste ett sådant anskaffas och betalas samt ett dylikt möjligen äfven hos Konungens Befallningshafvande bekostas; och vore den summa, som skulle lyftas, icke desto större, komme dessa kostnader att utgöra en rätt hög procent å densamma.

I följd af en nog allmänt rådande okunnighet om detta det enda rätta förfarandet, när lyftning af medel, nedsatta för ofvan beskrifna ändamål, skulle ega rum, förnummes äfven i denna fråga sins emellan stridiga åsigter.

Vidkommande slutligen verkställandet af Kongl. Maj:ts domar och utslag i mål, för hvilkas underdåniga fullföljande nedsättning, af hvad i

i Hofrätten dömdt blifvit, försiggått, skilde sig åsigterna i så måtto att, enligt den ena åsigten, vid denna verkställighet de till fullgörande af Hofrättens dom nedsatta medlen i första rummet borde tagas i anspråk och annan gäldenärens egendom tillgripas, endast i den mån sådant blefve af nöden för gäldande af rättegångskostnader, ränta och andra ersättningsposter, som tillkommit sedan Hofrätten dömde i målet; hvaremot den andra åsigten fordrade, att, för allt hvad af Kongl. Maj:t dömdt vore, utmätning af gäldenärens egendom genast skulle ske och åt denne lemnas att sjelf återlyfta hvad han nedsatt.

Af dessa olika sätt att gå till väga vid verkställandet af Kongl. Maj:ts domar och utslag vore utan tvifvel det förstnämnda det naturliga, det senare åter tillkommet i följd af förhållanden, som med saken ej hade nödvändigt sammanhang. Hvad vore nemligen syftemålet med lagens föreskrift om fullgörandet af dom, som icke vunnit laga kraft — vare sig under- eller öfverrätts dom — annat än det, att gäldenären icke måtte genom rättegångens oskäligen fullföljande undanhålla fordringsägaren sin rätt? När det tvistiga, vare sig penningar eller annan lös-egendom, blifvit nedsatt och nedsättarens vederpart berättigats att taga i besittning hvad nedsatt vore, hade nyssberörda syftemål vunnits. Hvad derutöfver fordrades eller medgäfves, ledde till inkräkting på gäldenärens rätt. Redan uttagandet två gånger af den penningsumma, om hvilken tvistats, måste för gäldenären medföra icke ringa skada i hans näring eller rörelse, men derutöfver kunde de med denna åtgärd för- enade omständigheter ställa dess rättvisa i ännu ofördelaktigare dager. Flera exempel derpå vore visserligen att anföra, men det kunde vara tillräckligt att framställa förhållandet vid den utmätning, som föranledt det här ofvan först omnämnda klagomålet. Der var väl, i det ögonblick då utmätningen verkställdes, egentligen fråga om verkställighet af Hofrättens utslag, ehuru detsamma var genom nedsättning af det ådömda beloppet redan fullgjordt, men då, enligt hvad förut blifvit anmärkt, Kongl. Maj:ts utslag fallit, innan Konungens Befallningshafvande afgjorde besvären öfver samma utmätning, och det syntes vara på grund af denna omständighet som besvären lemnades utan afseende, kunde utmätningen i sjelfva verket betraktas såsom ett verkställande af Kongl. Maj:ts utslag. Vid denna förrättning togs i mät ett kokreatur, hvilket sattes i förvar hos annan person och sedan försålles å auktion, efter det besvären öf- ver utmätningen blifvit afgjorda hos Konungens Befallningshafvande och hos Hofrätten. Dervid hade lätteligen kunnat hända, hvad som dock i detta fall ej syntes hafva inträffat, att kreaturet blifvit försäldt under sitt värde; men om ock öfver auktionens utgång skäl till klagan icke

förefanns, fick dock gäldenären betala tjugutvå kronor 50 öre för kreaturets framfödande och skötsel under tiden emellan utmätningen och auktionen samt dertill för dessa förrättningar fjorton kronor 70 öre, eller tillhoppa tretiosju kronor 20 öre, under det att samtidigt hos Kronofogden funnos i förvar reda penningar att användas för samma ändamål, för hvilket utmätningen skedde.

Det sålunda anförda borde visa, att det ofvan sist beskrifna sättet att verkställa Kongl. Maj:ts domar och utslag, genom utmätning af annan gäldenärens egendom samtidigt som medel för ändamålet särskildt nedsatta funnos att tillgå, vore i sig sjelf oegentligt och i sina följder ej sällan ledande till minst sagdt onödiga utgifter för gäldenären. Och huru hade ett sådant förfaringssätt kommit att vinna insteg och häfd samt till och med blifvit af domaremagten godkändt? Så vidt jag förstode, funnes dertill icke annan orsak än den, att, då den vinnande parten ansetts hafva obestriddig rätt att genast, utan omväg och besvär, få Kongl. Maj:ts utslag verkställt, men detta ej kunde ske på den naturligaste vägen, genom att tillgripa de för ändamålet nedsatta medlen, emedan fordringsegaren, i så fall, skulle nödgas underkasta sig det besvär och den kostnad, som vore förenade med nedsättningsbevisets utbekommande från Kongl. Maj:ts Justitierevision, på sätt som förut blifvit beskrifvet, så hade den andra vägen eller prompt utmätning hos gäldenären befunnits vara den enda användbara. Då en så ringa orsak visat sig kunna åstadkomma i många fall verklig skada, hade det syns mig vara af vigt att undersöka, huruvida icke nämnda orsak stode att undanrödja; och det vore ett förslag i sådant syftemål, hvilket icke fordrade någon ändring i allmänna lagen, som jag vågade i underdånighet framställa till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Detta förslag innehölle, att, när penningar till fullgörande af dom nedsattes — ty vore någon dömd att utgifva annan egendom, lös eller fast, och hade han detta fullgjort, borde väl, äfven om Kongl. Maj:ts dom eller utslag ginge honom emot, verkställigheten deraf ej kunna leda till utmätning af annan egendom än den omtvistade och för nyssberörda ändamål nedsatta, om icke för rättegångskostnad eller annan dylik ersättning, ådömd af Kongl. Maj:t, och hvarom nu ej vore fråga — ehvad sådan nedsättning skett hos Konungens Befallningshafvande eller hos utmätningsmannen, såsom nya utsökningslagen tillstodde, nedsättningsbeviset skulle i två lika lydande exemplar utfärdas, af hvilka det ena qvarstannade hos Konungens Befallningshafvande, om medlen der blifvit nedsatta, eller dit inlemnats, när nedsättningen skett hos utmätningsmannen. Det kunde väl tyckas vara enklare och ändamålsenligare,

att detta exemplar lemnades till vederdelomannen, som enligt lagens bud hade rätt att lyfta de nedsatta medlen, men om vederdelomännen vore flere och ej hade befullnägtigat någon bland sig att en dylik handling för deras gemensamma räkning emottaga, eller vederdelomannen bodde aflägsse, så att han ej utan besvär och kostnad kunde anträffas, eller ock möjligen hölle sig undan, kunde en sådan skyldighet blifva för nedsättaren betungande och äfventyrlig; att åter låta nämnda exemplar kvarstanna hos utmätningsmannen, der nedsättningen skett, vore ej alltid tillrådligt, i fall denne tjänsteman lemnade tjensten eller finge tillfällig ställföreträdare, som bodde å annan ort o. s. v. Derföre hade det ansetts säkrast, att detta bevis förvarades hos Konungens Befallningshafvande. Denna myndighet, som sålunda emottoge det ifrågavarande ena exemplaret af nedsättningsbeviset, borde å det andra exemplaret, som sedermera inginge till Kongl. Maj:t, teckna erkännande, att ett lika lydande exemplar blifvit hos Konungens Befallningshafvande inlemnadt. Det vore af omtanka, att icke olika, af samma person gjorda nedsättningar måtte förblandas, och för att nedsättningens verkställighet i föreskrifven ordning skulle vara ådagalagd, som merberörda erkännande af den, hvilken emottagit det andra exemplaret af nedsättningsbeviset, påfordrades.

När sedermera lyftning af de nedsatta medlen komme i fråga, finge vederdelomannen med företeende af den i lag stadgade borgen vända sig till Konungens Befallningshafvande, som pröfvade samme borgen och, när denne blifvit för god antagen, utanordnade medlen, derest de vore hos Konungens Befallningshafvande nedsatta, men deremot, om nedsättningen skett hos utmätningsmannen, utlemnade till sökanden nedsättningsbeviset samt besked om borgens godkännande, hvarefter sökanden, försedd med dessa handlingar, hade att vända sig till utmätningsmannen och undfå de nedsatta medlen.

Sedan åter Kongl. Maj:ts dom eller utslag fallit och till verkställighet förekomme, vore två olika fall att urskilja: antingen innefattade domen eller utslaget fastställelse af hvad Hofrätten dömt, då den, som sålunda vunnit både i Hofrätten och hos Kongl. Maj:t, finge med företeende af domen eller utslaget vända sig till Konungens Befallningshafvande eller utmätningsmannen och, derest medlen ej blifvit lyftade, utbekomma dessa, eller, i motsatt fall, den borgen eller pant, han för medlens lyftning förut måst lemna; eller ock vore Kongl. Maj:ts dom eller utslag af den lydelse, att nedsättaren egde återlyfta hvad han nedsatt, i hvilket fall han endast hade att hos Konungens Befallningshafvande eller utmätningsmannen — hvilkendera af dem som de nedsatta medlen emottagit —

med företeende af domen eller utslaget och det till Kongl. Maj:t ingifna exemplaret af nedsättningsbeviset, lyfta de nedsatta penningarna omedelbart, när de icke blifvit af vederdelomannen redan lyftade, eller ock ur den för lyftningen stälde panten eller af de löftesmän, som för lyftningen borgat.

Hittills vore taladt endast om nedsättning hos Konungens Befallningshafvande eller utmättningsman; men ej i taka händer. Ehuru § 39 i nya utsökningslagen omförmälde blott det förra slaget af nedsättning, ej det senare, ville det dock synas klart att, enär § 5 i 30 kap. Rättegångsbalken, der nedsättning i taka händer omtalades, ej blifvit i denna del ändrad eller upphäfvn, denna art af nedsättning äfven framdeles kunde lagligen ega rum. Att den ej omnämndes i nyss återopade § af nya utsökningslagen förmodades endast betyda, att lagstiftaren ansett denna art af nedsättning ej kunna lika ovillkorligt som nedsättningen hos Konungens Befallningshafvande eller utmättningsman skydda nedsättaren för äfventyr af Hofrättens doms verkställande, oberoende af den skedda nedsättningen. Grunden härtill åter förmodades vara den att, såsom känt vore, en dylik nedsättning icke alltid i verkligheten egde rum, utan den, som erkände sig hafva emottagit penningar i taka händer, vore i sjelfva verket icke annat än löftesman för nedsättaren. Men då denna art af nedsättning i många fall svårligen kunde undvaras; då den samme medförde den fördelen, att penningarne under tiden ej låge alldeles räntelösa, och då slutligen, i de fall, der nedsättaren verkligen lemnat reda penningar i taka händer, han, derest annan hans egendom, oberoende af den verkställda nedsättningen, hos honom utmättes, komme att lida samma skada, som uppstode, derest han nedsatt penningarne hos Konungens Befallningshafvande eller utmättningsman och ändock måste undergå utmätning af annan sin egendom; så syntes rättvisa och billighet fordra, att lagstiftningen äfven i detta fall beredde honom något skydd. Detta ansåges kunna ske på det sätt, att den, som emottoge nedsättning å taka händer, utfärdade sitt erkännande deraf likaledes i två exemplar, af hvilka det ena, lika som annat nedsättningsbevis, inlemnades till Kongl. Maj:t, och det andra till Konungens Befallningshafvande, ej till vederdelomannen, emedan den enskilde personen, som emottagit nedsättningen i taka händer, ej lämpligen kunde ombetros att pröfva vederhäftigheten af den borgen eller pant, som, vid i fråga kommande lyftning, af vederdelomannen erbjödes. Den sist nämnde egde alltså att vända sig till Konungens Befallningshafvande, när han önskade lyfta de i taka händer nedsatta medlen, till verkställighet af vare sig Hofrättens eller Kongl. Maj:ts dom eller utslag; och skulle i öfrigt dessa

frågor behandlas lika som här ofvan föreslagits för de fall, då nedsättningen skett hos Konungens Befallningshafvande eller utmätningssmannen.

Det vore naturligen för att bespara den lyftande besväret, tidsutdräkten och kostnaderna vid de nedsatta medlens lyftning, under i akt tagande af nu gällande ordning, som utfärdandet af nedsättningsbevisen i två exemplar blifvit föreslaget, hvarigenom det kunde undvikas att uttaga det till Kongl. Maj:t ingifna beviset. Någon betänklighet häremot hos vederbörande, som skulle utfärda dessa bevis, borde ej kunna uppstå, då det vore klart, att så snart ett af dessa exemplar vore genom de nedsatta medlens utbetalande inlöst, det andra icke vidare skulle kunna för samma ändamål användas, utan hvarje anspråk på grund af detta andra exemplar tillbakavisas medelst företeende af det redan inlösta exemplaret.

Till ytterligare förminskning af kostnaden för nedsatta medels lyftning, på grund af vare sig Hofrätts eller Kongl. Maj:ts domar eller utslag, borde det bruk afskaffas, som vore vedertaget, t. ex. hos Öfverståthållare-embetet och möjligen på andra ställen, der nedsättningar skedde, att uppå ansökning om lyftning af dylika medel expedierades och toges lösen för protokollsutdrag jemte den invisning på Riksbanken, som utfärdades för medlens utbekommande; och att enahanda expeditionssätt vid nedsättningen iakttoges — protokollsutdrags utlemnande emot därför stadgad lösen, två kronor 50 öre, i stället för vanligt nedsättningsbevis för en lösen af 50 öre — likaledes hos Öfverståthållare-embetet, ansåges ej heller vara oundgängligen nödigt.

Undanröjdes sålunda det besvär och de kostnader, som hittills syntes hafva varit orsaken dertill, att vid verkställighet af Kongl. Maj:ts domar och utslag utmätning af annan gäldenärens egendom ansetts laglig, ehuru nedsatta medel funnits att för ändamålet tillgå; så vågade jag föreställa mig, att dädanefter ett dylikt förfaringssätt icke skulle ifrågakomma, ej heller af domaremagten godkännas.

Det vore om utfärdandet af nådig föreskrift angående iakttagande af ett sådant förfarande, som här ofvan blifvit föreslaget, vid emottagande af medel, som nedsattes för fullgörande af Hofrätts dom, vid lyftning af dylika medel, innan Kongl. Maj:ts dom eller utslag fallit, och vid verkställandet af sådan dom eller utslag, som jag gjorde underdånig framställning, hvilken föreskrift med de närmare bestämmingar i ämnet, som möjligen funnes erforderliga, borde kunna få sin plats bland de öfriga stadganden, hvilka, i anledning af den nya utsökningslagens införande, vore att förvänta.

I den mån aktiebolag tilltaga i antal och betydighet, så att de inom nästan alla handelns och industriens grenar uppträda i bredd med enskilda idkare af nämnda yrken, i samma mån böra ock dessa bolag likställas med de senare i fråga om rättsförhållanden. Det bör sålunda icke vara svårare för den, som har rättsanspråk emot ett aktiebolag, att veta, emot hvilken person eller hvilka personer han skall rigta sin talan, än det är i fråga om enskilda personer. Detta är likväl för närvarande förhållandet. Om en person finner sig hafva skäl att anhängiggöra rättgång emot ett aktiebolag och stämmer den person, hvilken han har någon anledning antaga vara bolagets verkställande direktör och den som för bolaget skall tala och svara, men denne icke hörsammar stämningen och inställer sig för rätta, är det icke möjligt för käranden att med juridisk bevisning inför domstolen ådagalägga, att det är rätt person han stämt, hvaraf följden till sist blifver, att målet förfaller och ej kan med bättre framgång åter anhängiggöras, innan bevisning i nyssberörda afseende blifvit förebragt. Denna måste naturligtvis hemtas ur det vid bolagets stämmor hållna protokoll, och då tillgång till denna handling skall begäras hos bolaget, kan det hända att en sådan begäran ej bifalles, hvarigenom all talan emot bolaget afklippes.

Detta förhållande synes mig påkalla lagstiftningens mellankomst för att skydda allmän rätt. Det är nemligen icke en för rättstillståndet likgiltig sak, att för en rättssökande all möjlighet är afskuren att få sin talan emot den eller dem, som i ett eller annat afseende honom förnärmat, lagligen upptagen och pröfvad. Lyckligtvis eger detta missförhållande ej rum med alla aktiebolag. I fråga t. ex. om enskilda banker, som utgifva banksedlar, äro nödiga mått och steg af lagstiftaren vidtagna för att bereda allmänheten i gemen och hvar och en enskild i synnerhet tillfälle att emot dem anhängiggöra och utföra sina rättsanspråk. I *Kongl. Kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva banksedlar den 12 Juni 1874* föreskrifver § 18: »Namnen på styrelsens ledamöter samt på dem, hvilka ega rätt att underskrifva bolagets banksedlar och öfriga förbindelser, skola efter hvarje ordinarie bolagsstämma, äfvensom då någon förändring i dessa afseenden eljest inträffar, anmälas hos Konungens Befallningshafvande och införas i allmänna tidningarne».

Ett med detta i det väsentligaste öfverensstämmande stadgande synes erforderligt för att fullständiga föreskriften i § 8 af *Kongl. Förordningen om aktiebolag den 6 Oktober 1848*, hvilken innehåller: »Bolaget väljer sysslomän, en eller flere, som utgöra bolagets styrelse för de företag, hvarom bolaget sig förenat, samt att å bolagets vägnar tala och svara», men då, i händelse stadgandet infördes i nämnda förordning, det samma

antagligen icke ansåges bindande för andra, än hädanefter bildade så beskaffade bolag, och det eftersträfvade målet sålunda endast ofullständigt skulle uppnås, all den stund det för den sökta rättssäkerheten är af lika stor, om ej större vigt, att de redan befintliga aktiebolagen förpligtas kungöra, hvilka personer för hvart och ett af dem ega tala och svara, torde det vara ändamålsenligare, att det i fråga satta stadgandet i särskild kungörelse utfärdades, helst nödigt lærer blifva, att för underlåtenhet af hvad deri komme att påbjudas, något ansvar bestämmes.

På dessa grunder vågar jag föreslå, att Riksdagen för sin del beslutar en förordning af ungefärligen denna lydelse:

»Hvarje aktiebolag, med undantag af bankbolag, hvarom Kongl. Kungörelsen den 12 Juni 1874 handlar, åligger, att så snart sysslomän blifvit valde att utgöra bolagets styrelse för de företag, om hvilka bolaget sig förenat, samt att å bolagets vägnar tala och svara, genom dessa genast eller inom fjorton dagar efter det sådant val skett, hos Rådstufvurätten eller Domhafvanden i den ort, der bolagets styrelse, enligt bolagsordningen har sitt säte, lemna uppgift å de valde styrelseledamöternas namn samt tillika anmäla, huruvida desse gemensamt eller någon särskild bland dem eger att å bolagets vägnar tala och svara. Underlåtes detta, böte sysslomännen från 50 till 500 kronor. Rådstufvurätten och Domhafvanden hålle sedan nämnda uppgifter och anmälanden för allmänheten tillgängliga.»

Att i allmänna tidningarne införa kungörelse i ämnet, synes mig deremot vara öfverflödigt, när den nödiga upplysningen om den eller dem, som ega svara för bolaget, kan erhållas vid den domstol eller hos den domare, der stämning skall uttagas.

Vid granskning af förmyndareförteckningarne hos vederbörande domare har mer än en gång framhållits olägenheten deraf, att de förelägganden, som utfärdas för förmyndare, hvilka icke i rätt tid ingifvit sina redovisningar, skola expedieras på stämpelpapper, hvarigenom, när lösen tillkommer, dessa protokollsutdrag blifva dyrare än skäligt synes vara.

Nämnde olägenhet yppar sig på mångahanda sätt. Icke nog med att en förhöjd utgift drabbar förmyndaren, som gjort sig skyldig till fördröjd redovisning — någon gång, der granskningen af redovisningen icke är tillräckligt noggrann, träffar utgiften den omyndige — domaren måste ock vidkännas förlust, då han icke så sällan återfår de protokollsutdrag, som innefattar föreläggandet, olösta, antingen för bristande tillgång hos den lösningskyldige eller, ännu vanligare, emedan föreläggandet gifvits orätt person

eller i oträngdt mål. Det sist nämnda fallet inträffar ofta utan domarens förvällande, när, till följd af ofullständiga anteckningar i förmyndareförteckningen, en förmyndare kan hafva blifvit entledigad eller afidit och annan i hans ställe är förordnad utan att sådant blifvit i förteckningen anmärkt, genom annan förutvarande domares försumlighet, samt då förmynderskapet af sig sjelf upphört genom den omyndiges död eller, om den omyndiga är qvinna, genom hennes trädande i äktenskap. I *Kongl. Förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 24 September 1861* finnes nemligen icke föreskrift om skyldighet, vare sig för förmyndare eller någon annan, att hos domaren eller domstolen anmäla, när förmynderskap af sist berörda tvänne orsaker upphört. Riksdagens underdåniga skrifvelse den 13 Maj 1869 angående ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltning af omyndigs egendom upptog denna bland andra anmärkningar vid nyssberörda nådiga förordning, men Kongl. Maj:t har under den 19 November 1875 förklaradt Riksdagens berörda skrifvelse icke böra till någon åtgärd föranleda.

När domaren återbekommer de utfärdade protokollsutdragen af nyssanförda orsaker utlösta, går han sålunda miste om kostnaden för deras utskrifning och, för att icke tillika vidkännas förlust på stämpeln, måste han i föreskrifven ordning insända det makulerade stämplade papperet, till utbyte mot nytt sådant papper, och detta aflöper ej utan både besvär och kostnad.

Slutligen undgår det allmänna ej heller sin del af den omfördälda olägenheten. I flera delar af landet klagas öfver svårigheten att anskaffa förmyndare i synnerhet för obemedlade omyndige. Utom det lönlösa besväret, som är förenadt med dylikt uppdrag, lärer af de motvillige framhållas, såsom skäl för afsägelse af förmynderskap, just äfventyret att för försummelse att i rätt tid lemna redovisning för förmynderskap för myndlingar, hvilka ingen tillgång ega, få lösa dyra förelägganden. I de landsändar, der ett sådant förhållande eger rum, bekänna också domarena sig hysa stora betänkligheter vid att utfärda dylika förelägganden, anseende det klokare att tålsamt fördraga dröjsmål med redovisningen, än att framkalla afsägelse af förmynderskap, till hvilkas emottagande lämplige personer äro så svåra att finna. Detta måste verka förlamande på tillsynen öfver förmyndarena, till men och våda för de omyndige i allmänhet.

Hvad som erfordras för nämnda tillsyns verksamma utöfvande synes mig icke vara ett lämpligt beskattningsföremål; och på lika goda skäl som förmyndareförordnanden, efter derom vid flera föregående riksdagar, synnerligast inom Hedervärda Bondeståndet, väckta förslag, omsider i

1860 års stämpelpappers-förordning upptogos bland de från stämpel fria handlingar, vågar jag till åstadkommande af någon minskning i ofvan antydda olägenheter och undanrödjande i sin mån af hindren för en bättre och noggrannare öfvervakad vård af de omyndigas rätt och bästa, vördsamt föreslå, att protokollsutdrag, innefattande föreläggande för förmyndare att vid stadgadt äfventyr fullgöra eftersatt skyldighet att i föreskrifven ordning aflenna redovisning för innehafvande förmynderskap, måtte varda från stämpel befriade; hvilken framställning jag anhåller måtte till Riksdagens Bevillningsutskott öfverlemnas.

Senast i min berättelse till 1877 års Riksdag antydde jag, att vårt fängelsesystem ej ännu uppnått sin fullständiga utveckling, att om det ock vore mäktigt att bestraffa mindre förbrytelser, det deremot vore temligen vanmäktigt emot de gröfre brottslingarne, och att följaktligen ett annat, kraftigare systems införande af behovet påkallades.

Afvenledes nämnde jag då, att Riksdagen tagit första steget i denna riktning genom aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t den 24 Maj 1873 angående dels unga förbrytares insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelsesystemet, men att en dylik reform kräfde vidlyftiga förberedelser genom lämpliga fängelsers byggande och ordnande m. m. Detta förhållande är väl orsaken dertill, att Kongl. Fångvårdsstyrelsen ännu icke inkommit med det infortrade underdåniga utlåtandet i ämnet.

När nu en sådan förändring, eller kanske rättare sagdt, ytterligare utveckling af straffsystem inträder, måste dermed följa en fullständig omarbetning af nu gällande lagar och författningar i fråga om straffs verkställande. Denna lagstiftning är ej särdeles gammal, men hon är tillkommen i följd af en förändring i straffsystem, när fängelsestraffen trädde i stället för spö och ris, och utgör ett försök att regelbinda tillämpningen af nämnda nya straffsystem. Men hvarje sådan försökslagstiftning, som icke hvilar på kända och förut tillämpade grundsatser, behöfver ofta öfverses och rättas för att icke råka in på afvägar, och hon behöfver sjelf utvecklas för att i sin ordning utveckla det system hon är ämnad att reglera; och då jag i min befattning haft skyldighet att under många år med min uppmärksamhet följa denna lagstiftnings tillämpning, anser jag mig lika förpligtad att framställa några anmärkningar dervid, dem min långa erfarenhet gifvit vid handen, till det afseende de må finnas förtjena vid den, som jag hoppas, snart förestående omarbetning af nämnda lagstiftningsgren.

Hvad som först faller i ögonen är, att ifrågavarande lagars och författningars tillämpning smånigom blifvit så konstmässig, att det erfordras ett särskildt studium för att göra sig dermed förtrogen. Detta har inträffat hufvudsakligen genom upprepade föreskrifter om afdrag på den ådömda strafftiden, då straff-fången hålles i enrum. *Kongl. Förordningen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 21 December 1857* stadgar härom i § 2: »straffarbete, som endast omfattar en tid af högst tre månader, skall oafkortadt verkställas, utan afseende derpå, att den dömd under tiden hålles i enrum. Är sådant arbete för längre tid ådömdt, varde, då detsamma, jemlikt § 1, verkställs i enrum, från den del af ådömda strafftiden, som öfverskjuter tre månader, *en fjerdedel* af dragen. Uppkommer i sådant afdrag brutet månadstal, varde *fjerdedels månad till sju dagar räknad*. Skall afdrag i dagatal ske, och uppkommer i afdraget brutet tal, varde för det tal hel dag å strafftiden *afräknad*». *Kongl. Förordningen angående utsträckt tillämpning af straffarbetes verkställande i enrum den 30 Maj 1873* föreskrifver vidare: »den, som är dömd till straffarbete på viss tid utöfver två år, skall, der så ske kan, vid bestraffningens början hållas i enrum en sjettedel af den ådömda strafftiden, dock icke under sex eller öfver tolf månader. Uppkommer vid bestämmande af tiden för cellstraffet brutet månads- eller dagatal, tages detta icke i beräkning. För den tid, straffet sålunda verkställs i enrum, skall från återstående strafftiden afdragas *en tredjedel* af den tid, hvarmed cellstraffet öfverstiger tre månader; uppkommer vid afdragets bestämmande brutet månadstal, räknas *en tredjedels månad till tio dagar*.»

Vid tillämpningen af dessa lagar hafva åtskilliga svårigheter yppat sig. Bland dem må först nämnas den, att bestämma, när fånge skall anses sitta i enrum, eller icke. En fånge blifver sinnesrubbad — hvilket ej så sällan inträffar — och han kan ej vårdas i fängelset utan sändes till ett hospital. Der förvaras han i enrum veckor, månader, år och återkommer slutligen frisk till fängelset. Får denna tid, under hvilken han vistats utom fängelset men i enrum, *afräknas på strafftiden*? — En fånge blifver sjuk och vårdas i sin cell i fängelset, men en annan fånge måste anställas hos honom i cellen, för att såsom sjukskötare gå honom till handa. Sitter den sjuke då i enrum? I senare fallet skulle fången kunna betraktas såsom hade han under sjukdomstiden utstått så kalladt enkelt fängelse och dagtalet deraf förvandlas till straffarbete efter gällande tarif, men sådant kan svårligen sättas i fråga uti förra fallet, der fången ej ens vistats inom fängelset. Och dessa nu nämnda fall äro långt ifrån de enda, i hvilka tvekan kan uppstå om afdragets lagenlighet och huru det rätteligen bör beräknas. Det måste dessutom betraktas såsom någonting oegentligt, att

domstolen utsätter en strafftid, och denna ändras vid utslagets verkställande. Hos dem, som icke närmare känna förhållandet, bland hvilka mången gång fången sjelf befinner sig, kan detta ej undgå att väcka förundran. Så vidt jag förstår, finnes också numera knappast fullt giltig grund för bibehållande af nyss anmärkta oegentlighet. En sådan har funnits den tid, då cellfångelser ej voro att tillgå i alla län och då det följaktligen kunde hända, att brottslingar, dömda till samma straff,ingo undergå detta olika i olika län, i ett uti enrum, i ett annat uti gemensamhets-fångelse. Billigheten fordrade då, att den fånge, som utstod sitt straff i enrum, hvilket i allmänhet anses såsom ett svårare fångelse än det gemensamma, till ersättning fick någon afkortning på strafftiden. Numera finnes i alla län ett cellfångelse och i flera dessutom ett eller två kronohäkten, och följaktligen är straffafdraget för nyss sagda ändamål ej vidare af nöden. Det samma gäller om afdraget enligt Kongl. Förordningen den 30 Maj 1873. Äfven denna nådiga förordnings tillämpning inskränkes af ett: *der så ske kan*, allt med afseende på utrymmet i fångelserna. Det har dock hittills kunnat ske, ty om utrymme ej funnits vid straff-fångelserna, hafva fångarna fått undergå cellstraffet i läns- och kronohäktena, innan de till straff-fångelserna blifvit afsända. Och allt mer och mer ökas utrymmet i straff-fångelserna genom ny- och tillbyggnader. Det bör alltså vara att hoppas, det den tid måtte komma, då sunda och viktiga grundsatser i strafflagstiftningen ej behöfva öfvergifvas eller lemnas å sido för bristande utrymme i fångelserna eller dessas olämpliga inredning.

Nyss åberopade 1857 års Kongl. Förordning stadgar i § 1, såsom redan anfördt blifvit: »Den som till straffarbete *på två år* eller kortare tid dömd är, skall, *der så ske kan*, under strafftiden hållas i enrum», hvaremot straffarbete på längre tid skall aftjenas i gemensamhetsfångelse. Äfven detta stadgande har förorsakat tvekan vid tillämpningen. En fånge, som sitter i kronohäktet uti Haparanda, har blifvit dömd till särskilda bestraffningar, som sammanlagda gifva en tid af två år och några dagars straffarbete, eller, medan han afsitter ett sådant straff af två år, anländer ett annat utslag, som ålägger honom böter, hvilka, förvandlade till frihetsstraff, medföra en strafftid af några dagar öfver två år; skall då denne fånge afsändas den långa vägen af vid pass 116 mil till straffängelset å Långholmen invid Stockholm, det närmaste strafffångelse, som finnes att tillgå? Enligt lagens bokstaf måste denna fråga jakande besvaras, huru orimligt ett sådant svar än låter; men ett sorgfälligare inträngande i lagens grund och mening torde gifva skäl för en antagligare åsigt. En gräns måste vara beständ för

utsträckningen af tiden för fängelsestraff i enrum, och två år hafva ansetts vara ett lämpligt tidsmått. Men detta är väl icke tilltaget så högt, att en tillökning af några dagar kan befaras medföra svårare följder för fångens helsotillstånd, med afseende hvarå tidsbestämningen utan tvifvel tillkommit. Det förtjenar dessutom särskildt beaktas, att den gräns, lagstiftaren satt vid två år för straffarbete i enrum, utgör ej blott en gräns i strafftiden, utan en gränsskillnad emellan brott af mindre och större straffbarhet. Häraf torde en och annan vigtig grundsats kunna härledas, nemligen först den, att aldrig sådan tillökning i strafftiden, som böter genom förvandling åstadkomma, äfven om derigenom tiden af två års straffarbete öfverskrides, synes böra föranleda den straffskyldiges förflyttning från ensamhets- till gemensamhetsfängelse, ty de förseelser, som med böter bestraffas, kunna ej anses förändra det egentliga brottets art. Detta slags tillökning uppgår dessutom aldrig öfver 30 dagar. Af det ofvan anförda torde vidare följa, att när, vid sammanläggning af olika straff, den sammanlagda summan af strafftid öfverskrider de två åren med icke längre tid, än den, som, efter nu gällande föreskrift, afdrages från de två åren, det bör tagas i öfvervägande, huruvida de förbrytelser, för hvilka straffen sålunda sammanläggas, stämpla förbrytaren till en större brottsling, än de äro, som dömas till två års strafftid, och så mycket större, att en svårare straffart — ehuru den under nuvarande förhållanden af fången själf betraktas såsom lindrigare — eller gemensamhetsfängelse måste på honom användas. Och detta bedömande bör tillhöra domaren, ej den verkställande myndigheten, enligt den grundsats, till hvilken jag önskar att lagstiftningen måtte närma sig, att den förres inflytande på straffets bestämmande vid verkställigheten ökas och den senares minskas.

I nämnda 1857 års Kongl. Förordning stadgas vidare, uti § 3: »Är någon, enligt § 1, till fullgörande af ådömdt straffarbete i enrum insatt, och varder han, innan det straff fullbordadt är, för annat brott, begånget före eller efter bestraffningens början, dömd till ytterligare straffarbete under tid, som sammanlagd med den förut ådömda, ej öfverstiger två år; varde jemväl senare straffet i enrum verkställt, under iakttagande af enahanda afdrag å strafftiden, som skulle hafva egt rum, om båda straffen varit samtidigt ådömda. Öfverskjuter den sammanlagda strafftiden två år; då skall fången, innan han i annat fängelse insättes, i enrum utsitta den tid, som mot det först ådömda straffet svarar».

I sist nämnda fall, eller när genom det senare domslutet fången ålägges en strafftid, som, sammanlagd med den förut ådömda, öfverskjuter två år, uppstår frågan, huruvida ofvan intagna 1873 års nådiga

förordning — som bjuder, att den som är dömd till straffarbete på viss tid utöfver två år, skall, *vid bestraffningens början*, hållas i enrum en sjettedel af strafftiden, mot åtnjutande af afdrag å det öfriga straffet, med en tredjedel af den tid, hvarmed cellstraffet öfverstiger tre månader — skall tillämpas, eller icke. Emot en sådan tillämpning tala dels den omständighet, att cellstraffet skall aftjenas »vid bestraffningens början», hvilket här ej kan ega rum, då fången redan förut sitter i enrum, dels det kända förhållande, hvarunder 1873 års nådiga förordning tillkom, nemligen, att det visat sig, att förbrytare med fullt uppsåt sökt skärpa straffbarheten af sina förbrytelser af den stundom öppet erkända bevekelsegrunden, att derigenom ernå straffarbete på längre tid, än två år, för att få aftjena det i gemensamhetsfängelse och undgå fängelse i i enrum, ett missbruk som borde förebyggas genom stadgandet, att allt straffarbete på längre tid än två år skulle börjas i ensamhetsfängelse, hvilket mål här är uppnådt derigenom, att nyss upprepade § 3 i 1857 års förordning uttryckligen föreskrifver, att, om någon, som till fullgörande af ådömdt straffarbete redan är i enrum insatt, för annat brott, begånget före eller efter strafftidens början, dömes ytterligare till straffarbete, vare sig att detta, sammanlagdt med det förut ådömda, understiger eller öfverstiger två år, han icke skall insättas i annat fängelse, innan han i enrum utstätt det först ådömda straffet — ett stadgande, som visligen betager fången frestelsen att genom begående af brott under fängelsetiden söka undkomma ensamhetsfängelset och få öfverflytta till gemensamhetsfängelse. Men, å andra sidan, kan det inträffa, att det först ådömda och började straffet är af kort varaktighet och det sedermera tillkomna långvarigt och så långvarigt, att det förra till tiden utgör mindre del deraf än en sjettedel. En person kan till exempel vara dömd till fyra eller fem månaders straffarbete och under denna tid blifva förvunnen till brott, föröfvadt före eller under strafftiden och belagdt med två eller tre års straffarbete. I detta fall kommer fången ej att utstå sjettedelen af det ådömda straffet i cell, såsom 1873 års förordning fordrar, äfven om han utstår hela det först ådömda cellstraffet. Fråga måste då uppstå, huruvida han skall fortsätta cellstraffet intilldess det i tidslängd motsvarar sjettedelen af det senare ådömda straffet eller icke, och om det förra anses böra ske, måste två olika slag af afdrag å strafftiden verkställas, och den rätta strafftidens bestämmande blifver då en räkneuppgift af ganska svårlöst beskaffenhet. Hvad rättvisan kan vinna på en dylik småaktig noggrannhet i straffmätningen, förlorar hon beklagligen i många fall genom de misstag, föreskrifternas invecklade beskaffenhet i tillämpningen föranleda, och hvilka ej med strängaste kontroll kunna i rätt tid

förekommars, helst som det icke kan begäras, att den straffskyldige, under nämnda förhållande, sjelf skall kunna bedöma, om rätt honom vederfares eller icke, och i senare fallet deröfver klaga.

När det inträffar, hvarom nyss är taladt, eller att en fånge, under pågående strafftid tilltalas för annat brott än det, för hvilket han undergår straff, detta nya brott må vara begånget före eller under strafftiden, uppstår frågan om den tidpunkt, då det pågående straffet bör afbrytas och fången betraktas såsom ransakningsfånge. Härmed förfares olika. Vid några fångelser afbrytes straffet, så snart det nya brottet blifvit för Konungens Befallningshafvande eller Tillsyningsmannen vid häktet kunnigt och samtidigt ransakning om det nya brottet är hos domaren äskad; vid andra häkten afbrytes ej straffet förr än fången afsändes till ransakning. Detta olika förfaringssätt vållar icke så ringa skillnad till förlängning eller förkortning af strafftiden, synnerligast då fången skall inställas vid domstol å landet, såsom när det efteråt yppade brottet är begånget på landet, eller, om brottet är föröfvadt i fångelset, när detta, såsom förhållandet är med några fångelser, särskildt kronohäkten, lyder under domstol på landet. Visserligen synes det först nämnda förfarandet vara det rigtiga, men någon föreskrift derom finnes icke, och det motsatta förfarandet kan derföre icke klandras.

Det är bekant, att *dagantalet i en månad* varit olika bestämdt i lag, enär det ansetts utgöra än 30, än 28 dagar, och genom Kongl. Förordningen den 13 November 1860 är det föreskrifvet att, »då tid för ådömdt straffarbete skall räknas efter månad eller år, varde den dag för slutdag ansedd, som genom sitt nummer i månaden motsvarar den, från hvilken tidräkningen börjas; börjas den på dag, mot hvilken ej någon svarar i den månad, hvarunder räkningen slutas, varde sista dagen i den månad för slutdag ansedd. Samma lag vare i afseende på fångelsestraff, der ej annan beräkningsgrund finnes särskildt i lag stadgad». Här införes sålunda ett tredje räknesätt, hvarigenom månaden stundom får 31 dagar. Det är nemligen att märka, att, oaktadt ett dylikt allmänt stadgande är gifvet, de andra beräkningssätten ändock fortfarande gälla, såsom i berörda stadgande äfven medgifves. Sålunda finnes för det närvarande tre sins emellan olika sätt att beräkna månadens dagantal. Detta förhållande kan ej vara tillfredsställande; och vid en förestående granskning och omarbetning af lagstiftningen om straffs verkställande, borde förty tagas i öfvervägande, huruvida icke tidsbestämningen *månad* kunde helt och hållet försvinna ur lagar och författningar, samt i stället användas endast tidbestämningarne år och dagar, såsom i en del fremmande länders lagstiftning är vedertaget.

I Strafflagen uttalas den grundsats, att *alla böter skola* efter der utsatt måttstock, *förvandlas till fängelse vid vatten och bröd*. Såsom undantag omförmälas i Kongl. Förordningen om strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, sådana böter, som enligt särskilda lagar och författningar böra till fängelse förvandlas. Dessa lagar och författningar hafva sedan den tiden blifvit allt färre och färre, i det de blifvit utbytta emot nya, i hvilka stadgats, att de i dem omnämnda böter skola, vid bristande tillgång till deras gäldande, efter strafflagen förvandlas. I Lagutskottets utlåtande N:o 4 till 1876 års Riksdag, angående bemyndigande för tillsyningsmännen vid kronohäktena att om böters förvandling förordna, uppräknas i en not följande, såsom de enda för utskottet bekanta så beskaffade särskilda lagar och författningar: nemligen Grufvestadgan af den 12 Januari 1855; Kongl. Förordningen angående förbud mot lotteri-inrättningar den 21 Mars 1844 och Tullstadgan af den 7 December 1860.

Till dessa kunna läggas Legostadgan den 23 November 1833 och Kongl. Förordningen angående tillverkning, vård och försäljning af krut den 1 Oktober 1858.

Deremot innehåller den nya Tullstadgan af den 2 November 1877, att de i den samma omnämnda böter skola förvandlas efter strafflagen.

De sålunda återstående författningarna, som, i afseende på grunden för böternas förvandling och den straffart, till hvilken förvandlingen skall ske, skilja sig från hvarandra, skilja sig äfven i bestämmandet af dagantalet i en månad, i det Grufvestadgan och Kongl. Förordningen om tillverkning, vård och försäljning af krut förutsätta 30, men den Kongl. Förordningen angående lotteri-inrättningar endast 28 dagar i månaden.

Följdriktigheten i lagstiftningen synes mig fordra, att de böter, som enligt nyss berörda författningar äro ådömda, liksom alla andra böter förvandlas efter strafflagen.

En alldeles egen ställning intager Kongl. Förordningen angående ansvar för den, som falskeligen å sig bekänner missgerning af mindre svär art, än att den dödsstraff förtjenar, *den 1 Mars 1830*, i det denna förordning föreskrifver, att den, som till nämnda förbrytelse gjort sig skyldig, skall »plikta med fängelse vid vatten och bröd efter omständigheterna». Detta är numera, så vidt jag kan erinra mig, det enda lagbud, som föreskrifver, att fängelse vid vatten och bröd omedelbarligen skall åläggas. Då emellertid nämnda straff ej finnes bland dem som uppräknas i 2 kap. § 1, — först i § 10 i samma kapitel omtalas fängelse vid vatten och bröd, men endast såsom ett straff, hvartill böter vid bristande tillgång till

deras gäldande skola förvandlas — följer deraf, att detta straff ej heller blifvit med de öfriga straffarterna stäldt i något slags jemförelse. Dessa förklaras i ofvan återopade strafflag vara i förhållande till hvarandra svårare eller lindrigare efter den ordning, i hvilken de uppräknas, nemligen dödsstraff, straffarbete, fängelse, böter. Hvarest skulle i denna rad fängelse vid vatten och bröd kunna insättas? Att det är svårare än fängelse innebär sjelfva namnet och, i betraktande af det sätt, hvarpå straffarbete nu verkställes, skulle denna art af fängelsestraff kunna till och med anses strängare än straffarbete. Det är derföre, ur theoretisk synpunkt, oegentligt, att den lindrigaste straffarten eller böter skall vid bristande tillgång hos den bötfälde förvandlas, icke till den närmast stående straffarten eller fängelse, utan till en så mycket svårare. Endast praktiska skäl kunna härför andragas, och det vigtigaste bland dem är det, att för närvarande utrymmet i fängelserna ej är så stort, att der kunna emottagas alla de, som i saknad af bötestillgång skulle med fängelse afstraffas. Fängelsestraffet såsom lindrigare är nemligen i vår lag så uppskattadt, i förhållande till vatten och brödstraffet, att t. ex. 10 dagars fängelse vid vatten och bröd motsvarar 30 dagars fängelse och 20 dagar af det förra 60 dagar af det senare. När således hvarje fånge, som undergår förvandlingsstraff för böter skall sitta tre gånger längre tid, än den som för samma ändamål undergår fängelse vid vatten och bröd, är det klart, att böternas förvandling till fängelse tager i anspråk betydligt större utrymme i fängelserna än deras aftjenande med fängelse vid vatten och bröd. Ett annat skäl är det, att den bötfälde ofta nog föredrager det kortvarigare strängare straffet framför det långvarigare och lindrigare. Af denna anledning var det som för några år sedan Kongl. Maj:t i nädig proposition föreslog, att det skulle lemnas åt den straffskyldige att välja, om han ville aftjena de böter, han ej kunde erlægga, med fängelse vid vatten och bröd eller enkelt fängelse, hvilket förslag dock icke erhöill Riksdagens medverkan. Och ett tredje skäl kunde vara, att högst sällan någon menlig verkan på fångens helsotillstånd visat sig, åtminstone under strafftiden — så snart tecken dertill yppar sig, öfverflyttas på fängesläkarens anmälan den, som straffet undergår, från fängelse vid vatten och bröd till enkelt fängelse —. Ej heller har jag vid mina mångtaliga besök hos fångarne förspott någon klagan i detta afseende. Orsaken hvarföre detta straff sålunda i sjelfva verket befunnits mindre skadligt, än anledning varit att befara, synnerligast för dem, som icke kommit i tillfälle att iakttaga dess verkningar på de straffade, är väl den, att straffet sällan kommer till verkställighet i dess högre och högsta dagatal. Tarifen är nemligen så låg, att det

erfordras ett bötesbelopp af ett hundra kronor för att bringa straffet upp till elfva dagar. Den allra vanligaste strafftiden är 3 dagar, svärande emot böter till och med 15 kronor, ådömda i de flesta fall för fylleri.

Men huru än omdömet må utfalla om fängelse vid vatten och bröd såsom förvandlingsstraff, lærer det dock bära medgifvas, att dess kvarstående såsom sjelfständigt straff, till hvilket omedelbarligen kan dömas, är en oegentlighet, sedan det icke vidare har plats ibland de straff, som i Strafflagens kap. 2 § 1 uppräknas, hvarföre det i fråga varande brottet bör med ett straff af annan art beläggas.

En fråga, om hvilken jag funnit olika meningar rådande, är den, *huruvida, då vid pröfning af sökt lagfart å fast egendom det befinnes, att föregående egare till samma egendom, en eller flere, underlåtit att sina fång till fastigheten lagfara och i följd deraf förpligtats sådan skyldighet fullgöra, bevis öfver sedermera rummen lagfart skall utfärdas till en hvar af dem, som af nämnda anledning lagfarit med samma fastighet, eller endast till den sist blifne egaren af fastigheten.*

När fastigheten är belägen å landet, har denna fråga ringa betydelse, emedan lösen för lagfartsbevis å sådan egendom är en obetydlig het, men i städerna, der lösen för dylika bevis är lika stor med den, som förut erlades för fastebref, och derutöfver två kronor, är förhållandet ett annat.

För de olika åsigterna åberopas, å ena sidan, stadgandet i § 11 af *Kongl. Förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 Juni 1875*: »när lagfart är beviljad, utfärde Rätten derom bevis»; och å andra sidan: *Kongl. Brefvet den 26 April 1827*, innehållande, att, »i anledning af Rikets Ständers i underdånighet gjorda hemställan, Kongl. Maj:t funnit godt i nåder förklara, att köpare af fast egendom, den han afhändt sig innan laga stånd hans köp åkommit, ej må vara pligtig att, enär han iakttager hvad honom i öfrigt, enligt lag och författningar, åligger fullgöra, fastebref å sådan egendom utlösa»; samt § 10 af *Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855*, der det heter: »ej må fastebref utfärdas eller friskilling, der den eger rum, fordras, sedan hos Rätten blifvit behörigen anmaldt, att den uppbudna egendomen ombytt egare». De som förfakta den senare åsigten, anse lagfartsbevis bära i detta afseende betraktas lika med förut brukliga fastebref. Denna likhet emellan lagfartsbevis och fastebref, sådan detta senares betydelse var, när det afskaffades, lærer icke heller kunna bestridas. Från att

vara ansedt för ett osvikligt försäkringsbref på eganderätten till den fastighet, hvarå det lydde, nedsjönk fastebrefvet sedermera först till ett skyddsbref endast emot bördsanspråk och, sedan bördsrätten upphört att gälla, till endast ett bevis om slutad lagfart, eller det samma, som ett lagfartsbevis nu är.

Om nu denna likhet är gifven, så följer deraf, att förr åberopade 1827 års Kongl. Bref och 1855 års Expeditionstaxas föreskrift gälla lika väl om lagfartsbevis som om fastebref.

Den omständighet, på hvilken deras åsigt, som fordra att lagfartsbevis skall lösas för hvarje vunnen lagfart, nemligen att lagfartslagen i § 11 bjuder, att när lagfart är beviljad, Rätten skall utfärda lagfartsbevis, läser under nyss nämnda förhållande ej betyda mera, än den lika ovilkorliga föreskriften i 4 kap. 1 § Jordabalken, att sedan laga uppbud skett, »Häradshöfdingen skall gifva fastebref å fänget», och i Kongl. Förordningen om lagfart och börd af jord på landet den 13 Juni 1800, att, likaledes sedan uppbud föregått, »köparen skall å den i hans hand lagständna egendomen taga fasta» förut betydde, efter det 1827 års Kongl. Bref och Expeditionstaxans nyss åberopade föreskrift voro meddelade.

Merberörda Kongl. Bref och den derpå grundade föreskriften i Expeditionstaxan är en undantagslagstiftning, som för ett särskildt fall upphäver lagens allmänna stadgande. Historien om tillkomsten af denna undantagslagstiftning är den, att, sedan Kongl. Maj:ts förnyade nådiga taxa på expeditionslösen den 15 Maj 1821 utfärdats, vid den derpå följande 1823 års riksdag missnöje yttrades öfver samma taxa, såsom varande alltför hög, och motioner väcktes om borttagande af eller nedsättning i den uti åtskilliga punkter i taxan bestända lösen. Sålunda framställdes i en motion hos Ridderskapet och Adeln såsom obilligt, bland annat, att, »oaktadt en köpare, som börjat lagfara med en inköpt fastighet, åter sålde den samma, efter det han erhållit ett eller annat uppbud, han likväl måste fullfölja lagfarten och utlösa fastebref». Lag- och Ekonomi-Utskotten, hvilka för handläggning af denna motion sammanträd, yttrade i deröfver afgifvet utlåtande, i afseende på den händelse, som här vore i fråga, att egendomen såldes, innan laga stånd derå för säljaren tillkommit, att utskottet funnit, att »då säljaren hade sig ålagdt att styrka sin åtkomst till den fastighet, han förytttrat, lagfarten för sådant ändamål bör för honom fortgå, och han å egendomen taga trenne uppbud, hvilket ock Utskotten ansett öfverensstämma med 5 kap. 1 § Jordabalken; men enär någon vidare åtgärd i detta hänseende icke läser erfordras, hafva Utskotten derjemte ansett det vara öfverflödigt och endast ledande till onödig kostnad att för säljaren utfärda fastebref». Detta ut-

låtande godkändes af Rikets Ständer, som derom underrättade Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse den 21 December 1823, hvarefter Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 26 April 1827 utfärdades och kungjordes genom Kongl. Svea Hofrätts universal den 21 Maj samma år.

Då lagstiftaren, för att i möjligaste måtto betrygga eganderätten till fast egendom, i den nya lagfartslagen påbjudit lagfarande af flera fång, som förut ansetts icke tarfva sådan bekräftelse, och, för att uppmuntra till lagfarande af äldre fång, som förut icke behöft lagfaras, i flera fall sökt åstadkomma lindring i kostnaderna för lagfart, är det lätt förklarligt, hvarföre han ej velat genom upphäfvande af ofvan berörda undantagslagstiftning borttaga den lindring i lagfartskostnaderna, som genom den samma redan blifvit beviljad.

Det må dock medgifvas, att denna lagstiftning icke är fullt tydlig och klar i fråga om, huru långt den medgifna befrielsen från fastebrefs lösande sig sträckte. Ordalydelsen gifver icke ringa stöd för den tolkning, att nämnda befrielse endast skulle ega rum i det fall, att egendomens öfverlåtelse till nya egare skett, under det den närmast föregående egaren hölle på med lagfarandet af sitt fång, och således icke skulle kunna tillämpas när egendomen gått genom flere egares händer utan att någon af desse med den samma lagfarit. Jag vill söka tydliggöra detta genom ett exempel: A. sålde år 1870 en fastighet till B. och B. sålde 1874 samma fastighet till C. När då C. söker lagfart på sitt fång, upptäckes, att B. icke lagfarit sitt. Efter gamla ordningen fick då B. börja lagfara och denna lagfart fortgick samtidigt med C:s och slutade vid samma ting. I detta fall skulle efter den strängare bokstafstolkningen af merberörda undantagslagstiftning endast C. befrias från fastebrefs lösande, men B. vara till slik lösens erläggande förpligtad. Så förfors likväl icke i allmänhet, utan af dem, som sålunda på en gång lagfarit samma egendom, var det endast den siste egaren som måste lösa fastebref; och detta förfarande har vunnit så fast häfd, att på åtal, som jag anställt emot en domare, för det han tagit fastlösen ej blott af siste egaren utan ock af en föregående, som köpt egendomen flera år förut utan att hafva med den lagfarit — se Justitie-ombudsmannens embetsberättelse till 1871 års Riksdag sid. 46 och följande — Kongl. Svea Hofrätt fälde domaren till ansvar för hvad honom, i berörda afseende till last lades, hvilket utslag Kongl. Maj:t faststälde.

Denna utsträckta tolkning af lagstiftningen i ämnet hade utan tvifvel sin grund dels deri, att det hufvudsakligen var nedsättning i lagfartskostnaden, som åsyftades med undantagsstadgandet i 1827 års nådiga bref, och till en sådan kunde den, som sålt sin egendom innan han börjat

lagfara med den samma, hafva lika rätt som den, hvilken sålt först efter det han derå undfått ett eller annat uppbud, enär de bägge vore lika lottade i det afseende, att de endast för god ordnings skull nödgades lagfara med egendom, den de ej längre område, dels i den omständighet, att det utan tvivel skulle varit oegentligt att samma dag utfärda fastebref åt två personer på samma egendom, hvilken endast en af dem i sjelfva verket egde. Dessa samma skäl gälla ock i fråga om utfärdande af lagfartsbevis till och uppbärande af lösen därför af annan än den verkliga egaren. De föregående egarena erhålla i stället protokollsutdrag öfver den verkställda lagfarten.

Det har under den senare tiden nog ofta inträffat, att jag nödgats göra *prestbevis* till föremål för åtal, därför att de innehållit annat eller mera, än lag tillstodder, och då jag förutsätter, att de fel, som sålunda måst beifras, tillkommit, icke af ondt uppsåt, utan af en oklar uppfattning af den i ämnet gällande lagstiftnings rätta grund och mening, har jag ansett mig böra derom, efter förmåga, söka åstadkomma en kortfattad utredning.

Det gifves prestbevis af många slag, derest de uppdelas efter de olika ändamål, för hvilka de utfärdas, såsom åldersbetyg, arbetsbetyg, betyg för lyftande af gratial eller pension, frejdbetyg, flyttningsbetyg m. fl.

Här må dock till skärskådande upptagas endast det sistnämnda slagget eller flyttningsbevis, emedan det är det fullständigaste och i sig innefattar intyg om en i fråga kommen persons frejd, om hvad som med afseende å kyrkotukten emot honom kan vara att anmärka, och om han är till äktenskap ledig eller icke, när fråga är om ogift person. Det är nemligen i dessa tre punkter betygsutgifvaren företrädesvis löper fara att fela emot gällande lagar och författningar.

Beträffande först *frejdbetyg*, är att märka *Kongl. Förordningen, angående frejdbetyg, hvilka af presterskapet utfärdas, den 20 Januari 1865*; men för att denna förordning, hvilken måhända ej är så klart och redigt uppställd som önskligt hade varit, skall kunna rätt uppfattas och tillämpas, torde det vara af nöden att närmare redogöra för hennes tillkomst och syftemål. Hon utkom i sammanhang med vår nu gällande strafflag, hvilken — bygd på den sant kristliga åsigt, som redan i en af våra gamla domarareglor — den 21 — uttalas med de orden: »*allt straff bör vara till förbättring, och straffet bör vara sådant, om möjligt är, att det icke förhindrar honom, som straffad varder, till att bättra sig*», men först i våra dagar kommit till heders — icke allenast förkastar de förr bruk-

liga så kallade skamstraffen, kyrkoplikt, stockstraff, stående i halsjern vid en påle m. m., utan äfven regelbinder den påföljd af vanfrejd, som ännu anses oskiljaktig från vissa slag af brott, i det lagen både bestämmer hvad vanfrejd är och för den samma sätter en gräns i tid, så att den, som en gång gjort sig saker till ett brott, utan afseende på dettas storlek och grad af straffskyldighet samt oberoende af förbrytarens efteråt ådagalagda bättring och oförvitliga vandel, måste för all framtid bära med sig vanfrejden, uttryckt i det prestbevis, han vid viktigare tillfällen i sitt lif är pliktig att förete, hvarigenom hans återgång till och försoning med det samhälle, som en gång förskjutit honom, omöjliggjordes och straffets ofvan angifna ändamål i de flesta fall förfelades.

Nyss berörda 1865 års Kongl. Förordning innehåller: »I de fall, då enligt särskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers frejd, — — skall dermed allenast förstås intyg, huruvida den i fråga varande personen, vid den tid, då frejdbetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, i hvilket fall betyget skall innehålla uppgift så väl om dagen, då utslaget blifvit gifvet, som, der detsamma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden hvarinom besvär deremot skolat anföras»; och till sluts stadgas, att denna förordning icke skulle ega tillämpning i fråga om anteckningar i prestbevis rörande brott, hvarför någon genom utslag, deri ändring ej skett, är dömd före början af år 1865, i hvilket fall komme att förfaras i enlighet med hvad dittills varit iakttaget. Sedan likväl uppmärksamheten blifvit fäst på den obillighet, att icke säga orättvisa, som genom sistberörda stadgande drabbade de före nämnda tid straffade, hvilka sedermera i lång tid fört en oförvitlig vandel, blef nämnda stadgande förändradt genom Kongl. Förordningen den 28 November 1873, som bjuder att, »vid utfärdande af frejdbetyg för personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömd, presterskapet icke må för annan än den, hvilken är dömd ärelös eller förklarad aldrig vara vittnesbär, göra anteckning om brottet, sedan tio år förflutit från den tid, då ådömda bestraffningen, enligt hvad känt är, i ofrigt blifvit till fulla verkstald».

Af nu anförda lagbud kunna flere viktiga slutsatser dragas. Alltså får först och främst i prestbevis ej omförmälas andra förbrytelser än sådana, som äro af den svåra beskaffenhet, att lagen belägger dem med förlust af medborgerligt förtroende; följaktligen icke om en person är dömd till ansvar för barnamord, för lägersmål, för snatteri m. m. — se Justitie-ombudsmannens berättelser 1875 sid. 24, 1876 sid. 18 och 1877 sid. 43. Vidare kan den omständighet, att en person varit under tilltal

men ej blifvit sakfald, för hvilket slags brott det vara må, ej utgöra föremål för anteckning i prestbevis. Och om en person verkligen varit dömd till förlust af medborgerligt förtroende, men utslaget derom blifvit af högre rätt eller af Kongl. Maj:t upphäfdt och undanröjdt, eller den utsatta tiden för nämnda förlust till ända gått, bör naturligtvis den en gång ådömda men ej vidare gällande förlusten af medborgerligt förtroende icke i prestbeviset omnämnas. I sistberörda fall, likasom då emot personens frejd aldrig någon anmärkning förekommit, bör i prestbeviset uttryckligen tillkännagifvas, att personen innehar eller åtnjuter medborgerligt förtroende. Skulle i öfrigt fall förekomma, der någon tvekan kunde uppstå, huruvida personen skall anses åtnjuta medborgerligt förtroende eller icke, så bör utgifvaren af prestbevis erinra sig, att likasom allmänna lagen bjuder, att i tvetydiga fall domaren skall hellre fria än fälla, så bjuda ock grunden för och syftemålet med ofvan anförda stadganden om frejdbetyg, att anse och antaga hvarje person i åtnjutande af medborgerligt förtroende, intill dess motsatsen, på föreskrifvet sätt, är bevisad.

I och för uppehållande af kyrkotukten stadgar nyss åberopade 1865 års nådiga Förordning: »prestbevis, som för flyttning från en församling till annan meddelas, skall, jenväl med afseende å kyrkotukten, innehålla ej allenast huruvida den i fråga varande personen då är, i följd af begänget brott från delaktighet i den heliga nattvarden utestängd eller, genom domstols utslag, blifvit för brott under framtiden stald, utan äfven huruvida den flyttande är vorden, enligt kyrkolagen varnad att från nattvarden sig afhålla, eller vid den tid, då betyget utfärdas, är stald under sådan kyrkotukt, som enligt Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 af kyrkorådet utöfvas». Sistnämnde nådiga Förordning innehåller i § 22:

»Kyrkorådet tillkommer:

att, i afseende på hvad till religionens och sedernas vård hör, vaka öfver efterlefnaden af derom gällande författningar;

att upptaga frågor om oordning och oskick vid samt försummelse af gudstjensten, om uteblifvande från läsförhör, om oenighet i äktenskap, om olydnad mot föräldrar, samt om vårdslösad barna-uppfostran;

att vaka deröfver, att spridande af vilseförande läror må, så vidt möjligt är, förekommas, samt kyrklig tvedragt och söndring förhindras»
o. s. v.

Af här ofvan ur 1865 års förordning anförda stadganden, hvilka endast behöfva efter ordalydelsen tillämpas, är det endast det sista, eller det som handlar om »den som är stald under sådan kyrkotukt, som enligt Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 af kyrkorådet utöfvas», hvil-

ket visat sig kunna missförstås — se Justitie-ombudsmannens embetsberättelse 1877 sid. 44 och i denna berättelse sid. 2. — Nämnda missförstånd har berott på förbiseende deraf, att personen skall vara *stald* under den kyrkotukt som omtalas. Det är således icke nog att prestbevisets utgifvare misstänker eller till och med är inom sig fullt öfvertygad, att den person, för hvilken beviset skall utfärdas, är skyldig till en eller flera af de förseelser, hvilka här ofvan ur 1862 års Förordning uppräknas och som höra under Kyrkorådets handläggning, personen måste vara stald under meranämnda kyrkotukt, det vill säga, vara inför Kyrkorådet anklagad för förseelsen, derest om denna förseelse anteckning i prestbeviset skall få ega rum. Orsaken till den vigt, som blifvit lagd på denna omständighet, är lätt att inse. Den som anklagas inför en offentlig myndighet, har tillfälle att försvara sig, kan varda frikänd, om han befinnes oskyldig, och erhålla upprättelse. En sådan rätt är honom deremot betagen, huru oskyldig han än må vara, när hans förseelse en gång blifvit införd i hans prestbevis, der den sedan kvarstår allt framgent, såvida personen ej med besvär och kostnad söker och lyckas genom klagan hos högre myndighet få beviset i denna del ändradt. Det lärer ock vara alldeles klart att, om personen varit tilltalad inför Kyrkorådet men blifvit frikänd eller icke befunnen skyldig, någon anteckning om saken icke får i prestbeviset intagas.

I fråga slutligen om ledighet till eller hinder för äktenskap bör anteckning jemväl finnas i prestbevis. Detta föreskrifves i *Kongl. Cirkulärbrevet angående formulär för prestbevis den 20 Januari 1865* — hvilket bör skiljas från här ofvan anmärkta Kongl. Förordningen af samma dag rörande frejdbetyg — med de orden, att å sjette och följande rader i prestbeviset »skola intagas de anteckningar, som i afseende på ingånget äktenskap, ledighet dertill eller hinder deremot äro af nöden». Denna föreskrift är genom sin knapphändighet nog sväfvande för att kunna gifva vederbörande bevisutgifvare en tillförlitlig ledning i hans förehafvande. Det är dock gifvet, att i beviset ej får inflyta annat eller mera än ministerialböckerne innehålla, likasom att i dessa böcker ej får införas lösa angifvelser och gängse rykten, utan endast sådana anmärkningar, som stödja sig på bestämda och styrkta sakförhållanden. Således är icke nog för att en trolofning t. ex. skall antecknas i ministerialboken, att den ene kontrahenten annäler förhållandet hos pastor, utan måste både verkligheten och lagligheten af trolofningen vara genom begge kontrahenternas erkännande, giftomans samtycke och vittnens intyg bekräftade; uppgifves åter till anteckning i ministerialboken såsom hinder för en persons ledighet till äktenskap, att han häfdat sin fästevinna, måste

hans erkännande kunna företes, eller domstols utslag, som bekräftar äktenskapsförbindelsen eller åtminstone protokollsutdrag från domstolen, som visar att saken der är anhängiggjord åtfölja uppgiften; detsamma gäller äfven anmälan för enahanda ändamål om förelupet häfdande under äktenskapslöfte, så vida icke mannen derefter låtit intaga qvinnan i kyrkan såsom sin fästeqvinna. Deremot är en anmälan af anspråk emot en person endast på barnuppfostringshjälp, äfven om det styrkes med utdrag ur domstols protokoll, som visar att saken är der anhängig, icke föremål för anteckning i ministerialböckerna, emedan detta är ett anspråk, icke på personen utan endast på utbekommande af skuldfordran, hvilket icke hindrar den lagsökta personens ledighet till äktenskap — jemför Justitie-ombudsmannens embetsberättelse år 1874 sid. 90. — Det är här ofvan taladt om anteckningar i ministerialböckerna i stället för om anteckningar i prestbevisen, men detta kommer sig deraf, att nämnda böcker äro och måste vara den enda källan för prestbevis. Hvad som icke finnes i ministerialböckerna får ej finnas i prestbevis åtminstone rörande nu ifrågavarande del af ett dylikt betygs innehåll. Men det är ej nog, att den prest, som emottager ofvan uppräknade anmälanden till införande i ministerialböckerna, sjelf är öfvertygad om deras befogenhet på grund af den för honom företedda bevisning, utan denna bevisning bör stödja sig på skriftliga handlingar, hvilka biläggas nämnda böcker, på det hvilken annan, som helst, för hvilken det kan blifva skyldighet att på grund af dessa böcker utfärda prestbevis, må veta grunderna för de anteckningar han har att följa och derefter rätta sitt handlingsätt.

Dessa fordringar äro stränga, men det är ock en allvarsam sak, att genom ogrundade uppgifters införande i prestbevis lägga obehöriga hinder för en persons rätt att inträda i äktenskap eller tillskynda honom förödmjukelse, besvär och kostnader för att befria sig från ett honom oskäligen påbördadt sedligt lyte; och det allmänna har berättigadt kraf derpå, att offentliga handlingar, sådana som ministerialböckerna måste anses vara, skola grunda sig på verkliga och bevisliga sakförhållanden. Äro anteckningarne i dessa böcker icke så beskaffade, då är det bättre att de icke finnas.

Innan jag afslutar detta ämne, måste jag vidröra en föreskrift, som träffas i § 46 i Kongl. Legostadgan den 23 November 1833 och lyder så:

»Tjenstehjon, som flyttar från en till annan församling, åligge att för kyrkoherden i den församling, derifrån flyttning sker, förete sitt erhållna afskedsbetyg — se 22, 23, 24, 25, 27 och 54 §§ i Legostadgan — i brist hvaraf kyrkoherden prestbevis icke meddela må.»

Öfver detta lagstadgande har jag från flera håll hört anmärkningar

framställas och dessa, såsom mig synes, ej obefogade. Orlofssedel, städjebewis och afskedsbetyg äro handlingar, som hafva sin betydelse endast för tjenstehjonet, dess varande och blifvande husbonde, men med hvilka kyrkoherden icke har att skaffa. Att insätta, såsom här skett, honom såsom kontrollant öfver den enes eller andres af dessa kontrahenter görande eller låtande i deras inbördes förhållanden, instämmer föga med hans embetes art och värdighet. Emellan afskedsbetyget och prestbeviset finnes ej heller något sammanhang, ty prestbeviset måste blifva lika, huru än afskedsbeviset lyder, helst numera, sedan prestbeviset ej får, i afseende på personens frejd, innehålla annat, än ett tillkännagifvande, huruvida personen åtnjuter medborgerligt förtroende eller icke.

Nu är förhållandet, efter hvad jag inhemtat, att dylika afskedsbetyg högst sällan meddelas, och när den blifvande husbonden derförutan emottager tjenstehjonet i sin tjenst, lär svårligen någon annans rätt dermed förnärmas. Om icke destomindre en laglydig kyrkoherde fortfarande skulle vägra att utgifva prestbevis i saknad af afskedsbetyg och tjenstehjonet ändock flyttar, måste derigenom oreda uppstå i mantals- och kyrkoskrifning. Det kan äfven hända, att, då afskedsbetyget skall utfärdas, förre husbonden är borta eller vägrar utgifva betyget. Då uppstår fråga, om husbonden orätt vägrat, i hvilket fall två trovärdige personer i församlingen kunna utgifva ett sådant betyg, men med äfventyr att, om sådant skett i oträngdt mål, därför pliktfällas likasom husbonden, om han orätt vägrat betyget. Att finna personer, som blottställa sig för ett slikt äfventyr, torde ej vara lätt och något afskedsbetyg blifver således i detta fall troligen ej utfärdadt. Detsamma inträffar äfven i den händelse att husbonden har skäl att vägra betyget, emedan tjenstehjonet ej gjort rätt för sig. I alla dessa fall kan rättegång uppkomma, som möjligen drager långt på tiden, och tjenstehjonet får emellertid sakna prestbevis och följaktligen ej blifva mantals- och kyrkoskrifven i den församling, dit han rätteligen hör, under tiden jemväl underkastad alla de olägenheter saknad af prestbevis vid många tillfällen kunna medföra.

Ej mindre för presterskapets skull, som väl icke utan obehag åsidosätter en lag, äfven om den icke efterlefves af andra, än ock för tjenstehjonens skull, hvilka, äfven om de genom bristande redovisning för sin tjenst sjelfve vållat att afskedsbetyg och prestbevis dem förnekas, dock genom nämnda lag få vidkännas olägenheter, som icke träffa andra oredlige förvaltare eller ombudsmän, ej ens alla tjenstehjon, ty de som förvärfvat sig tjenst inom samma församling som de redan tillhöra, och således icke hafva af nöden att hos kyrkoherden begära nytt prestbevis, följaktligen ej heller att förte afskedsbetyg, äro ifrån alla dylika

besvärligheter fria, vågar jag föreslå, att ur nämnda § 46 i Legostadgan första momentet må uteslutas och paragrafen börja sålunda:

»Vid ankomsten i tjensten uppvisse tjenstehjon för husbonde sitt prestbevis. Och bör detta bevis» o. s. v. lika med paragrafens nu varande innehåll.

Likasom i min embetsberättelse till sistförflutna års Riksdag intager jag här utdrag ur den *Minnesbok*, som, jemlikt Kongl. Stadgan angående måls handläggning i vissa fall af Kongl. Maj:ts Högsta Domstols afdelningar samfäldt den 21 April 1876, skall i Högsta Domstolen föras. Såsom af anteckningarne vid hvarje mål synes, införes i nämnda Minnesbok jemväl särskild afdelnings beslut i märkligare rättsfrågor:

Förre Länsmannen H. emot Handlanden E., angående utbekommande af fullmäktigs arvode.

»Då fullmäktig, som vid Underrätt bevakat hufvudmans talan uti en sedermera hos Kongl. Maj:t slutligen fullföljd sak, icke hos Kongl. Maj:t inställt sig såsom hufvudmannens rättegångsombud, har Högsta Domstolen funnit den af samma fullmäktig hos Kongl. Maj:t gjorda framställning om bestämmande af arvodeslön för det fullmäktigskap, han i saken utöfvat, icke tillhöra Kongl. Maj:ts omedelbara upptagande och förty ej kunna i den ordning frågan derom blifvit väckt, komma under pröfning.»

(Afgjort på en afdelning af Högsta Domstolen den 18 Januari 1877.)

Kaptenen H. emot Stockholms Inteckningsgaranti-aktiebolag m. fl. angående utbekommande af pantsatta skuldebref.

»Sedan vid anmälan till föredragning af revisionssaken emellan kaptenen H., sökande, och Stockholms Inteckningsgaranti-aktiebolag m. fl. svarande, en af Högsta Domstolens ledamöter tillkännagifvit, att han vore egare till aktier i nämnda bolag och att han, som sålunda hade i saken del, ansåg sig jemlikt 13 kapitlet 1 § Rättegångsbalken vara af laga jäf hindrad att såsom domare taga befattning med ifrågavarande sak, har Högsta Domstolen förklarad, att det af bemälda ledamot anmälda förhållande icke vore laga jäf.»

(Afgjort af Högsta Domstolen samfäldt den 31 Januari 1877.)

Enkan L. emot Stadsfiskalen G. angående mordbrand.

»En person, som — efter att hafva blifvit dömd till straffarbete i tio år för ett brott, i ett år för ett annat och i två månader för ett tredje brott, eller i tillhoppa elfva år två månader — då deraf återstår

tio år sju månader sexton dagar — föröfvar brott, som anses betinga tre års straffarbete, förklaras skola undergå tillsammans tolf år sju månader sexton dagars straffarbete, hvarå bör afräknas, hvad å nämnda återstod kan hafva blifvit verkställt efter det nya brottets föröfvande.»

(Afgjort af en Högsta Domstolens afdelning den 14 Maj 1877.)

Kronofogden D., Häradsskrifvaren A. och Revisoren H. emot Advokatfiskals-embetet i Kammarrätten, angående felaktigt förfarande i afseende å debitering och redovisning af räntan af ett fiske m. m.

»Kronofogden, som jemte Häradsskrifvaren undertecknat af den senare upprättad specialräkning å utskylderna inom fögderiet, ansågs af Högsta Domstolen vara jemte Häradsskrifvaren ansvarig för debiteringen af utskylderna och förpligtades ersätta Kongl. Maj:t och Kronan det belopp, hvarmed räntan af ett inom fögderiet beläget fiske i räkningen blifvit den skattskyldige för lågt debiteradt.»

(Afgjort af en Högsta Domstolens afdelning den 4 Juni 1877.)

Häradshöfdingen L. emot Boktryckaren J. angående embetsmans rätt att såsom målsegare sjelf föra talan i tryckfrihetsmål rörande smädelse i och för embetet m. m.

»Häradshöfdingen L. har befullmäktigat Stadsfiskalen B. att vid domstol, å L:s vägnar, åtala J., såsom utgifvare af tidningen Gotlands Allehanda, för en i tidningen intagen uppsats, som vore smädlig mot L. i och för hans embete samt i fråga om af honom vidtagna embetsåtgärder innehölle lögnaktiga och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande; och Högsta Domstolen har ansett det icke vara L. genom stadgandet i 4 § 5 och 6 mom. och 5 § 11 mom. Tryckfrihets-förordningen eller eljest lagligen betaget att såsom målsegare väcka åtal mot J. för ofvan angifna förbrytelser mot nämnda förordning.»

(Afgjort af en Högsta Domstolens afdelning den 7 Augusti 1877.)

O. E. m. fl. Skarstads byamän emot landtbrukaren T. angående grustägt.

»Ut i ett vid Lane Häradsrätt anhängiggjort mål angående landtbrukaren T:s yrkande om ansvar och ersättning för det Skarstads byamän mot T:s förbud begagnat sig af ett å skogsmarken till T:s hemman befintligt grustag, yttrade Häradsrätten i utslag den 6 Juni 1876, att enär omstända, enligt hvad styrkt blifvit, under 14 à 15 år allmänne-

ligen begagnade grustag ostridigt vore beläget å skogig *utmark*, der byamännen, hvilka, såvidt ådagalagdt vore, vid grushemtning icke förfarit i annan ordning än Kongl. Brevet den 25 November 1802 och Kammar-kollegii Cirkulär den 5 April 1803 föreskrifva, således, på grund af 25 kapitlet 12 § Byggningabalken, varit lagligen berättigade att utan föregående utsyning taga sand till vägarnes underhåll, samt T. icke visat, att annat för byamännen lika fördelaktigt och för jordegaren med mindre olägenhet förenadt grustag än ifrågavarande funnes, ogillades T:s talan.

Sedan Göta Hofrätt på klagan af T. enligt utslag den 28 December 1876, enär byamännen icke visat, att det ställe å T:s utmark, der de hemtat grus, blifvit, på sätt i ofvan åberopade Kongl. Bref och Kammar-kollegii Cirkulär samt Kongl. Brevet den 16 Februari 1838 och Kammar-kollegii kungörelse den 12 April samma år stadgas eller annorledes i behörig ordning till grushemtning beståndt; upphäfdt Häradsrättens beslut och i förmåga af 24 kapitlet 1 § Strafflagen ådömt byamännen ansvar och ersättningsskyldighet i målet, fann Högsta Domstolen, vid pröfning af byamännens häröfver anförda underdåniga besvär, skäligt att med ändring af Hofrättens utslag gilla Häradsrättens beslut.»

(Afgjort af Högsta Domstolen samfäldt den 13 November 1877.)

T. f. Advokatfiskalens i Kommerce-kollegium underdåniga besvär i fråga om böters fördelning.

»Vid väckt fråga, huruvida vederbörande åklagare vore berättigad att erhålla andel i böter, ådömda enligt Kongl. Förordningen den 7 Maj 1842 angående behörighet att föra befäl å svenskt handelsfartyg, har Högsta Domstolen, med afseende å stadgandet i 2 kapitlet 8 § Strafflagen, funnit sådana böter böra tillfalla Kronan utan rätt för åklagaren att deri erhålla någon del.»

(Afgjort af Högsta Domstolen samfäldt den 13 November 1877.)

Kommissions-landtmätaren H:s besvär angående vägrad fastställelse å laga skifte.

»Sedan laga skiftesförrättning, under hvilken de i förrättningsprotokollet såsom delegare antecknade personer varit tillstädes, förklarats avslutad, och klander mot förrättningen ej blifvit anmäldt, hade på ansöknings om fastställelse å skiftet, Egodelningsrätt förklarat, att då kungörelse om förrättningen icke blifvit, såsom uti 22 § Skiftesstadgan finnes bestämdt, fjorton dagar före förrättningens början i socknens kyrka

publicerad, kunde den sökta fasställelsen icke meddelas; hvaremot Högsta Domstolen vid det förhållande att, enligt hvad handlingarna utvisade, de, hvilkas rätt varit af skiftesförrättningen beroende, varit dervid tillstådes och sedermera lemnat skiftet oklandradt, ansett den omständighet, att kungörelsen om skiftets företagande icke blifvit fjorton dagar före skiftet å predikstolen uppläst, icke hafva utgjort hinder för skiftets fastställande.»

(Afgjort af Högsta Domstolen samfäldt den 13 November 1877.)

Disponenten U:s besvär angående lagfart. •

»Sedan uppå ansökning om lagfart å köp, hvarigenom jord från hemman för alltid afsöndrats, Häradsrätt, enär sökanden icke visat att afgäld för jordafsöndringen blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställd och afsöndringen derförinnan icke blefve i Jordebokens afsöndringsbilaga intagen, förklarar lagfartsansökan hvilande; och Hofrätt med afseende å stadgandena i 9 § 2 mom. och 17 § 1 mom. i Förordningen den 6 Augusti 1864, angående grunderna och villkoren för hemmanskyfning och jordafsöndring, ej funnit skäl att göra ändring i Häradsrättens beslut; så har Högsta Domstolen ansett de af underdomstolarne åberopade skäl och lagrum ej hafva utgjort laga anledning att förklara lagfartsansökningen hvilande samt förty pröfvat lagligt med undanrödjande af domstolarnes beslut visa ärendet åter till Häradsrätten att detsamma till ny laglikmätig behandling företaga.»

(Afgjort af Högsta Domstolens afdelning den 14 December 1877.)

Rörande de klagomål, som under år 1877 varit föremål för Justitieombudsmannens handläggning, meddelas här följande öfversigt:

Vid 1877 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning	2.
Under år 1877 inkommo klagomål till ett antal af	78 *).
Summa klagomål under handläggning år 1877	80.
Af dessa hafva	
Utan åtgärd lemnats	33.
Återkallats	1.
Efter vederbörandes hörande fått förfalla	32.
Vid 1877 års slut såsom fortfarande under handläggning balanserats	7.
Till åtal hänvisats	7.
	Summa 80.

*) Af dessa äro sex ingifna i samma sak af samma person, som förut under de sist förflutna nio åren inlemnats sjutton klagoskrifter, allt i samma ämne.

Årets embetsresa har omfattat större delen af Nerike, Wernland, Dalsland, Bohus län samt en mindre del af Westergötland. Under den samma har jag besökt läns- och stiftsstyrelserna, stadsdomstolarne samt domarena på landet. I afseende på ärendenas gång, så i lagskipningen som förvaltningen, hafva få anledningar till anmärkningar förekommit och dessa af underordnad vigt och betydelse. Domstolarnes och domarens i lag föreskrifna tillsyn öfver konkursernas utveckling och befordrande till slut har med endast ett och annat undantag funnits behörigen iakttagen, och vårdnaden om förmynderskapen, så å förmyndarens som domstolars och domares sida, i allmänhet varit med sorgfällighet utöfvad. Det vidtomfattande och arbetsdryga åliggande, Kongl. Förordningarne den 16 Juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom och inteckning af dylik egendom pålagt domstolar och domare, har jag funnit öfver allt ordentligt fullgjordt, i det så väl fastighets- som inteckningsböcker blifvit upplagda och förda intill tiden för mina besök. Att dervid olika uppfattningar af de i ämnet gifna föreskrifter skulle påträffas, var ej alldeles oväntadt, men de hafva dock icke varit stridigare än att de genom uppmärksamhetens fästande på ändamålet med dessa böckers införande och det bruk af dem, som framdeles i fråga komme, låtit sig sammanjemkas, så att i de väsentligare styckena en önskvärd enhet i böckernas uppställning och förande kunnat åstadkommas. På ett och annat ställe har det visat sig, då jag efter lagfarts- och inteckningsprotokollen skolat uppsöka de i böckerna införda anteckningarna — ett förfaringssätt, som jag alltid och öfver allt använt för att komma under fund med så väl uppställningen som förändret af dessa böcker — något sådant namn, hvarmed ett hemman, en hemmansdel eller lägenhet i protokollen betecknats, icke stått att finna i böckerna. Det samma har jemväl inträffat med gårdsnummer i städerna samt namn och nummer å delar af stadsjorden. Vid anmärkning härom, har jag af vederbörande fått den upplysning, att den i protokollen förekommande, ur köpebrevet eller den till inteckning företedda handlingen hentade benämningen eller nummerbeteckningen, icke varit den samma, som jordeboken — kronans eller stadens — upptoge, efter hvilken lagfarts- och inteckningsböckerna vore upplagda, hvarföre det i fråga komma hemmanet eller lägenheten eller gårds- och stadsjordsnumret vore att återfinna under det eller det namnet eller numret i böckerna. Detta är naturligtvis en felaktighet af eftertänkelig art i dessa böcker; ty om en ny domare kommer till orten och hos honom begäres, t. ex. ett gravationsbevis å någon dylik med flera namn betecknad lägenhet, eller han får att införa i böckerna en ny lagfart eller inteckning, skall han utan tvifvel råka i förlägenhet.

Han skall sannolikt finna sig föranlåten att göra ett nytt upplägg för det förut ej upptagna hemmanet; och när sedan gravationsbevis skall utfärdas, inträffar lätteligen att deri upptagas endast de in-teckningar, som finnas på nya upplägget och ej de på det gamla, under annat namn befintliga. I städerna är denna fara ej lika stor, emedan der finnas flere ledamöter i Rätten, i hvilkas minne det särskilda förhållandet fortlefver och kan vid inträffande behof blifva i dagen bragt, men på landet, der endast det skriftliga öfverlemnandet finnes att tillgå, kunna i detta hän-seende betänkliga misstag uppkomma. Jag har derföre på det allvarli-gaste uppmanat vederbörande, att så snart något dylikt fall förekomme, anteckna alla hemmanets eller lägenhetens namn ej blott på det upplägg som för detsamma är afsedt, utan ock i registret öfver boken, och att i all-mänhet följa den regel, att böckerna skola uppläggas och föras så, att hvem som helst, äfven den som saknar ort- och personkänedom, kan utan svärighet finna allt hvad i böckerna är antecknadt om hvarje hem-man, lägenhet, gårds- eller stads-jordsnummer, om hvilket fråga kan uppstå.

I sammanhang med detta ämne och i anledning deraf att några do-mare på landet hafva till mig framställt den frågan, huruvida nya blan-ketter till berörda böcker erhållas, när de redan bekonna, såsom det i en och annan domsaga vill synas, inom ej så aflägsen tid, befinnas full-skrifna, bör jag tillkännagifva, att på min förfrågan härom i Kongl. Ju-stitiedepartementet det svar lemnats, att dylika blanketter ännu finnas i förråd; och när detta förråd tager slut, kan jag ej föreställa mig annat, än att nya blanketter på statsverkets bekostnad varda anskaffade och domarena tillhandahållna. I motsatt fall fruktar jag, att de nu på godt papper upplagda med starka band försedda dyrbara böckerna, möjligen skola komma att efterträdas af sammanhäftade luntor, bestående af pris-billigt, uselt papper, utsatt för slitning och sönderrifning, såsom de dom-böcker och småprotokoll, som här och der anträffas i häradsarkifven.

Detta tillstånd, hvaruti sistnämnda viktiga handlingar stundom före-komma, när de icke i tid inbundits, är egnadt att väcka bekymmer. Företeelsen är väl numera sällsyntare, än då jag för sexton år sedan började mina embetsresor, dock påträffas ännu på sina ställen domstols-arkif, som innehålla till aldra största delen oinbudna domböcker och handlingar, såsom af mina reseberättelser för de senare åren kan in-hemtas. I min till 1862 års riksdag afgifna embetsberättelse beklagade jag, efter framställning af häradsarkifvens då varande tillstånd, den bri-sten i lagstiftningen, om dessa arkifs förvaring och vårdande, att icke någon föreskrift påbjöde dithörande handlingars inbindning och följakt-

ligen ej heller någon bestämmelse finnes, hvilka som borde om ett sådant arbete draga försorg eller vidkännas dertill erforderliga kostnader. Att domarena skola hafva omsorgen om arbetets verkställande, tyckes mig icke vara omtvisteligt, och lika klart skulle jag vilja anse det vara, att de, hvilka i dessa handlingar hafva ett skydd för ärligt förvärfvade rättigheter, och som följaktligen hafva det omedelbaraste intresse i handlingarnes bevarande, äfven skola vara närmast förpligtade att vidkännas de kostnader, som för besagda ändamål erfordras. Fördelade på ett helt härad eller tingslag blifva dessa kostnader en ren obetydlighet, helst om inbindningsarbetet, der det skall omfatta många år tillbaka, hvilket dock på jemförelsevis få ställen kommer i fråga, snåningom utföres, så att kostnaderna få utgå under loppet af flera år. Med framhållande af dessa omständigheter har jag under de förflutna åren, när jag paträffat arkif innehållande oinbundna handlingar, låtit genom Domhafvandena göra framställningar till innevånarena i vederbörande härad eller tingslag och i de flesta fall rönt till mötes gående, men i några fall har jag stött på kortsynt uppfattning af saken och illa beräknad sparsamhet eller ock åhåga att på andra välta kostnaden för bevarandet af deras egna rättigheter. Huruvida, detta oaktadt, genom upprepade försök på föreställningarnes väg eller med anlitan af de ofullständiga lagbud som förefinnas, det önskvärda målet till slut kan ernås, torde ännu vara för tidigt att afgöra. Imellertid skola, så vidt på mig ankommer, bemödanden för ändamålet icke sparas.

Det under nämnda embetsresa hållna diarium jemte Expeditionens diarium och registratur varda, såsom vanligt, till Lagutskottet öfverlemnade.

Från Hans Excellens Herr Statsministern och Chefen för Justitiedepartementet har, uppå framställd förfrågan, det svar erhållits, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning 19 § Regeringsformen utstakar, icke blifvit meddelad, under tiden efter början af sistförflutna års riksmöte.

Till fullgörande af den i 14 §, af instruktionen för Justitie-ombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda hemställanden, har jag från Kongl. Statsdepartementet förskaffat mig uppgifter:

dels om de i anledning af Riksdagens år 1877 aflåtna underdåniga

skrifvelser vidtagna åtgärder; varande, i enlighet med dessa uppgifter, en förteckning upprättad öfver de genom nyssnämnda skrifvelser anhängiggjorda ärenden, som icke förevarit hos Kongl. Maj:t till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom Riksdagens underdåniga skrifvelser under de senast förflutna åren anhängiggjorda ärenden, hvilka i min till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda, samt angående de åtgärder, som med dessa ärenden blifvit vidtagna under tiden efter afgifvandet af min senaste embetsberättelse.

Omförmälda uppgifter tillika med en Tabell öfver de underdåniga skrifvelser, nästlidne års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät, finnas intagna i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1878.

N. A. FRÖMAN.

D. G. Restadius.

BILAGA

till

RIKSDAGENS JUSTITIE-OMBUDSMANS EMBETS-BERÄTTELSE

till 1878 års Riksdag.

I.

Uppgifter från de särskilda Kongl. Stats-Departementen på de af Riksdagen år 1877 aflättna underdåniga skrifvelser, jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna.*)

1:o. Kongl. Justitie-departementet.

1:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 28 Februari 1877, angående val af Justitie-Ombudsman och hans suppleant. (1.)

1877 den 9 Mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

2:o af den 10 Mars, angående ändring af 2 kap. 2 § Strafflagen. (6.)

Kongl. Maj:t har, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, med bifall till Riksdagens förslag den 10 sistlidne Augusti låtit utfärda förordning i ämnet.

3:o af den 7 April, angående ändring i gällande bestämmelser om skyldighet att bygga och underhålla tiondelada. (19.)

1877 den 27 April nådig förordning utfärdad.

4:o af den 28 April, angående afsöndring af jord från häradshöfdingebostället Brötegården N:o 1 i Elfsborgs län. (21.)

1877 den 4 Maj i Statsrådet anmäld; och förordnade Kongl. Maj:t, enär ifrågasvarande boställe den 14 sistlidne Mars indragits till Statsverket, att de ytterligare åtgärder, som i förevarande ärende påkallades, skulle genom Finansdepartementet vidtagas.

5:o af den 28 April, i fråga om ändring af 3 kap. 23 § i Kongl. Stadgan angående försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer af den 29 Maj 1846. (35.)

Fångvårdsstyrelsens underdåniga utlåtande afvaktas.

6:o af den 9 Maj, angående ändring i 11 kap. 10 § Rättegångsbalken. (36.)

Sedan Högsta Domstolen afgifvit infordradt utlåtande i frågan, blef nådig författning i ämnet den 10 sistlidne Augusti utfärdad.

7:o af den 9 Maj, angående utsträckt rätt för församlingarna att vid tillsättning af presterliga beställningar kalla fjerde profpredikant. (37.)

Från Ecklesiastikdepartementet öfverlemnad till Justitiedepartementet för att der be-

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik inom parentes utsatta siffertal visa skrifvelsens nummer i Tionde Samlingen af Bihaget till Riksdagens Protokoll.

redas till föredragning i sammanhang med det af komiterade utarbetade förslag till ny kyrkolag, öfver hvilket förslag underdånigt utlåtande af Högsta Domstolen afvaktas.

8:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel. (44.)

1877 den 1 Juni i Statsrådet anmäld, dervid Kongl. Maj:t förklarade sig låta bero vid Riksdagens beslut i fråga om lönetillägg åt direktören vid straff-fängelset i Göteborg; och är innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifvet vederbörande till kännedom och efter rättelse, hvarjemte föreskrifter meddelats i afseende å verkställighet af Kongl. Maj:ts i ämnet fattade beslut, äfvensom nådig kungörelse utfärdats angående vilkoren för åtnjutande af de nya löneförmånerna för Fångvårdsstyrelsen.

9:o af den 19 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, med förslag till utskökningslag och i sammanhang dermed erforderliga författningar. (62.)

Kongl. Maj:t har, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, den 10 sistlidne Augusti låtit utfärda nådiga förordningar i ämnet.

10:o af den 19 Maj, angående tillerkännande af laga vitsord åt telegram. (64.)

1877 den 16 September i Statsrådet anmäld; dervid Kongl. Maj:t fann någon åtgärd för åstadkommande af ett förslag, afsedt att i allmänhet bestämma, i hvad mån laga vitsord må tillerkännas telegram, icke för närvarande vara erforderlig, men derjemte förklarade, att Riksdagens skrifvelse skulle öfverlemnas till Nya Lagberedningen för att, såvidt deri innehölles begäran, att rättegångsfullmakter, med iakttagande af sådana föreskrifter, som vore erforderliga för förekommande af missbruk, måtte få meddelas genom telegram, tagas i öfvervägande, då frågan om ny rättegångsordning blifver föremål för Beredningens öfverläggning.

11:o af den 22 Maj, med lag angående eganderätt till skrift och förordning rörande utsträckt tillämpning af lagen angående efterbildning af konstverk den 3 Maj 1867. (69.)

Efter Högsta Domstolens hörande har Kongl. Maj:t den 10 sistlidne Augusti låtit utfärda författningar i ämnet.

Stockholm den 31 December 1877.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

2:o. Kongl. Utrikes-departementet.

12:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 19 Maj 1877, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel. (45.)

1877 den 22 Juni i underdånighet föredragen och befordrad till verkställighet*)

*) Denna uppgift grundar sig på meddelande från Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes ärendena i embetskrifvelse den 3 Januari 1878.

3:o. Kongl. Landtförsvars-departementet.

13:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 28 April 1877, angående afsöndring af jord från tredje majorsbostället Stufverum. (22.)

I underdånighet föredragen den 11 Maj; och täcktes Kongl. Maj:t, med bifall till de af Riksdagen bestämda vilkor, meddela Arméförvaltningen och Kammarkollegium, till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande, hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen rörande detta ärende sålunda beslutit.

14:o af den 28 April, angående afsöndring af jord från kaptensbostället vid Vestgöta regemente Long Storegården N:o 3. (23.)

15:o af den 28 April, angående afsöndring af jord från fanjunkarebostället Anderstorp N:o 1. (24.)

16:o af den 28 April, angående upphörande af afgäld för boställsjord, som användes för arméns vapenöfningar. (25.)

17:o af den 28 April, angående afsöndring af jord från furirbostället vid Vestgöta regemente Vedum Näregården i Skaraborgs län. (27.)

Föredragna den 11 Maj; och blef, hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen rörande dessa fyra ärenden beslutit, Arméförvaltningen och Kammarkollegium till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande meddeladt.

18:o af den 28 April, angående utbyte af fanjunkarebostället Mölneby N:o 2 Nedra Bossgården mot frälsehemmanet Amundstorp N:o 2 Storegården i Elfsborgs län. (28.)

Föredragen den 11 Maj; och meddelades, hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen rörande detta ärende beslutit, Arméförvaltningen och Kammarkollegium, för att genom deras försorg till verkställighet befordras.

Hvad särskildt beträffade den Amundstorp Storegården åliggande reservskjutskyldighet vid Svenljunga gästgifvaregård, anbefaldes Kammarkollegium tillse, huruvida denna skyldighet kunde, på sätt jordegaren föreslagit, författningsenligt öfverflyttas på hans andel i hemmanet Amundstorp Skattegården.

19:o af den 12 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner med förslag till lag angående den allmänna värneplikten m. m. (41.)

I underdånighet anmäld den 1 Juni; och blef transsumt af skrifvelsen, i hvad den angår reglering af en del utgifter under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel, delgifvet Arméförvaltningen och Statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på hvardera ankomme; hvarförutom föreskrifter meddelades om de åtgärder, som, med anledning af de enligt denna skrifvelse beviljade särskilda anslag, vore att iakttaga; med undantag beträffande frågan om uppförande af ett kavalleri-etablissemant å Ladugårdsgärdet för Lifregementets Dragoncorps' m. fl:s behof, hvarom Kongl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles, uppå underdånig föredragning, fatta nådigt beslut.

20:o af den 24 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (46.)

Föredragen den 1 Juni; och meddelades i sin helhet Arméförvaltningen och Statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på hvardera ankomme, äfvensom ock vederbörande militära myndigheter, hvar i hvad samma myndighet rörde; hvarjemte särskilda föreskrifter angående en del verkställighetsåtgärder utfärdades.

21:o af den 18 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (51.)

Föredragen den 22 Juni i de delar denna skrivelse blifvit från Finansdepartementet till Landtförsvarsdepartementets handläggning öfverlemnad; och, jemte det cirkulär till Länsstyrelserna i vanlig ordning utfärdades angående det af Riksdagen beviljade anslag till understöd åt behöfvande, efter 1808—1809 års krig qvarlevande landtvärnsmän, blefvo, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, grunder för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar, samt angående tiden för afgång ur tjenst, af Kongl. Maj:t fastställda, att från ingången af år 1878 tjena till efterrättelse; hvarom vederbörande civila och militära myndigheter underrättades, med särskild föreskrift till Direktionen öfver Arméns Pensionskassa att från vederbörande embets- och tjenstemän, hvilka pensionsrätt enligt de nya bestämmelserna kunde tillkomma, infordra skriftligt förklarande, huruvida de vilja komma i åtnjutande af pensionsrätt enligt nu fastställda grunder mot fullgörande af de för sådant fall stadgade skyldigheter.

22:o af den 24 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af jord för utvidgning af mötesplatsen Malmen i Östergötlands län.

Föredragen den 1 Juni; och blef, hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen härutinnan beslutit, meddeladt Arméförvaltningen och Kammarkollegium, för att genom deras försorg till verkställighet befordras.

Stockholm den 27 December 1877.

Alfred Sjöberg.

4:o. Kongl. Sjöförsvars-departementet.

23:o Riksdagens underdåniga skrivelse den 19 Maj 1877, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel. (47.)

1877 den 1 Juni i underdånighet föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifven vederbörande till kännedom och efterrättelse, äfvensom föreskrifter meddelade om verkställigheten af fattade nådiga beslut i ämnet.

24:o af den 18 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (51.)

1877 den 1 Juni genom Finansdepartementet i underdånighet anmäld inför Kongl.

Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnade till Sjöförsvarsdepartementet, hvarifrån under den 22 Juni innevarande år nådiga föreskrifter blifvit vederbörande till efterrättelse meddelade.

Stockholm den 29 December 1877.

C. Nordenfalk.

5:o. Kongl. Civil-departementet.

25:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 1 Mars 1877, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ändring i 37 § af Kongl. Förordningen den 23 Maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm. (4.)

Anmälades den 16 Mars, då nådig kungörelse i ämnet utfärdades.

26:o af den 10 Mars, angående skatten för hundar. (14.)

Anmäld den 1 Juni, hvarvid, med bifall till Riksdagens framställning, ny författning i ämnet utfärdades.

27:o af den 20 Mars, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. (16.)

Anmäld den 13 April och innehållet af skrifvelsen meddelad Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

28:o af den 16 April, angående beviljad anslag till Statens jernvägsbyggnader. (34.)

Anmäld den 11 Maj och meddelad Styrelsen för Statens jernvägsbyggnader till kännedom.

29:o af den 12 Maj, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom anslagna fonder till sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag. (38.)

Vid anmälan här af den 18 Maj anbefaltes Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader att vidtaga de åtgärder, som på styrelsen ankomme, för de särskilda med statsbidrag understödda arbetenas fortsättande eller bringande till verkställighet.

30:o af den 12 Maj, angående beviljad statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad i följd af den staden senast öfvergångna brand. (39.)

Med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, förordnade Kongl. Maj:t den 18 Maj, att innehållet af Riksdagens skrifvelse skulle delgifvas dels Statskontoret och dels Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län till vederbörandes förstärkande.

31:o af den 12 Maj, angående beviljad statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn efter den staden senast öfvergångna brand. (40.)

Med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts

proposition i ämnet, förordnade Kongl. Maj:t den 18 Maj, att innehållet af Riksdagens skrifvelse skulle meddelas dels Statskontoret och dels Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gefleborgs län för vederbörandes förständigande.

32:o af den 17 Maj, angående beviljande af läneunderstöd för sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren. (57.)

Vid anmälan den 24 Maj af denna skrifvelse, anbefaltes och bemyndigades Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader, att från vederbörande infordra behörigt kontrakt om arbetets påbörjande under år 1878 och fullbordande enligt planen före utgången af år 1887 och samma kontrakt å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar under-teckna, samt meddela Statskontoret underrättelse, om hvad Styrelsen enligt Kongl. Maj:ts uppdrag tillgjort.

33:o af den 19 Maj, om bestämmande af reseersättning åt deputerade till Markgångstaxans upprättande. (63.)

Med bifall till Riksdagens framställning, har Kongl. Maj:t den 1 Juni låtit utfärda nådig Förordning i ämnet.

34:o af den 19 Maj, angående bestämmande af en viss orts lokaltid såsom den för landet lagligt gällande borgerliga tiden. (60.)

Den 1 Juni anbefaltes Vetenskapsakademien att, i anledning häraf, afgifva underdånigt utlåtande, hvarefter särskildt infordrade yttranden inkommit från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vester- och Norrbottens län, det förra af den 25 sistlidne Oktober och det senare af den 5 påföljde November.

35:o af den 22 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel. (48.)

Anmäldes den 1 Juni, hvarvid Kongl. Maj:t, med godkännande af de beslut, som blifvit utöfver eller med afvikelser, från hvad Kongl. Maj:t föreslagit, af Riksdagen fattade, samt med förklarande att i fråga om vilkoren för tillgodonjutande af de utaf Riksdagen beviljade tillfälliga löneförbättringar skulle lända till efterrättelse, hvad derom redan vore eller blefve föreskrifvet, förordnade, att innehållet af Riksdagens skrifvelse skulle meddelas Statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom öfriga vederbörande förvaltande verk, styrelser och chefer i de delar, som dem särskildt anginge, med bemyndigande att hos Statskontoret lyfta de af Riksdagen beviljade extra anslag; hvarjemte, i anledning af särskilda punkter i skrifvelsen samt de framställningar, som legat till grund för Kongl. Maj:ts proposition i ämnet äfvensom hvad i öfrigt förekommit, nådiga beslut meddelades.

36:o af den 22 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1878 års verldsutställning i Paris. (70.)

Skrifvelsen anmäldes den 1 Juni, och, jemte det innehållet deraf till behörig kännedom meddelades Statskontoret samt Komitén för Sveriges deltagande i nämnda utställning, förordnade Kongl. Maj:t, att det af Riksdagen beviljade anslag å 200,000

kronor skulle ställas till nämnde komités förfogande och att, derest komitén behöfde att genom förskottsansvisning använda något deraf redan under innevarande år, komitén hade att derom göra underdånig framställning.

Stockholm den 28 December 1877.

C. A. Sjöcrona.

6:o. Kongl. Finans-departementet.

37:o Riksdagens underdåniga skrifvelse den 10 Mars 1877, angående val af Fullmäktige i Riksbanken. (7.)

38:o af samma dag, angående val af dito i Riksgäldskontoret. (8.)

Dessa två skrivelser äro den 23 i samma månad inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

39:o af den 20 Mars, angående nedsättning af lastpenningarne samt annan ändring i tulltaxeunderrättelserna. (15.)

I öfverensstämmelse med Riksdagens i förestående skrifvelse anmälda beslut har Kongl. Maj:t den 23 i samma månad låtit utfärda nådig kungörelse angående ändringar i §§ 4 och 9 af underrättelserna, om hvad vid tillämpning af tulltaxan den 22 Juli 1875 iakttagas bör, att gälla från den 1 derpå följande April.

40:o af den 10 Mars, angående förberedande åtgärder för inrättande af s. k. landtbrefbäring. (13.)

Beträffande Riksdagens i denna skrifvelse gjorda hemställan, att, derest landtbrefbäring komme till stånd, tillfälle måtte beredas till befordran med landtbrefbärare af äfven rekommenderade bref, har Kongl. Maj:t, som den 1 sistlidne Juni meddelat Generalpoststyrelsen särskilda föreskrifter angående landtbrefbäringens ordnande, dervid tillika förordnat, att sådant tillfälle skall, der så ske kan, af bemälde styrelse beredas, dock att så vidt möjligt undvikes, att fortskaffningen sker nattetid.

41:o af den 31 Mars, angående stämpelpappersafgiften. (18.)

I anledning häraf har Kongl. Maj:t under den 1 sistlidne Juni medelst nådig kungörelse enligt Riksdagens beslut förordnat, att den i ämnet den 29 September 1876 utfärdade kungörelse skall fortfarande lända till efterrättelse från nästkommande års början till slutet af det år, under hvars lopp ny stämpelpappersbevillning varder af Riksdagen fastställd, dock, enligt Riksdagens jemväl anmälda beslut, med iakttagande, att så länge för de genom hofexpeditionen utfärdade nådiga resolutioner lösen samt sigillpenningar utgå, minskning i den för dessa resolutioner bestämda stämpelafgift skall ega rum till belopp, motsvarande omförmälda lösen och sigillpenningar.

42:o af den 28 April, angående afsöndring af jord från kronohemmanet Filsbäck Sven Fiskaregården. (20.)

Med gillande af Riksdagens i berörda skrifvelse anmälda beslut, i hvad det skilde sig från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, har Kongl. Maj:t den 4 sistlidne Maj låtit skrifvelsens innehåll meddelas Kammarkollegium till kännedom och vederbörandes förständigande.

43:o af samma dag, angående eftergift af kronans rätt till danaarf efter ogifta Margaretha Sandberg. (26.)

Den 4 sistlidne Maj i underdånighet anmäld, då Kongl. Maj:t med gillande af Riksdagens beslut låtit skrifvelsens innehåll vederbörande embetsmyndigheter till kännedom och efterrättelse meddelas.

44:o af samma dag, angående verkstald granskning af Statsverkets m. fl. fonders förvaltning under år 1874. (29.)

Den 4 sistlidne Maj har berörda skrifvelse jemte protokollsutdrag blifvit öfverlemnad till Civildepartementet, på hvars föredragning de i skrifvelsen omförmälda framställningar borde komma under nådig pröfning.

45:o af samma dag, angående eftergift af Kronofogden O. Moosberg ådömd ersättningsskyldighet till statsverket. (30.)

Riksdagens i berörda skrifvelse anmälda beslut har den 4 sistlidne Maj meddelats Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande.

46:o af samma dag, angående eftergift af Kronans rätt till danaarf efter enkan J. K. Sandström. (31.)

Riksdagens genom förestående skrifvelse meddelade beslut har den 4 sistlidne Maj meddelats vederbörande embetsmyndigheter till kännedom och efterrättelse.

47:o af samma dag, angående afsöndring af jord från indragna trumpetarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Åby N:o 2. (32.)

Hvad Riksdagen enligt förevarande skrifvelse beslutat, har den 4 sistlidne Maj meddelats Kammarkollegium till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande.

48:o af den 16 April, angående de i Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (33.)

Den 11 sistlidne Maj meddeladt Statskontoret för behörig kännedom.

49:o af den 15 Maj angående inskränkning i nu tillåtna tiden för jagt af elg. (42). Detta ärende, deri infortrade underdåniga utlåtanden afgifvits af Skogsstyrelsen den 12 Juli och af Vetenskaps-akademien den 19 September detta år, är för närvarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

50:o af den 19 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel. (43.)

Sedan Riksmarskalksambetet den 11 sistlidne Juni afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver Riksdagens i förestående skrifvelse framställda erbjudande i afseende å dispositionen af Tullgarns slott och kungsgård jemte dermed under eget bruk för-

enade hemmanen Kårtorp, Skyttorp, Nora och Stortorp med dertill hörande torp och lägenheter, har Kongl. Maj:t vid föredragning af samma skrifvelse den 10 derpå följande Augusti förklarar sig villig att nämnda anbud antaga, dock med Kongl. Maj:t förbehållen rätt att, derest kungsgårdens underhåll blefve för hofhållningen alltför betungande, kunna, efter laga fardagstid, till disposition för statsverket åter aflemna Tullgarns slott och kungsgård med de fyra ofvannämnda hemmanen samt emottagna, staten tillhöriga inventarier; och har, hvad i nyssnämnda hänseende sålunda blifvit beslutadt, till kännedom och efterrättelse meddelats så väl Kammarkollegium och Skogsstyrelsen, som Riksmarskalksambetet och Statskontoret, hvilka sistnämnda båda myndigheter derjemte om skrifvelsens innehåll i öfrigt förstärkt.

51:o af den 18 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (51.)

Jemte det Kongl. Maj:t vid föredragning häraf den 1 sistlidne Juni förordnat, att de delar af förestående skrifvelse, hvilka borde på andra departements föredragning komma under nådig pröfning, skulle för sådant ändamål till dem öfverlemnas, äfvensom att samtliga departement, med undantag af Utrikesdepartementet, borde underrättas derom, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda förslag, medgifvit, att, oberoende af hvad gällande stadganden innehölle om rätt till pension å allmänna indragningsstaten, civile embets- och tjänstemän samt betjente, hvilkas aflöning på grund af reglering, som skett vid de båda sist förflutne riksdagarne eller vid följande riksdagar kunde ega rum, vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar, skola vara berättigade — der ej för särskilda fall andra bestämmelser äro eller blifva meddelade — att, då de uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjenstear, å allmänna indragningsstaten undfå pension till lörens hela belopp, har så väl detta Riksdagens beslut, som innehållet af skrifvelsen i öfrigt, blifvit till kännedom och efterrättelse meddeladt Statskontoret och öfriga vederbörande embetsmyndigheter, hvar i hvad samma myndigheter rörde, hvarjemte resolutioner för de personer, som enligt skrifvelsen fått pensioner sig beviljade, blifvit i vanlig ordning utfärdade.

52:o af samma dag, angående beviljadt kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande. (58.)

Den 24 sistlidne Maj Statskontoret till kännedom meddeladt.

53:o af samma dag, angående nytt reglemente för Riksgäldskontoret. (59.)

Denna skrifvelse har den 24 sistlidne Maj blifvit, såsom ej påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

54:o af den 17 Maj, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. (54.)

Vid föredragningen häraf den 24 sistlidne Augusti har Kongl. Maj:t i enlighet med Riksdagens anhållan uppdragit åt en komité att öfverse nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin, i syfte att genom lagstiftningen måtte kunna åstadkommas ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, än som ge-

nom nuvarande lagstiftning egde rum; varande bemälda komités utlåtande i ämnet ännu ej inkommet.

Härjemte har Kongl. Maj:t med anledning af samma skrifvelse, likaledes den 24 Augusti, utfärdat ny förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

55:o af samma dag, angående förändringar, som i följd af Riksdagens beslut vidkommande § 9 i tulltaxeunderrättelserna, ansetts påkallade i afseende å vissa andra stadganden. (55.)

Med anledning af denna Riksdagens skrifvelse har Kongl. Maj:t under den 1 sistlidne Juni låtit utfärda särskilda nådiga kungörelser angående förändrad lydelse af dels § 1 i Kongl. Förordningen den 18 September 1874 angående frilager för proviantering af fartyg i Öresund och dels punkten 5:o b i Kongl. Kungörelsen sistnämnda dag angående restitution af bränvinstillverkningsafgift vid utförsel af bränvin till utrikes ort och till Norge.

56:o af samma dag, angående tullbevillningen. (56.)

Den 15 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med ej mindre det af Riksdagen afgifna taxeförslag än äfven Kongl. Kungörelsen angående ändringar i tulltaxeunderrättelserna den 23 Mars innevarande år låtit utfärda ny tulltaxa, att gälla från början af nästa år.

57:o af den 24 Maj, angående allmänna bevillningen. (78.)

I öfverensstämmelse med Riksdagens i denna skrifvelse anmälda beslut har Kongl. Maj:t den 1 sistlidne Juni, enligt Riksdagens tillika framställda anhållan, låtit kungöra, att, med iakttagande af de i afseende å bevillningstaxering inom Vesterbottens och Norrbottens läns lappmarker meddelade särskilda bestämmelser, nu gällande bevillningsstadga och dertill hörande instruktion för taxeringsförrättningarna komma att tjena till allmän efterrättelse för år 1878 och intill slutet af det år, under hvars lopp ny bevillningsstadga varder af Riksdagen fastställd.

Hvad berörda skrifvelse vidare innehåller i fråga om en af Styrelsen för Allmänna Hypoteksbanken i skrifvelse den 17 Oktober 1876 gjord framställning angående bankens och hypoteksföreningarnes beskattning har Kammarrätten till kännedom meddelats.

58:o af samma dag, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel. (49.)

Den 1 sistlidne Juni har denna skrifvelse, med undantag af den del deraf, som innefattar anmälan om Riksdagens beslut i afseende å Tullverkets utgiftsstater för år 1878, blifvit föredragen inför Kongl. Maj:t, som dervid, med godkännande af de rörande anslagen under Sjunde Hufvudtiteln af Riksdagen fattade beslut, i hvad dessa skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att innehållet af samma skrifvelse, med undantag af hvad anginge Tullverket, skulle till kännedom och efterrättelse meddelas Statskontoret äfvensom öfrige vederbörande embetsverk och myndig-

heter; och har Kongl. Maj:t i sammanhang härmed förordnat, att den för innevarande år gällande aflöningsstaten för Finansdepartementets expedition skall jemväl för år 1878 lända till efter rättelse, samt beträffande skogsväsendet enligt den under år 1877 vid Skogsinstitutet tillämpade undervisningsplan och med förhöjning af arvodet för läraren i kemi och fysik till 1.200 kronor, för läraren i författningsskapskap till 1,000 kronor och för läraren i nationalekonomi till 600 kronor, fastställt staten för nämnda läroverk för år 1878 till det af Riksdagen beviljade förhöjda belopp 21,300 kronor, hvarjemte Skogsstyrelsen, som bemyndigats disponera de på extra stat för sistnämnda år anvisade lönetillägg åt styrelsens chef och dyrtidstillägg åt dess embets- och tjänstemän, dels anbefalts att om Riksdagens beslut i fråga om anslag till en tredje enskild skogsskola skyndsamt underrätta Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de län, der styrelsen ansåge inrättandet af en sådan skola kunna komma i fråga, dels ock förstädigats att, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts den 8 Januari innevarande år fattade beslut, i sitt generalförslag öfver utgifterna från reservationsanslaget till skogsväsendet för år 1878 upptaga jemväl de för skogsingenjörerna och för undersökningar af vattendrag i Norrbottens län erforderliga belopp.

Jemte det vidare Kammarkollegium bemyndigats att lyfta de af Riksdagen för år 1878 anvisade så väl extra anslag som dyrtidstillägg åt verkets embets- och tjänstemän samt enahanda bemyndigande lemnats Kammarrätten och Öfverintendentsembetet i afseende å de för dess embets- och tjänstemän anvisade dyrtidstillägg, hafva de särskilda föreskrifter, som påkallats af Riksdagens beslut rörande dels ombyggnad af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Malmöhus län embetslokal samt dels inköp af en tomt i Karlskrona för framtida ombyggnandet af landsstatsembetshuset derstädes, blifvit vederbörande embetsmyndigheter till efter rättelse meddelade.

Vid förnyad anmälan den 26 sistlidne Oktober af förevarande skrifvelse, i hvad den afsåge tullverkets utgiftsstat, har Kongl. Maj:t förordnat, att de för innevarande år fastställda utgiftsstaterna skola, med iakttagande af vissa förändringar i aflöningsstaten, jemväl för år 1878 lända till efter rättelse.

Vidkommande telegrafverket har Kongl. Maj:t, efter infordrande från dess styrelse af förslag till definitiva stater för år 1878, uppgjorda med ledning af hvad Chefen för Finansdepartementet i fråga om samma stater yttrat uti det underdåniga anförande till statsrådsprotokollet den 16 sistlidne Mars, som funnes bilagdt Kongl. Maj:ts nådiga proposition af samma dag angående telegrafverkets utgiftsstat för år 1878, under den 26 sistlidne Oktober fastställt dylikt statsförslag, att lända till efter rättelse under enahanda förbehåll, som genom Kongl. Brevet den 13 November 1874 blifvit stadgadt i afseende å skyldighet för vederbörande att underkasta sig tillämpning af de allmänna villkor för åtnjutande af aflöning i statens tjänst, som Kongl. Maj:t efter pröfning af löneregleringskomiténs betänkande kunde finna godt i nåder fastställa.

Sedan slutligen Statskontoret den 29 nästlidne November inkommit med infor-

dradt förslag rörande disposition af de till genomförande af bemälda verks nya organisation för år 1878 uppförda anslag, har Kongl. Maj:t den 14 innevarande December härom meddelat nådigt förordnande.

59:o af samma dag, angående afsöndring af jord från indragna härads höfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården. (67.)

Den 1 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens enligt förestående skrifvelse till Kongl. Maj:ts förslag gjorda tillägg, låtit, hvad sålunda i ärendet förekommit, till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande meddelas Kammarkollegium.

60:o af samma dag, angående förvaltningen af kronans domäner. (68.)

Sedan Kammarkollegium till åtlydnad af Kongl. Maj:ts den 15 sistlidne Juni meddelade befallning den 15 derpå följande September afgifvit utlåtande och förslag till ordnandet af så väl centralstyrelsen som den lokala förvaltningen af de för statsverkets räkning utarrenderade fastigheter, har Kongl. Maj:t den 9 nästlidne November rörande detta ärende meddelat nådigt beslut.

61:o af den 22 Maj, angående afdrag af kronan behållen ränta af fräskatte- och kronohemman och lägenheter. (72.)

62:o af samma dag, angående ändring af §§ 2 och 11 i nu gällande bevillningsförordning. (73.)

Sistberörda två skrifvelser hafva den 1 sistlidne Juni blifvit inför Kongl. Maj:t föredragna och, så som då icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

63:o af den 24 Maj, angående beräkning af Statsverkets inkomster. (74.)

Innehållet af denna skrifvelse har den 1 sistlidne Juni blifvit Statskontoret till kännedom och efterrättelse meddeladt.

64:o af samma dag, i anledning af väckt fråga om rätt till lyftning af de till begravningshjelp afsedda innehållningar å löner. (75.)

Genom nådig remiss den 1 sistlidne Juni har Statskontoret erhållit befallning att komma med utlåtande öfver Riksdagens i förestående skrifvelse gjorda framställning, hvilket utlåtande ännu afvaktas.

65:o af samma dag, angående bergverkstiondens upphörande. (76.)

Rörande detta ämne har Kongl. Maj:t den 10 sistlidne Augusti utfärdat nådig kungörelse.

66:o af samma dag, angående begravnings- och öfriga kostnader i anledning af Hennes Maj:ts Enkedrottning Josefinas dödliga frånfälle. (77.)

Vid föredragning häraf den 1 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t anbefalt Statskontoret att för de af ofvannämnde anledning förskottsvis bestridda utgifter, tillhopa 49,468 kronor 53 öre godtgöra statsverket dels med 38,468 kronor 53 öre af de utaf Riksdagen enligt förevarande skrifvelse anvisade medel och dels med 11,000 kronor af det i Riksstaten för år 1878 å Sjunde Hufvudtiteln uppförda anslag till de Kongl.

Teatrarne; varande skrifvelsens innehåll jemväl meddeladt Riksmarskalksemetbetet till kännedom och för Direktionens för Kongl. Maj:ts Hofkapell och Teatrar förständigande.

67:o af samma dag, med ny riksstat. (79.)

Den berörda skrifvelse bilagda riksstat har den 1 sistlidne Juni öfverlemnats till Statskontoret för kännedom och efterrättelse.

68:o af den 22 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel. (48.)

Sistberörda skrifvelse, som genom Civildepartementet blifvit i underdånighet anmäld samt jemte protokollsutdrag till Finansdepartementet öfverlemnats, i hvad den angår ersättning till Sala bergslag för förlust genom vissa räntors förvandling, har den 1 sistlidne Juni blifvit i berörda hänseende meddelade Kammarkollegium till kännedom och efterrättelse samt vederbörandes förständigande, hvarjemte jemväl Statskontoret lemnats underrättelse om Riksdagens i nämnda hänseende anmälda beslut.

69:o af den 15 Maj, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning. (52.)

Under den 6 sistlidne Juli har i anledning häraf kungörelse blifvit i nåder utfärdad.

Stockholm den 28 December 1877.

Herman Odelberg.

Expeditions-Chef.

7:o. Kongl. Ecklesiastik-departementet.

70:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 23 Mars 1877, i anledning af nådig proposition angående anslag för beredande af ökadt antal sjukplatser å hospitalen. (17.)

Kongl. Maj:t har den 26 Mars 1877 afgjort detta ärende.

71:o af den 23 Maj, angående teckningsundervisningen och teckningslärarnes vid elementarläroverken ställning och lönevilkor. (71.)

Sedan Domkapitlen samt Direktionerna öfver Stockholms stads undervisningsverk och Nya Elementarskolan afgifvit underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t genom nådig proposition till Riksdagen af denna dag afgjort detta ärende.

72:o af den 19 Maj, angående ändring af § 4 i Kongl. Kungörelsen den 29 December 1860 rörande folkundervisningen i riket. (61.)

Kongl. Maj:t har den 10 September 1877 låtit utfärda nådig kungörelse i ämnet.

73:o af den 24 Maj, angående reglering af utgifterna under Riksstatens Åttonde Hufvudtitel. (50.)

Kongl. Maj:t har den 1 Juni 1877 meddelat vederbörande Riksdagens beslut med deraf föranledda föreskrifter.

74:o af den 24 Maj, i anledning af nådig proposition angående försäljning af de Provinciälläkaren i Ölands Södra Mot på lön anslagna bohemman. (65.)
Den 8 Juni 1877 har Kongl. Maj:t i nåder anbefalt sin Befallningshafvande i Kalmar län att häröfver afgifva underdänigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

Stockholm den 7 Januari 1878.

Ex officio

F. A. Westerling.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter intagna, genom Riksdagens år 1877 aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1877 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. Justitie-departementet.

- 5:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 28 April 1877, i fråga om ändring af 3 kapitlet 23 § i Kongl. Stadgan angående försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer af den 29 Maj 1846. (35.)
- 7:o af den 9 Maj, angående utsträckt rätt för församlingarna att vid tillsättning af presterliga beställningar kalla fjerde profpredikant. (37.)

Kongl. Landtförsvars-departementet.

- 19:o af den 12 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag angående den allmänna värnpligten m. m., i hvad den rörer frågan om uppförande af ett kavalleri-etablissemant å Ladugårdsgärdet.

Kongl. Civil-departementet.

- 34:o af den 19 Maj, angående bestämmande af en viss orts lokaltid såsom den för landet lagligt gällande borgerliga tiden. (60.)

Kongl. Finans-departementet.

- 49:o af den 15 Maj, angående inskränkning i nu tillåtna tiden för jagt af elg. (42.)

64:o af den 24 Maj, i anledning af väckt fråga om rätt till lyftning af de till begrafningshjelp afsedda innehållningar å löner. (75.)

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

74:o af den 24 Maj, i anledning af nådig proposition angående försäljning af de provincialläkaren i Ölands Södra Mot på lön anslagna bohemman. (65.)

II.

Förteckning på sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrifvelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitieombudsmannens till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, äfvensom uppgift å de åtgärder, hvilka sedermera blifvit med dem vidtagna.

Kongl. Justitie-departementet.

1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarie-publici-befattningen. (225).

Detta ärende är, på sätt uti sist afgifna förteckning omförmäles, beroende på handläggning af Nya Lagberedningen.

2:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af så kallade tjenstehjonsböcker i stället för nu brukliga orlofseddlar. (110.)

1860 den 2 November inför Kongl. Maj:t i Statsrådet anmäld; och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.

3:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till ny lag rörande vattenrätten. (57.)

Sedan Nya Lagberedningen afgifvit underdånigt förslag till Förordning angående torrläggning af jord, har Kongl. Maj:t beslutat att öfver samma förslag infordra Högsta domstolens yttrande.

4:o af den 11 November 1863, angående upprättande af förslag om omorganisation af domkapitlen. (155.)

Det i sist afgifna förteckning rörande detta ärende omnämnda, från Högsta domstolen infordrade underdåniga utlåtande afvaktas.

5:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafik. (90.)

Frågan afvaktar Kongl. Maj:ts nädiga beslut.

6:o Riksdagens underdåniga skrivelse af den 15 Maj 1872, angående ändring i gällande stadganden rörande socknemäns inbördes skyldighet att deltaga i prestgårdsbyggnad. (84.)

Kongl. Maj:ts nådiga beslut afvaktas.

7:o af den 24 Maj 1873, angående dels unga förbrytares insättande i förbättringsanstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelse-systemet. (92.)

Frågan hvilat fortfarande i afvaktan på Fångvårdsstyrelsens infortrade underdåniga utlåtande.

8:o af den 10 Maj 1875, i fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled. (39.)

Nya Lagberedningen är sysselsatt med utarbetande af förslag i ämnet.

9:o af den 18 Maj 1875, om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna i Sverige. (44.)

Detta ärende är, på sätt föregående förteckning omförmäler, fortfarande beroende på handläggning af Nya Lagberedningen.

10:o af den 21 Maj 1875, rörande förändrad lagstiftning om preskription för klander å jordafång. (63.)

På sätt föregående förteckningar omförmäla, är detta ärende öfverlemnadt till handläggning af Nya Lagberedningen; och afvaktas beredningens yttrande i ämnet.

11:o af den 9 Maj 1876, om vidtagande af åtgärder för utfärdande af en fullständig handelslagbok för Sverige. (30.)

Sedan de i sist afgifna förteckning omnämnda åtgärder ledt till ett gynnsamt resultat, har Kongl. Maj:t den 26 sistlidne Januari åt kommitterade uppdragit att utarbeta ett på den tyska handelsrätten grundadt förslag till ny vexellag, så vidt möjligt öfverensstämmande med de lagförslag angående samma ämne, som samtidigt kunde blifva uppgjorda af dertill förordnade norska och danska kommitterade.

12:o af den 14 Maj 1876, angående väckt förslag om vidtagande af lagstiftningsåtgärder till betryggande af den allmänna ordningen och personliga säkerheten. (70.)

Öfver ett i Justitiedepartementet i anledning af ifrågavarande skrivelse uppgjort förslag till förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Förordningen om Nya Strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, har Högsta domstolen afgifvit infortrade utlåtande; och afvaktas Kongl. Maj:ts vidare beslut i ärendet.

Stockholm den 31 December 1877.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

Kongl. Landtförsvars-departementet.

13:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 September 1860, angående ifrågakända förändringar i Militieboställsordningen. (126.)

Förhållandet sedan förra berättelsen oförändradt.

14:o af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under Rikstatsens Fjerde Hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning, huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente hvarefter vederbörande vid kronoauktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka skola af Arméförvaltningen och Förvaltningen af sjöärendena upprättas, hafva ännu icke blifvit af dessa embetsverk afgifna.

15:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den s. k. administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa delar. (89).

Hvilar, i hvad Landtförsvarsdepartementet rör, enligt nådigt beslut den 6 November 1868.

16:o af den 24 Maj 1873, i anledning af gjorda framställningar i fråga om grundskatterna och indelningsverket. (74.)

Frågan om indelningsverket kan icke vinna sin lösning, förr än en ny härordning varder af Kongl. Maj:t med Riksdagen fastställd.

17:o af den 11 Maj 1876, i anledning af den år 1875 verkställda granskning af Statsverkets med flere allmänna fonders förvaltning under år 1873. (54.)

Revisorernes af Riksdagen gillade anmärkning deremot, att från förenade mötespassvolansfonden och invalidhusfonden utgått medel till Arméförvaltningens aflöning, samt att å Fjerde Hufvudtitelns allmänna besparingar anordnats arfvoden till predikanten, läkaren och klockaren å Carlstens fästning, har föranledt dertill, att, på Kongl. Maj:ts förslag, särskilda medel till aflöning åt öfvertalige tjenstemän hos Arméförvaltningen m. m. blifvit vid senaste statsreglering af Riksdagen anvisade, samt att godtgörelse till de nämnda befattningshafvandena å Carlstens fästning numera utgår från reservationsanslaget för Artilleriregementena.

Stockholm den 27 December 1877.

Alfred Sjöberg.

Kongl. Sjöförsvars-departementet.

18:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 14 April 1866, angående utarbetande af förslag till ny fördelning af städernas båtsmanshåll. (44.)

Förvaltningen af Sjöärendena, Kammar- och Kommersekollegierna, hvilka, enligt nådigt beslut den 2 Mars 1876, erhållit uppdrag att på vissa angifna grunder uppgöra nytt förslag till fördelning af städernas båtsmanshåll, hafva under den 29 Oktober innevarande år afgifvit sådant förslag, hvilket för närvarande är under granskning, för att af Kongl. Maj:t i nåder pröfvas.

19:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1868, angående befrielse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar.

20:o af den 10 Maj 1869, angående befrielse för fartyg och båtar af viss dräktighet att vid ingåendet taga lots och erlägga lotspenningar. (54.)

Det enligt senast afgifna förteckning från Lotsstyrelsen under den 31 December 1875 infordrade förslag till reglemente för lots- och fyrinrättningen i riket har under den 17 sistlidne Juli blifvit afgifvet, vid föredragning hvaraf den 7 innevarande månad Kongl. Maj:t från vederbörande infordrat underdåniga utlåtanden i ämnet.

Stockholm den 29 December 1877.

C. Nordenfalk.

Kongl. Civil-departementet.

21:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 23 April 1874, i fråga om förändrad lydelse af 9 § i Kongl. Kungörelsen den 30 December 1863, angående nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar m. m. (22.)

Sedan Statskontoret inkommit med utlåtandet i ämnet, har Kongl. Maj:t den 2 Februari 1877 genom nådigt Bref till bemälda embetsverk förklarar, att icke allenast nämndeman, utan äfven fjerdingsman, hvilken önskade att hos kronofogden i orten uppbära den ersättning, hvartill han i förenämnda hänseende vore på grund af Kongl. Kungörelserna den 30 December 1863 eller den 17 Maj 1867 berättigad, skulle ega till denna tjänsteman ingifva sin kostnadsräkning, försedd med behörigt bevis om närvaro vid den förrättning, för hvilken ersättning begärdes; med åliggande för kronofogden att, efter granskning af räkningen och sedan väglängden blifvit bestyrkt, utbetala det godkända beloppet och vid hvarje kvartals stat eller förr, om så erfordrades, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande begära godtgörelse för hvad som blifvit utgifvet.

22:o af den 4 Mars 1876, angående meddelande af föreskrifter för de ombud, som å statens vägnar deltaga i granskningen af jernvägsaktiebolagens förvaltning och räkenskaper. (7.)

Vid pröfning den 23 sistlidne Mars, af det på sätt redogörelsen för sistlidna år utvisar, från Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader infordrade förslag till instruktion för omförmälda ombud, har dylik instruktion blifvit af Kongl. Maj:t fastställd.

23:o af den 14 Maj 1876, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående antagandet af det metrisk mått- och vigtsystemet. (67.)

Sedan Generaldirektören Falkman afgifvit förslag till författningar i ämnet, samt infortrade utlåtanden inkommit från Vetenskapsakademien, Kommerskollegium, Sundhetskollegium och Kontrolldirektören, har Kongl. Maj:t den 16 sistlidne November funnit godt nedsätta en komité, med uppdrag att, efter granskning af ofvanberörda författningsförslag och hvad i ärendet blifvit anfördt eller eljest förekomme, afgifva yttrande och dervid göra hemställan om de förändringar i förslagen, hvartill granskningen kunde föranleda.

24:o af den 16 Maj 1876, i fråga om beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Anmälades den 4 Maj 1877 och remitterades till utlåtande af Öfverståthållarembetet och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länen, huruvida förhållandena i hufvudstaden eller inom Länen kunde gifva anledning dertill, att särskilda stadganden i det af Riksdagen angifna syfte må anses vara af behofvet påkallade, samt i sådant fall med förslag i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma. Sådana utlåtanden hafva ännu icke fullständigt ingått.

25:o af den 11 Maj 1876, om revision af gällande föreskrifter rörande användande af eder. (62.)

Är ännu på pröfning beroende.

Stockholm den 28 December 1877.

C. A. Sjöcrona.

Kongl. Finans-departementet.

26:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 20 Juni 1860, i fråga om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatteberäkningar och reducerande af mantalsbråken till decimalbråk. (76.)

Detta mål, i hvilket Kammarkollegium och Landtmäterikontoret afgifvit särskilda underdåniga utlåtanden, är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

27:o af den 26 Mars 1863, i anledning af de under åren 1860 och 1861 verkställda revisioner af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning under åren 1858 och 1859. (61.)

Det i anledning af Rikets Ständers förevarande skrifvelse uppgjorda förslag till nytt afskrifningsreglemente har genom nådigt beslut den 24 Augusti 1877 blifvit öfverlemnadt till Sjöförsvarsdepartementet för att af dess chef, efter gemensam beredning med chefen för Landtförsvarsdepartementet, inför Kongl. Maj:t föredragas.

28:o af den 25 Juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å krononybyggen. (109.)

Sedan ett af Revisionssekreteraren E. Poignant, enligt nådigt uppdrag, utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit jemte öfver af Länsstyrelserne afgifna yttranden remitteradt till Kammarkollegium, har bemälde Kollegium den 4 December 1874 inkommit med utlåtande i detta ärende, som är på nådig pröfning beroende.

29:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk m. m. (37.)

Sedan Kammar- och Kommerskollegierna erhållit nådigt befallning att, efter bergslagsintressenternas hörande, inkomma med underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 24 Augusti 1875, med bifall till bemälde Kollegiers framställning, förklaradt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län egde, då han af Kollegierna för utredning af denna fråga derom anmodades, förordna sakkunniga personer för att på stället verkställa uppskattning af värdet utaf Sala bergslags och Sala stads samtliga med grufvedriften och silfververket sammanhängande skyldigheter och förmåner, för så vidt icke dessa voro till beloppet eller grunderna för deras beräknande bestämda, samt att derom afgifva berättelse och utredning.

30:o af den 10 Maj 1871, angående år 1870 verkställd revision af Statsverkets m. fl. allmänna fonders förvaltning år 1868. (32.)

Sedan genom nådigt beslut den 18 Oktober 1872 förevarande skrifvelse blifvit remitterad till Statskontoret för afgifvande af utlåtande öfver deri gjord framställning i fråga om förskott af allmänna medel, har Statskontoret i utlåtande den 31 December 1873 dels tillstyrkt att i Statskontorets räkenskaper alla förskott från och med år 1875 skulle i enlighet med två hos Statskontoret upprättade, Kongl. Maj:ts pröfning underställda formulär bokföras och redovisas; dels ock upplyst att förutom hos Statskontoret och Förvaltningen af Sjöärendena, för hvilket sistnämnda verk förändring i förskottens bokföring under den 26 Augusti 1873 genom då i nåder fastställt nytt räkenskapsformulär redan blifvit af Kongl. Maj:t anbefald, förskottsutbetalningar till betydligare belopp förekomme endast hos Arméförvaltningen, men att det hos sistnämnda embetsverk följda hufvudboksformulär syntes lägga hinder i vägen för tillämpning derstädes af den af Statskontoret föreslagna bokföringen af förskotter.

Vid underdånig föredragning häraf den 5 Juni 1874 har Kongl. Maj:t anbefalt Arméförvaltningen att inkomma med underdånigt yttrande, huruvida den bokföringsformulär, som läge till grund för ofvanberörda för Förvaltningen af Sjöärendena fastställda hufvudboksformulär, kunde jemte den af Statskontoret föreslagna bokföring af förskottsmedel anses vara för Arméförvaltningen lämplig; hvarjemte Kongl. Maj:t förordnat, att förskotter från öfriga förvaltande verk skulle bokföras i enlighet med det af Statskontoret afgifna förslaget; varande berörda från Arméförvaltningen infordrade yttrande ännu ej inkommet.

Vidare har Kongl. Maj:t genom nådig remiss likaledes den 18 Oktober 1872 anbefalt Statskontoret och Kammarrätten att afgifva underdånigt utlåtande öfver den

i Riksdagens ifrågavarande skrifvelse gjorda framställning i fråga om åstadkommande af en tidigare afslutning och revision af allmänna räkenskaper. Detta utlåtande har ännu ej inkommit.

31:o af den 24 Mars 1871, angående omarbetande af Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6.)

Efter det den för utredning af detta ärende tillsatta komité afgifvit underdånigt betänkande, deröfver Kammarrätten, efter Länsstyrelsernas och Konsistoriernas hörande, sig utlätit, har detta ärende blifvit remitteradt jemväl till den för reglerande af Landsstatens löner m. m. tillsatta komité, hvilken den 20 Oktober 1875 afgifvit yttrande, bland annat, äfven i denna fråga; varande komiténs betänkande i denna del på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

32:o af den 8 Maj 1872, angående upphörande af hofveriskyldigheten till kungsgårdar och militieboställen i Skåne. (54.)

I anledning af förevarande skrifvelse hafva Kammarkollegium och Arméförvaltningen den 22 Februari 1875 afgifvit underdåniga utlåtanden, som äro på nådig pröfning beroende.

33:o af den 23 Maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från Statskontoret utbetaldt statsbidrag. (69.)

Efter det Direktionen för nämnda stenkolsverk afgifvit infordrade yttranden i anledning af denna skrifvelse samt Justitiekanslersembetet i frågan sig utlätit, är detta ärende, sedan jemväl Kammar- och Kommersekollegierna den 23 November 1876 afgifvit utlåtande angående den dem den 21 Augusti 1874 anbefalda utredning, på nådig pröfning beroende.

34:o af den 24 Maj 1873, angående åtgärder för bevakande af statens rätt och fördel i afseende å de egendomar i Norrbottens län, hvilka benämnas »Gellivaraverken». (85.)

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län häröfver afgifna utlåtande har den 2 April 1874 blifvit öfverlemnadt till Kammarkollegium, hvars yttrande i målet ännu afvaktas.

35:o af den 24 Maj 1873, angående gjord framställning i fråga om grundskatterna och indelningsverket.

Sedan Kongl. Maj:t den 22 Juli 1875 uppdragit åt en komité att verkställa de undersökningar och uppgöra de förslag, hvilka kunde finnas behöfliga såsom förberedelser till arbetena af en större komité, hvilken skulle hafva till uppgift att pröfva, på hvad sätt och i hvilken ordning, under förutsättning att de nu af fastigheter utgående grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvär varda successivt förminskade för att slutligen upphöra, ersättning för de genom dem Statsverket tillflytande inkomster må vara att säkert påräkna på samma gång som tillgångar derutöfver beredas för de statsutgifter, hvilka finnas erforderliga för det successiva genomförandet och uppehållandet af en härordning, som bygges å grundvalen af de i Kongl. Maj:ts nådiga pro-

position till Riksdagen af den 16 Januari 1875 innefattade bestämmelser, samt bemålde komité den 20 Oktober 1876 afgifvit underdånigt betänkande, har Kongl. Maj:t den 8 sistlidne Januari till pröfning förehaft frågan om de åtgärder, som kunde anses nödiga såsom förberedelse och vilkor för vidtagande af lindring i grundskatterna, hvarefter särskilda propositioner till Riksdagen aflåtits angående dels ändringar i gällande bestämmelser rörande bevilning af jordbruksfastighet samt dels femton procent afdrag å den Kronan behållna ränta.

Vidare har Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 24 Maj detta år anbefalt Kammarrätten att öfver det af ofvanbemälda komité upprättade förslag till förordning om grunderna och sättet för bevilningstaxeringen infordra Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utlåtanden, företrädesvis öfver de delar af förslaget, som angå »uppgifter till ledning vid taxeringen», »taxeringsmyndigheterna och deras åligganden» samt att derefter med eget underdånigt yttrande öfver samma förslag till Kongl. Maj:t inkomma. Sedan detta yttrande den 15 December 1877 till Kongl. Maj:t inkommit, är ärendet nu beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

36:o af den 23 April 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsafgifterna. (25.) Denna skrifvelse är den 5 Juni 1874 i underdånighet anmäld samt remitterad till Öfverdirektören för Mynt- och Kontrollverken för afgifvande af underdånigt utlåtande.

Sedan handlingarna blifvit från Öfverdirektören återfordrade och af honom återstälts, har Kongl. Maj:t den 24 Augusti 1877 i ärendet infordrat Kontrolldirektörens underdåniga utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

37:o af den 19 Maj 1874, angående upphörande af klockares brefbäringsskyldighet. (75.)

Sedan Generalpoststyrelsen den 8 December 1876 afgifvit underdånigt utlåtande samt ej mindre Chefen för Statistiska Centralbyrån än äfven Statskontoret i ärendet sig yttrat, har Kongl. Maj:t vid föredragning den 10 sistlidne Augusti af Riksdagens ofvanberörda skrifvelse funnit densamma icke för närvarande föranleda till annan åtgärd än att Kongl. Maj:t med afsende å hvad i ärendet förekommit i nåder förordnat:

att den enligt nådiga kungörelsen den 5 December 1873, angående fribrefsrättens upphörande m. m., kyrkoherdar tillagda rätt att för skrivelser i tjänsteärenden, hvilka med allmän post befordras, begagna tjänstefrimärken och tjänstebrefkort, må äfven till komministrar och kapellpredikanter samt pastors- och sockenadjunkter utsträckas;

samt att, då ecklesiastik tjänsteman, hvilken eger att anlita klockareposten, anmäler sig å postanstalt till begagnande af lösväska för befordran af försändelser, som röra tjänsten, dylikt postförsändningssätt skall honom medgifvas, utan att, der ej lösväskan användes för fortskaffande af andra försändelser än de, som kunna angå hans tjänst, någon afgift må honom affordras för lösväskans expedierande å postanstalt eller för densammas fortskaffande med allmänna posten.

38:o af den 21 Maj 1874, i anledning af Kongl. Maj:ts i den nådiga proposi-

tionen angående Statsverkets tillstånd och behof framställda förslag angående allmänna bevillningen. (94.)

Sedan i anledning häraf Kongl. Maj:t den 29 i samma månad anbefalt den för afgifvande af förslag till reglering af Landsstatens löner tillsatta komité att inkomma dels med utlåtande öfver den väckta frågan om allmänna bevillningens upptagande i Riksstat och Statsverkets räkenskaper för det år, då bevillningen inflyter, dels ock med förslag till förändringar i bevillningsstagedan m. m., har utlåtande härom blifvit af bemälde komité afgifvet i sammanhang med dess underdåniga betänkande den 13 Oktober sistlidet år angående uppbörds- och redovisningsväsendet för länen.

Efter det Statskontoret den 25 påföljde November afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver komiténs betänkande, i hvad det rörde skatternas upptagande i Riksstaten och räkenskaperna ett år senare än nu eger rum, är målet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

39:o af den 16 April 1875, i fråga om anskaffande af ny lokal för Riksbanken. (18.)

Sedan ej mindre Öfverintendentsembetet afgifvit underdånigt utlåtande, deri bemälde Embete förmält sig icke hafva funnit någon staten tillhörig plats i hufvudstaden i afseende å läge, utrymme och trygghet mot eldfara erbjuda sådana fördelar för en bankbyggnad som Helgeandsholmen, än äfven Riksmarskalksembetet i frågan sig yttrat, samt Kongl. Maj:t vid föredragning den 10 December 1875 af detta ärende äfvensom i sammanhang dermed en af Öfverståthållarembetet gjord underdånig framställning om upplåtelse åt Stockholms stad af den för Riksbankens ifrågavarande hus obehöfliga delen af nämnde holme, förordnat att särskilde komiterade skulle öfverlägga om de vilkor, hvarunder Riksbanken och Stockholms kommun skulle kunna antagas möjligen vara hugade att för erhållande af dispositionsrätt öfver Helgeandsholmen, bägge tillsammans eller endera af dem, bereda tillgång till hvad som kunde finnas nödigt för uppförandet af ett nytt hofstall jemte öfriga derför erforderliga byggnader å plats, som befunnas lämplig och utan särskild kostnad för statsverket kunde erhållas, har Kongl. Maj:t, efter det bemälde komiterade den 14 December 1876 afgifvit underdånigt utlåtande samt särskilda infordrade underdåniga yttranden derefter aflåtits den 31 Mars af Riksmarskalksembetet, den 14 Juni af Fullmäktige i Riksbanken och den 24 Juli, allt innevarande är, af Öfverintendentsembetet, vid förnyad föredragning af detta ärende den 10 sistlidne Augusti anbefalt Öfverståthållarembetet att deri inhemta Stockholms Stadsfullmäktiges yttrande och dermed jemte eget underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t inkomma innan den 15 derpå följande December.

40:o af den 3 Maj 1875, angående ändring i Kongl. Kungörelserna den 7 Juli 1847 och den 7 Augusti 1863 angående sättet för utarrendering af vissa kronans fastigheter.

Sedan den med anledning af förestående skrifvelse tillsatta komité den 19 Maj 1876 afgifvit underdånigt utlåtande samt yttranden deröfver inhemtats af vederbörande

myndigheter, har Kongl. Maj:t rörande detta ärende aflåtit nådig proposition till Riksdagen.

41:o af den 8 Maj 1875, i anledning af väckt förslag om vidtagande af åtgärder för upphjelpande af kolonien S:t Barthelemy. (34.)

Sedan utgifvaren af Svenskt Handelslexicon. Litteratören Hugo Nisbeth numera afgifvit berättelse angående det honom den 7 April 1876 lemnade uppdrag, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

42:o af den 19 Maj 1875, angående väckt fråga om vidtagande af åtgärder i afseende å de privilegierade stockfångstskogarne. (50.)

Den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium att, efter det ej mindre Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens, Vesterbottens och Vester-Norrlands län samt vederbörande stockfångst-privilegii-innehafvare blifvit hörda än äfven Skogsstyrelsen afgifvit yttrande, med underdanigt utlatande inkomma, hvilket dock ännu ej blifvit af Kollegium afgifvet.

43:o af samma dag, i fråga om rätt till försäljning af åbo- äfvensom skatterätt till under bruk skatteköpta hemman. (54.)

Sedan Kammar- och Kommerskollegierna den 23 November 1876 afgifvit infordradt underdanigt utlatande öfver Riksdagens i ofvanberörda skrifvelse gjorda framställning, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

44:o af den 22 Maj 1875, angående stämpelpappersafgiften. (68.)

Jemte det nådig förordning om stämpelpappersafgiften blifvit utfärdad den 15 Oktober 1875, har, beträffande Riksdagens framställning rörande förändring i beläggningsstämplarnes storlek, utseende och beskaffenhet, infordrade yttranden afgifvits af vederbörande Hofrätter: och har, sedan Kongl. Maj:t tillika anbefalt sin Minister för utrikes ärendena att genom de förenade rikenas beskickningar i Danmark, Frankrike och Tyskland söka anskaffa ej mindre de lagar, som i dessa länder vore gällande än äfven prof på de olika beläggningsstämplar, hvilka derstädes kunde vara i bruk, dylika handlingar från nämnda länder till Finansdepartementets expedition inkommit.

Vid underdanig föredragning af detta ärende den 2 Juni 1876 har Kongl. Maj:t förordnat att en förminskning i formatet af de nuvarande beläggningsstämplarne skall ega rum och att de nya förminskade stämplarne skola i sin helhet eller, hvad angår dubbla beläggningsstämplar, till så stor del, som skall fästas vid handlingen, derå häftas med hela sin ena yta på sätt för närvarande med vaxelstämplar eger rum: hvarförutom Kongl. Maj:t anbefalt Statskontoret att till Kongl. Maj:t inkomma med underdanigt yttrande ej mindre öfver två i ärendet inom Finansdepartementets expedition utarbetade författningsförslag än äfven angående den storlek och det utseende, som för de nya beläggningsstämplarne må vara lämpligast samt om de omständigheter i öfrigt, hvilka vid den ifrågavarande förändringens genomförande borde enligt Statskontorets åsigt komma under öfvervägande.

Det salunda från Statskontoret infordrade yttrandet har ännu ej inkommit.

45:o af den 15 April 1876, angående åläggande för de statens embetsverk, hvilkas räkenskaper granskas af Riksdagens revisorer, att i räkenskaperna under särskildt konto upptaga från dem utbetalda anslag med eventuel återbetalningsskyldighet. (21.)

Sedan Statskontoret dels den 10 Augusti 1876 afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver Riksdagens berörda framställning, dels ock den 30 sistlidne April meddelat ytterligare upplysningar i ärendet, har Kongl. Maj:t den 15 Juni detta år meddelat Statskontoret nådig befallning derom, att af bemälde embetsverk redan utlemnade eller derefter utlemnande försträckningar, för hvilka under vissa inträffande förutsättningar återbetalning eller afkomst framdeles kan ifrågakomma, och som ej kunna hänföras till förskottsvis verkställda utbetalningar å leveranser eller kontraherade arbeten, skola tillika med de vilkor som betinga återbetalningen eller afkomsten, antecknas i en särskild liggare med titel »Utgifna medel med eventuel återbetalningsskyldighet», samt att sådana utbetalningar böra i den räkenskap, som Statskontoret afgifver, inom linien uppföras; och har enahanda befallning meddelats Arméförvaltningen och Förvaltningen af Sjöärendena.

46:o af den 11 Maj 1876, i anledning af den år 1875 verkställda granskning af statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under år 1873. (54.) Vid föredragning af denna skrivelse den 19 Maj 1876 har Kongl. Maj:t beträffande Riksdagens deri gjorda hemställan om förändring i vissa till stora barnhuset m. fl. inrättningar utgående anslag infordrat Statskontorets utlåtande, äfvensom anbefalt, att transsumt af skrifvelsen i öfriga delar måtte öfverlemnas till de statsdepartement, på hvilkas föredragning dessa borde komma under nådig pröfning; varande Statskontorets utlåtande ännu ej till Kongl. Maj:t inkommet.

47:o af samma dag, rörande förändrade föreskrifter för hushållningen med statens skogar. (60.)

Beträffande detta ämne har Kongl. Maj:t i sammanhang med frågan om förändrad förvaltning af statens fastigheter till Riksdagen aflåtit nådig proposition.

48:o af den 16 Maj 1876, om åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning. (75.) Denna skrivelse är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Stockholm den 28 December 1877.

Herman Odelberg.
Expeditionschef.

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

49:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 26 April 1851, angående åtgärder för en förbättrad själavård i hufvudstaden. (60.)

Sedan Kongl. Maj:t den 13 December 1872 beslutit att till Nämnden för ordnande af presterskapets aflöning i hufvudstadens territoriella församlingar låta öfverlemnna handlingarna i målet för att tagas i öfvervägande i sammanhang med de Nämnden i öfrigt uppdragna göromål och till den vidare åtgärd, hvartill förhållandena kunna föranleda; så har Nämnden den 7 December 1874 inkommit med underdånigt utlåtande, som den 30 i samma månad remitterats till Stockholms stads Konsistorium, för att, efter vederbörande presterskaps hörande, deröfver afgifva underdånigt yttrande: och har detta yttrande den 25 Februari 1876 till Kongl. Maj:t inkommit.

50:o af den 12 Juni 1866 i fråga om indragning af de s. k. prebendepastorat. (72.)

Efter det Kongl. Maj:t den 2 November 1866 infortrat samtliga Domkapitels underdåniga utlåtanden i ämnet samt dessa till Kongl. Maj:t inkommit och Kanslersembetet vid universitetet, till följd af nådig befallning den 9 April 1867, underdånigt utlåtande af den 23 Juli 1868 afgifvit, har Kongl. Maj:t i denna fråga inhemtat Allmänna Kyrkomötets yttrande, hvilket den 12 påföljande Oktober inkommit.

51:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 Maj 1867, angående ändring i gällande stadganden om prest- och pastoralexamina samt om andra vilkor för presterlig befordran. (97.)

Efter det denna underdåniga skrifvelse jemte från vederbörande infortrade utlåtanden i ämnet blifvit den 13 Augusti 1868 från Justitie- till Ecklesiastikdepartementet öfverlemnad, har Kongl. Maj:t den 21 i samma månad häröfver inhemtat underdånigt utlåtande från Allmänna Kyrkomötet, hvilket utlåtande den 12 påföljande Oktober inkommit: och har Kongl. Maj:t den 5 Januari 1869 öfverlemnadt detta ärende till behandling af den för revision af Kyrkolagen förordnade Komité, hvars förslag den 20 Mars 1874 läres till Justitiedepartementet inkommit och blifvit jemte de af Domkapitlen afgifna yttranden, öfverlemnadt till Högsta Domstolens granskning.

52:o af den 10 Maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört Danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Den 17 Juni 1870 har Kongl. Maj:t i nåder anbefalt Kammarkollegium att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

53:o af den 19 Maj 1871, angående upphörande af blifvande Konsistoriimotariers rätt till uppbördsprovision å kollektmedel. (77.)

Den 9 Juni 1871 har Kongl. Maj:t i nåder anbefalt samtliga Domkapitel samt Hof- och Stockholms stads Konsistorium att häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

54:o af den 30 April 1872, angående rättighet för församlingarna att bestämma klockarnes aflöning. (45.)

Sedan Kammarkollegium, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifvit underdånigt

utlåtande, har Kongl. Maj:t medelst nådig proposition till Riksdagen af denna dag detta ärende afgjort.

55:o af den 22 Maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel utaf kyrkotionden, som af församlingarna utgöres, dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Den 30 Maj 1873 har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium och Statskontoret att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

56:o af den 17 Maj 1874, angående reglering af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel. (40.)

Sedan Kongl. Maj:t genom nådig proposition den 10 Januari 1877 af Riksdagen äskat anslag till inrättande af en enke- och pupillkassa för elementarlärare m. fl. under vilkor, att lärarne afstode från det genom presterskapets privilegier deras enkor och barn tillförsäkrade nådår, samt Riksdagen beviljat berörda anslag, erfordrar denna skrifvelse icke någon vidare handläggning.

57:o af den 19 Maj 1874, angående ändring i gällande stadganden om val till klockare, organist och folkskolelärare. (74.)

Sedan denna skrifvelse blifvit från Justitie- till Ecklesiastikdepartementet öfverlemnad för handläggning af frågan om ändrade föreskrifter angående val af folkskolelärare, har Kongl. Maj:t den 30 Oktober 1874 i detta ärende från Domkapitlen infordrat utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

58:o af den 12 Maj 1875, om befrielse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflemna spanmål eller s. k. gratialtionde till Landskrona stads kyrka. (41.)

Kongl. Maj:t har den 31 Maj 1875 anbefalt Kammarkollegium att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

59:o af den 23 Maj 1875, angående beredande af undervisning åt döfstumma. (77.)

Sedan Kongl. Maj:t den 10 Januari 1877 till Riksdagen gjort nådig framställning om anslag till undervisningsanstalter för öfveråriga döfstumma, samt detta anslag af Riksdagen beviljats, erfordrar denna skrifvelse icke någon vidare åtgärd.

60:o af den 25 Maj 1875, i fråga om rättighet för församlingarna i Lunds stift och Halland att, under vissa vilkor, förfoga öfver den till klockarne utgående helgonskyld. (80.)

Sedan Kammarkollegium, efter vederbörandes hörande, afgifvit underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t genom nådig proposition till Riksdagen denna dag afgjort detta ärende.

61:o af den 10 Maj 1876, om framläggande af förslag till ny Ecklesiastik boställsordning. (58.)

Kongl. Maj:t har den 30 December 1876 uppdragit åt särskild person att bereda detta ärende till föredragning för Kongl. Maj:t.

62:o af den 14 Maj 1876, angående ordnande af döfstummeundervisningen i riket. (71.)

Den 30 December 1876 har Kongl. Maj:t uppdragit åt särskilde komiterade att i berörda hänseende afgifva förslag, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

63:o af samma dag, angående bestämd till- och afträdestid för lärare och lärarinnor vid folkskolor m. m. (72.)

Kongl. Maj:t har den 21 December 1877 afgjort detta ärende.

64:o af samma dag, angående kostnadsersättning för medellös svensk undersåtes sjukvård i Norge. (73.)

Sedan Kammarrätten häröfver afgifvit underdänigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 11 Maj 1877 detta ärende afgjort.

Stockholm den 7 Januari 1878.

Ex officio
F. A. Westerling.

Tabell, utvisande hvarest åtgärderna i anledning af de vid Riksdagen år 1877 affätna i 10 samlingen af Bihaget till Riksdagens protokoll för samma Riksdag införda skrivelser finnas upptagna i Statsdepartementens afgifna förteckningar.

(Första siffertalet betecknar skrivelserns nummer i ofvanberörda samling, och det senare talet nummern i förenämnda förteckningar.)

1	1	21	4	41	19	61	72
2	*)	22	13	42	49	62	9
3	*)	23	14	43	50	63	33
4	25	24	15	44	8	64	10
5	**)	25	16	45	12	65	74
6	2	26	43	46	20	66	22
7	37	27	17	47	23	67	59
8	38	28	18	48	35, 68	68	60
9	*)	29	44	49	58	69	11
10	*)	30	45	50	73	70	36
11	*)	31	46	51	21, 24, 51	71	71
12	*)	32	47	52	69	72	61
13	40	33	48	53	***)	73	62
14	26	34	28	54	54	74	63
15	39	35	5	55	55	75	64
16	27	36	6	56	56	76	65
17	70	37	7	57	32	77	66
18	41	38	29	58	52	78	57
19	3	39	30	59	53	79	67
20	42	40	31	60	34		

*) Utfärdade förordnanden.

***) Skrivelse till Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret.

***) Skrivelse till Herrar Fullmäktige i Riksbanken.

Till Riksdagen.

Berättelse

af

Komiterade för tryckfrihetens vård afgifven år 1878.

Sedan sistförflutna Riksdags början har något annat ärende ej varit föremål för Komiterades åtgärd, än att, efter det Justitierådet, Riddaren af Kongl. Maj:ts Nordstjerneorden Johan Otto Wedberg afsagt sig uppdraget att vara ledamot af Komitén samt före detta Kongl. Bibliotekarien, Kommendören af förenämnda Orden m. m. Johan Erik Rydqvist aflidit, Komiterade, i öfverensstämmelse med 70 § Riksdagsordningen kallat Borgmästaren, Kommendören af Kongl. Vasaorden m. m. Johan Fredrik Eklund samt Riksarkivarien, Riddaren af Kongl. Maj:ts Nordstjerneorden Robert Mauritz Bøwallius, att de ibland Komiterade efter Justitierådet Wedberg och Kongl. Bibliotekarien Rydqvist lediga rum intaga; hvilket förhållande Komiterade bort hos Riksdagen anmäla.

Stockholm den 15 Januari 1878.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND.

J. ARRHENIUS.

CARL J. SCHÖNING.

FRITH. GRAFSTRÖM.

J. F. EKLUND.

R. M. BOWALLIUS.

D. G. Restadius.
